

Overgang til norsk statsborgerskap 1977-2021

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2024/3

Rebekka Arnesen og Christian Sørlien Molstad

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert:25. januar

ISBN 978-82-587-1901-1 (elektronisk)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

I denne rapporten beskrives hovedtrekk ved overgangene til norsk statsborgerskap i perioden 1977 til 2021. Rapporten er en del av monitoren for overgang til norsk statsborgerskap, som tidligere har kommet ut som både artikler og rapporter. Den er blant annet en videreføring av rapportene utgitt henholdsvis av Silje Vatne Pettersen i 2012 og av Kåre Vassenden i 2020. Monitoren er ment å vise hvordan erverv og innehav av norsk statsborgerskap henger sammen med bakgrunnskjenne tegn som opprinnelig statsborgerskap, alder, innvandringsgrunn og kjønn.

Datagrunnlag og analyser, inkludert alle tabeller og figurer, er blitt utarbeidet av Rebekka Arnesen og Christian Sørlien Molstad ved Seksjon for befolkningsstatistikk.

Prosjektet er blitt finansiert gjennom støtte fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) gjennom samarbeidsavtalen for innvanderrelatert statistikk og analyser. Medlemmene av referansegruppen takkes for innspill i planleggingsfasen og underveis i arbeidet med rapporten. Takk til Lars Østby og Harald Lunde for gjennomlesning og nyttige tilbakemeldinger på utkast i løpet av utarbeidelsen av rapporten. Jan Furseth takkes for korrektur og språklig gjennomgang.

Statistisk sentralbyrå, 18.01.2024

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Overgang til norsk statsborgerskap anses ofte som en viktig markør for tilhørighet og integrering i det norske samfunnet. I løpet av perioden vi tar for oss, 1977 til 2021, var det 423 300 slike overganger. Antallet overganger har økt sterkt fra slutten av 1970-tallet, fra om lag 2 000-3 000 overganger i året til 41 000 overganger i 2021.

Forskjellige grupper kan ha ulike motivasjoner for å søke norsk statsborgerskap. Norsk statsborgerskap innebærer både potensielle fordeler og ulemper, avhengig av hvilket statsborgerskap en har fra før. En indikasjon på dette ser vi i sammensetningen blant dem som får norsk statsborgerskap. De største gruppene har bakgrunn fra land utenfor EU/EFTA-området og da særlig land i Asia og Afrika. Flest overganger er det blant dem med tidligere statsborgerskap fra Somalia, Irak og Pakistan. Mange av innvandrerne som får norsk statsborgerskap har kommet som flyktninger eller gjennom familieforening til flyktninger. Samtidig ser vi at en rekke store innvandrergupper er underrepresentert blant overgangene, særlig statsborgere fra nordiske land og andre land i EU/EFTA-området. Siden avviklingen av prinsippet om kun ett statsborgerskap i 2020, har antallet overganger blant personer fra disse landene økt sterkt.

Det er litt flere kvinner enn menn som får norsk statsborgerskap. Kvinnene kommer i større grad for å etablere og gjenforenes med familie, mens flere menn kommer som flyktninger og for arbeid. Aldersfordelingen viser at de fleste innvandrere er unge voksne ved overgangen til norsk statsborgerskap. Norskfødte med innvandrerforeldre får norsk statsborgerskap typisk når de er veldig unge. Vi ser at botiden for dem som kommer fra land i Asia og Afrika og de statsløse er betraktelig kortere ved overgangen til norsk statsborgerskap enn for andre landgrupper. De som har lengst botid er de med tidligere statsborgerskap fra USA, de nordiske landene og andre EU/EFTA-land.

En analyse av tre utvalgte kohorter med innvandrere som ankom i årene 2006 til 2008 avslører at andelen som har norsk statsborgerskap i løpet av de første ti årene av oppholdet varierer sterkt. Om lag åtte av ti av dem som kom på grunn av flukt og familieinnvandring til flyktninger har norsk statsborgerskap etter ti år. Spesielt få overganger er det blant arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere til arbeidsinnvandrere: henholdsvis bare 5 og 16 prosent. Et flertall av personene som har kommet som statsløse eller med statsborgerskap fra land som Afghanistan, Irak eller Somalia har norsk statsborgerskap, mens det gjelder de færreste litauere, tyskere og polakker. Statsløse tenderer dessuten til å få norsk statsborgerskap svært tidlig: over halvparten er norske statsborgere allerede etter fire år. Det er også en generell tendens til at personer som har kommet til Norge som barn får statsborgerskap tidligere enn dem som har kommet som voksne.

Det synes videre å være en sammenheng mellom det å ha norsk statsborgerskap og hvorvidt man utvandrer senere. Forskjellen mellom dem som har og ikke har norsk statsborgerskap er stor blant arbeidsinnvandrere og familieinnvandrere til disse. Klart flere av dem som ikke har norsk statsborgerskap ti år etter innvandring har utvandret fem år senere. Blant flyktninger og familieinnvandrere til disse synes norsk statsborgerskap å ha mindre å si for tendensen til å utvandre.

Andelen norske statsborgere blant innvandrerne som bodde i Norge per 1.1.2022 reflekterer i stor grad mønstrene man ser i overgangene i den foregående perioden. Ikke overraskende tenderer mange av innvandrerne fra land som det generelt er mange overganger blant å ha norsk statsborgerskap. De samme mønstrene er også til stede blant etterkommerne til innvandrere. Blant norskfødte med innvandrerforeldre ser man at det i noen grupper, slik som polakker og litauere, er svært få som har norsk statsborgerskap, selv blant dem som er gamle nok til å ha oppfylt de strengeste kravene for oppholdstid.

Abstract

Naturalisation may be interpreted as an indication of belonging and integration into the Norwegian society. There were 423 300 such naturalisations during the period we look at in this report, 1977 to 2021. The number of naturalisations has increased significantly from the late 1970s, from about 2 000-3 000 naturalisations a year, to 41 000 naturalisations in 2021.

Different groups may have different motivations for applying for Norwegian citizenship. Norwegian citizenship entails both potential advantages and disadvantages, depending on one's original citizenship. We see an indication of this in the composition of those obtaining Norwegian citizenship. The largest groups originate from countries outside the EU/EFTA area, particularly countries in Asia and Africa. Most numerous are persons with previous citizenships from Somalia, Iraq and Pakistan. Many of the immigrants who have received Norwegian citizenship have arrived as refugees or through family reunification to refugees. Some large groups of immigrants are underrepresented among the transitions, especially citizens from the Nordic countries and countries in the EU/EFTA-area. However, the number of transitions among persons from these countries has increased greatly since the abolition of the principle of one citizenship in 2020.

Slightly more women than men obtain Norwegian citizenship. While the women first and foremost have come to establish and reunite with family, the men have primarily arrived as refugees and for work. Most immigrants are young adults when they naturalise, while Norwegian-born to immigrant parents typically are very young. The period of residence for immigrants from countries in Asia and Africa and stateless persons is considerably shorter than for members of other country groups. Immigrants with previous citizenship from the USA, the Nordic countries and other EU/EFTA-countries are those with the longest residency among the naturalised.

An analysis of three cohorts of immigrants who arrived in the years 2006 to 2008 reveals great variation in the proportion with Norwegian citizenship during the first ten years of their stay. About eight out of ten of those arriving as refugees and family immigrants to refugees have Norwegian citizenship after ten years. There are particularly few transitions among labour migrants and family immigrants to labour migrants: only 5 and 16 per cent respectively. Most of the people who have come as stateless or with citizenship from countries such as Afghanistan, Iraq or Somalia have Norwegian citizenship. Very few Lithuanians, Germans and Poles are naturalised. Stateless persons furthermore tend to obtain Norwegian citizenship very early: more than half of them are Norwegian citizens after four years. Persons who have come to Norway as children tend to obtain citizenship earlier than those who have arrived as adults.

There also seems to be a relation between having Norwegian citizenship and emigration, especially among labour migrants and family immigrants to labour migrants. Immigrants who did not have Norwegian citizenship ten years after immigration were significantly more likely to have emigrated five years later. However, the relation between not being naturalised and emigrating appears to be less clear among refugees and their family immigrants.

The proportion of Norwegian citizens among immigrants resident in Norway as of 1.1.2022 largely reflects the patterns seen in the preceding chapters. Not surprisingly, many of the immigrants from countries from which there are many transitions tend to have Norwegian citizenship. These patterns are to a great extent also present among the descendants of immigrants. Very few Poles and Lithuanians born in Norway to immigrant parents have Norwegian citizenship. This is the case even among those who are old enough to have met the strictest requirements for residence time.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Rapportens innhold og kapitler	8
2. Statsborgerloven	10
2.1. Historisk utvikling i statsborgerloven	10
2.2. Krav for utlendinger til å søke statsborgerskap per 2021	11
2.3. Gebyr	14
2.4. Dobbelt statsborgerskap	15
2.5. Andre nordiske land	16
3. Datagrunnlag og definisjoner	17
3.1. Datagrunnlag	17
3.2. Begreper	19
4. Hvorfor søke norsk statsborgerskap?	21
4.1. Rettigheter og plikter: fordeler og ulemper ved norsk statsborgerskap.....	21
4.2. Innvandreres egne svar: Resultatene fra LKI 2006 og 2016	23
5. Registrerte overganger til norsk statsborgerskap i perioden 1977-2021	26
5.1. Flest overganger blant innvandrere	26
5.2. Forskjell mellom kvinner og menn	30
5.3. Hvor gamle er de som får norsk statsborgerskap?	33
5.4. Botid – hvor lang tid tar det før de får norsk statsborgerskap?	36
5.5. Hvorfor kommer de: innvandrere etter innvandringsgrunn	38
6. Naturalisering og utvandring i tre innvandrerkoorter	47
6.1. Tre kohorter fra andre halvdel av 2000-tallet	47
6.2. Naturalisering: store variasjoner etter innvandringsgrunn, første statsborgerskap og alder	48
6.3. Sammenhengen mellom norsk statsborgerskap og utvandring.....	54
7. Norsk statsborgerskap blant bosatte personer per 1.1.2022	59
7.1. Innvandringskategori.....	59
7.2. Innvandrere	61
7.3. Norskfødte med innvandrerforeldre.....	65
Referanser	69
Figurregister	72
Tabellregister	74

1. Innledning

Denne rapporten tar for seg overganger til norsk statsborgerskap i perioden 1977 til 2021. Norsk statsborgerskap gir tilgang til en rekke rettigheter, men også plikter, som er eksklusive for statsborgere. Dette omfatter blant annet innehav av norsk pass, deltakelse og å stille som kandidat i stortingsvalg, konsulær bistand i utlandet og militærtjeneste. Derfor bærer også det å få norsk statsborgerskap preg av å være et privilegium, som man må oppfylle visse krav for å oppnå.

Innenfor samfunnsvitenskapen snakker man ofte om mulighetsstrukturer: omstendigheter og institusjonelle rammeverk som muliggjør visse handlinger og umulig- eller vanskeliggjør andre.¹ Reglene fastsatt i statsborgerskapsloven er en slik omstendighet som gjør at veien til norsk statsborgerskap ikke er like lang for alle. Som vi skal se er både språk- og botidskrav forskjellig avhengig av blant annet alder og hvilket statsborgerskap personen har. Nordiske statsborgere har eksempelvis krav om kortere oppholdstid enn andre (se kapittel 2.2).

Likevel ser vi at en del som normalt vil ha lett tilgang til å søke norsk statsborgerskap, slik som nordiske statsborgere, i begrenset grad gjør det, mens personer som tilhører grupper som ofte omfattes av de «høyere» kravene synes å søke så snart de oppfyller kravene. Slike grupper, typisk med bakgrunn fra landene utenfor EU/EFTA-området, er da også overrepresentert blant overgangene til norsk statsborgerskap. Vi ser også at mange av innvandrerne og de norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra disse landene som er bosatte i Norge har norsk statsborgerskap. Som vi skal komme inn på (se kapittel 4) henger dette sannsynligvis sammen med at norsk statsborgerskap har ulik praktisk nytte avhengig av hvilket statsborgerskap man har fra før, men også med andre omstendigheter, slik som (for innvandrere) tidsperspektivet og grunnlaget for oppholdet i Norge. Andre hensyn som ikke lett kan fanges opp med registerdataene vi bruker i denne rapporten, slik som følelsen av tilhørighet til Norge, spiller antagelig også en viktig rolle.

Denne rapporten har som mål å gi en oversikt over overgangene i perioden mellom 1977 og 2021 og hvor vanlig det er å få og ha norsk statsborgerskap blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge. Vi vil underveis servere noen mulige forklaringer for mønstrene vi ser. Det ligger likevel utenfor rammene for rapporten å måle eventuelle effekter av lov- og regelendringer på antallet og sammensetningen av overgangene. Rapporten vil heller ikke gi et svar på hva som er de viktigste motivene for å søke om norsk statsborgerskap og i hvilken grad disse varierer mellom ulike grupper. Spørsmål om grunner til å søke, eller ikke søke, norsk statsborgerskap har vært del av de siste levekårsundersøkelsene for innvandrere (LKI). Resultatene av disse vil bli gjengitt i denne rapporten for å gi en bakgrunn for tendensene vi ser. Å se nærmere på sammenhengen mellom svar på undersøkelser som dette og faktisk erverv av norsk statsborgerskap vil imidlertid måtte vente til eventuelle senere analyser. Det samme vil det å undersøke hvordan trekk og endringer i kravene for å få norsk statsborgerskap henger sammen med hvor mange og hvem som får norsk statsborgerskap.

I stedet for er det de langsiktige trendene og hovedtendensene som er i fokus for denne rapporten. Vi skal se at antallet og sammensetningen av hvem som har fått norsk statsborgerskap har endret seg svært mye i løpet av perioden. En del av dette henger sammen med at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter hvert har utgjort en større del av befolkningen i Norge. I etterkant av avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap i 2020, og det å ha to (eller flere) statsborgerskap ble tillatt, har dessuten antallet overganger økt dramatisk. Av disse overgangene er det en hel del personer med statsborgerskap fra Norden og EU/EFTA-området hvor det er mange

¹ Begrepet om såkalte politiske mulighetsstrukturer har spilt en særlig viktig rolle i studier av politisk mobilisering, se eksempelvis Meyer og Minkoff (2004).

med lang botid. De siste årenes utvikling vil ikke bli et hovedtema i denne rapporten, men snarere bli behandlet nærmere i framtidige utgaver av monitoren. Vi registrerer imidlertid at 2020 foreløpig ser ut til å markere en endring i mønsteret for hvem som søker (og får) norsk statsborgerskap.

1.1. Rapportens innhold og kapitler

Rapporten er delt inn i sju kapitler. Etter dette innledende kapitlet tar vi for oss hovedtrekkene ved lov- og regelverket som styrer tildelingen av norsk statsborgerskap. *Kapittel 2* beskriver statsborgerloven og endringene i lovverket over tid. Kravene som utlendinger må oppfylle for å innvilges norsk statsborgerskap har endret seg i perioden vi tar for oss i denne rapporten, 1977-2021. Ikke minst gjelder dette for hvor lenge man må ha vært bosatt i landet (botidskrav) og kompetanse i norsk språk (språkkrav) og samfunnskunnskap. Helt i slutten av perioden ble dessuten prinsippet om ett statsborgerskap opphevet og innehav av dobbelt statsborgerskap allment tillatt.

I *kapittel 3* redegjør vi for datagrunnlaget for rapporten og presenterer definisjoner for sentrale begreper.

Forskjellige grupper kan ha ulik motivasjon for å søke – eller ikke søke – norsk statsborgerskap. I *Kapittel 4* drøfter vi rettighetene og pliktene som følger med det å bli norsk statsborger. En gjennomgang av de praktiske fordelene og ulempene knyttet til norsk statsborgerskap gir likevel ikke nødvendigvis et utfyllende bilde av motivasjonen for å søke om norsk statsborgerskap. I leveårsundersøkelsene for innvandrere (LKI) utført i 2006 og 2016 ble det stilt spørsmål som gir innblikk i innvandrernes eget syn på norsk statsborgerskap. Svarene tilsier at andre hensyn enn rent kost-nytte-forhold, slik som følelsen av tilhørighet til Norge, kan spille en viktig rolle.

Kapittel 5 tar for seg hovedtrekkene ved overgangene til norsk statsborgerskap i perioden 1977-2021. Vi ser at sammensetningen av personene som har fått norsk statsborgerskap har endret seg svært mye i løpet av årene. Dette henger i sin tur blant annet sammen med at sammensetningen av befolkningen og av innvandringen til Norge har variert i perioden. Vi ser at noen grupper av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre skiller seg ut som særlig store blant de som har fått norsk statsborgerskap. Samtidig ser vi at andre grupper som utgjør en betydelig del av innvandrerbefolkningen i Norge, slik som personer fra Norden og land i EU/EFTA-området, kan synes å være relativt sett underrepresentert i overgangene.

Gjennomgangen av overgangene til norsk statsborgerskap i årene fra 1977 til 2021 sier oss noe om kjennetegnene og mønstrene blant personene som søkte (og fikk innvilget) norsk statsborgerskap i perioden. Det forteller oss derimot lite om hvor vanlig det er å få norsk statsborgerskap blant ulike innvandrergrupper. I *kapittel 6* skal vi derfor følge tre kohorter som innvandret i andre halvdel av 2000-tallet og undersøke tendensen til naturalisering (dvs. til overgang til norsk statsborgerskap) blant innvandrerne i kohortene i løpet av de ti første årene etter innvandringen. Vi skal også se på hvordan overgang til norsk statsborgerskap henger sammen med utvandring. Hadde innvandrere som ikke hadde norsk statsborgerskap ti år etter innvandring større tendens til å utvandre i de etterfølgende årene enn de som hadde norsk statsborgerskap? Sammenhengen mellom innehav av norsk statsborgerskap og tendensen til å utvandre er, som vi skal komme tilbake til i kapitlet, ikke nødvendigvis enkel. Det er både forhold som taler for at norsk statsborgerskap er mer attraktivt for personer som har et langsiktig perspektiv på oppholdet og for at andre hensyn er viktigere for om man søker om norsk statsborgerskap. I kapitlet ser vi på tendensen til å utvandre blant ulike innvandrergrupper for å gi en pekepinn på hvilken rolle norsk statsborgerskap spiller.

Til sist i rapporten ser vi på befolkningen bosatt i Norge per 1.1.2022 og på utbredelsen av norsk statsborgerskap i denne. I *kapittel 7* har vi særskilt fokus på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Mens vi i de foregående kapitlene har sett på ulike mønstre med hensyn til hvem som får norsk statsborgerskap, på graden av naturalisering i utvalgte kohorter av innvandrere

og hvordan innehav av norsk statsborgerskap henger sammen med utvandring, tar kapittel 7 for seg et øyeblikksbilde i slutten av perioden vi har fulgt. Hvem som har norsk statsborgerskap ved dette tidspunktet, er kun til dels et resultat av forholdene vi har sett på tidligere (hvem som får norsk statsborgerskap, graden av utvandring etc.). Vi skal likevel se at utbredelsen av norsk statsborgerskap i ulike grupper av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i stor grad tilsvarer det vi ville forvente ut fra mønstrene vi har sett i de foregående kapitlene.

2. Statsborgerloven

Dette kapittelet tar for seg endringer i statsborgerloven. Slike lovendringer er av interesse fordi de avgjør hvilke kriterier og regler potensielle søkere må forholde seg til. Lovendringene vi tar opp her vil derfor også kunne hatt en innflytelse på hvor mange og hvem som til enhver tid har søkt om overgang til norsk statsborgerskap.

Det er blitt en større aksept for at norske statsborgere kan ha tilknytninger til andre land enn Norge. Tidligere har ønsket vært å få flest mulig til å bli norske borgere for dem som oppholdt seg i landet permanent. Nå er holdningen at et statsborgerskap er et privilegium en skal gjøre seg fortjent til. Det skal være krav, men disse kravene skal være mulig å oppnå og skal bidra til integrering. De nye språkkravene viser at ferdigheter i muntlig norsk vurderes som viktig. Dobbelt statsborgerskap gjør det mulig å ha tilknytning til flere land, innebærer mindre ressursbruk (ved å fjerne behov for å måtte sjekke løsningskrav etter andre lands regler) og en mulighet for å frata statsborgerskapet på grunn av terrorhandlinger. Endringer i statsborgerloven og holdninger til statsborgerskap handler om integrasjon og fellesskap, men også om kontroll og sikkerhet.

Først ser vi på den historiske utviklingen fra den første statsborgerloven fra 1888 og til statsborgerloven fra 2005, som vi har i dag. Deretter ser vi på kravene som utlendinger må oppfylle for å søke norsk statsborgerskap. Her skal det sees på endringer i kravene til oppholdstid og språkkrav, som er to viktige krav for å kunne søke norsk statsborgerskap. Videre ser vi hvordan gebyret for å søke har økt fra det ble innført i 2003, noe som kan påvirke antallet som søker. Avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap i 2020 er også en endring som kan påvirke antallet og hvem som søker norsk statsborgerskap. Til slutt ser vi på kravene i Norge i forhold til de andre nordiske landene.

2.1. Historisk utvikling i statsborgerloven

Statsborgerloven bestemmer hvordan personer kan få norsk statsborgerskap, og hvordan man kan miste statsborgerskapet. Det er en rettighetslov, som gjør at alle som oppfyller vilkårene har en rett til å få norsk statsborgerskap (Statsborgerloven, 2005). Det finnes fire måter å få norsk statsborgerskap: ved fødsel, ved adopsjon, etter søknad og ved melding (gjenerverv av norsk statsborgerskap og for nordiske borgere).

Den første loven om statsborgerskap, var Lov om norsk Statsborgerret i 1888. Loven fra 1888 var basert på erverv av statsborgerskap gjennom (familie)avstamning og gjennom søknad. Dobbelt statsborgerskap var ikke lov (Statsborgerret, 1888). Mannens statsborgerskap var avgjørende, da kvinnen tok mannens statsborgerskap ved giftemål, og barnet fikk farens statsborgerskap. Ved søknad om norsk statsborgerskap, var det krav om tre års botid (Midtbøen et al., 2018, s. 28).

Loven av 1924 endret den patriarkalske strukturen slik at en norsk kvinne beholdt sitt norske statsborgerskap så lenge hun var bosatt i landet (Brochmann, 2013). Botiden ble endret fra 3 til 5 år, og barn av innvandrere fikk automatisk statsborgerskap ved fylte 22 år. Det var ingen krav om å løse seg fra sitt tidligere statsborgerskap. Det å inkludere utenlandske med sterke bånd til Norge veide tyngre enn ønsket om å forhindre dobbelt statsborgerskap (Midtbøen et al., 2018, s. 29). Loven fra 1888 resulterte i mange statsløse, så den nye loven var også et tiltak for å forhindre tilfeller av statsløshet.

En ny statsborgerkapslov kom i 1950. Den største endringen var kvinners posisjon som gjorde kvinner mer uavhengig. Gifte kvinner skulle ikke miste statsborgerskapet sitt ved giftemål, selv om dette kunne føre til flere med dobbelt statsborgerskap (Midtbøen et al., 2018, s. 30). Kravet om botid økte fra 5 til 7 år. Som et resultat av en avtale gjort mellom norske, svenske og danske myndigheter ble det innført kortere botidskrav for «nordiske» borgere for å få statsborgerskap, og statsborgerskapet kunne oppnås gjennom en melding (Brochmann, 2013). En melding vil si at etter at kravene

er oppfylt for nordiske borgere, kan man sende en melding om overgang til norsk statsborgerskap, i stedet for en søknad. Språkkrav var en del av det forberedende arbeidet, men ble ikke inkludert i lovforslaget (Brochmann, 2013).

I 2005 kom statsborgerskapsloven som vi har i dag. Prinsippet om ett statsborgerskap ble opprettholdt, og nye krav til å søke om norsk statsborgerskap gjaldt nye språkkrav (Brochmann, 2013). Det har kommet flere endringer siden statsborgerloven av 2005 ble innført. Nedenfor tar vi for oss de viktigste endringene innenfor språkkrav, oppholdstid, gebyr og dobbelt statsborgerskap.

2.2. Krav for utlendinger til å søke statsborgerskap per 2021

§ 7. Hovedregel om erverv etter søknad (Statsborgerloven, 2005):

Enhver har etter søknad rett til norsk statsborgerskap dersom søkeren på vedtakstidspunktet

- a) har klarlagt sin identitet,
- b) har fylt tolv år,
- c) er og vil forbli bosatt i riket,
- d) fyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62,
- e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholdstillatelser av minst ett års varighet, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnet i syvårsperioden, jf. sjetten ledd,
- f) fyller kravene om norskopplæring og kunnskaper i norsk muntlig og samfunnskunnskap fastsatt i § 8, og
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, jf. § 9.

Oppholdstid

7 års oppholdstid har vært regelen siden statsborgerloven fra 1950. Kravet om oppholdstid kommer fra tanken om at nye statsborgere bør ha en varig tilknytning til Norge, og skal være bosatt og vil forbli bosatt i Norge når statsborgerskapet blir tildelt (Prop. 130 L (2020–2021)). Per 2021 er det krav om 7 års oppholdstid av de siste ti årene, med oppholdstillatelser på minimum ett års varighet.

Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 1997 sier at det ikke skal være krav om lengre botid enn 10 år (Europarådskonvensjonen, 1997). Gjennom denne konvensjonen er det også reduserte krav til oppholdstid for noen grupper. Dette gjelder for personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger, barn som har en norsk forelder, personer som ankom Norge før fylte 18 år og statsløse (Prop. 130 L (2020–2021)).

- Personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger har krav om 5 års oppholdstid. For de som er gift med en norsk statsborger, må de ha bodd sammen og vært gift i til sammen minst 7 år.
- Barn som har en norsk forelder som erverver norsk statsborgerskap, har krav om oppholdstid på 2 år hvis de er over 2 år gamle.
- I tilfeller der personen er under 18 år er kravet om oppholdstid 5 av de siste 7 årene.
- For statsløse er kravet om oppholdstid på 3 år. Statsløse under 18 år har ingen krav om oppholdstid, men må oppfylle betingelsene om permanent oppholdstillatelse. Statsløse er også fritatt fra ledd b (være fylt 12 år). For statsløse som er født i Norge er det krav om å ha vært bosatt i tre år sammenhengende i forkant av søknadstidspunktet.

For andre søkere med reduserte krav (som ikke omfattes av internasjonale forpliktelser):

- Nordiske statsborgere: krav om oppholdstid på 2 år.
- Tidligere norske statsborgere: krav om oppholdstid på 2 år.

Overganger som biperson og adopsjon

Det er mulig å få norsk statsborgerskap som biperson. Hvis den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap og har barn som er under 18 år, har barnet rett på norsk statsborgerskap etter søknad. Er barnet over 2 år, må det ha oppholdt seg i Norge de siste to årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet.

Når det kommer til barn som har enten en norsk mor eller far har reglene vært i endring (UDI, 2023). Barn som er født etter 1. september 2006 blir norsk ved fødselen hvis moren eller faren var norsk statsborger da barnet ble født. Hvis det er faren som er norsk, må farskapet dokumenteres. For de som er født tidligere har giftemål vært et grunnleggende krav for at barnet får norsk statsborgerskap. For de som er født før 30. juni 1961, gjaldt regelen om norsk statsborgerskap hvis faren eller moren var norsk og de var gift. En ble også norsk hvis moren var norsk da barnet ble født og ikke gift. Hvis kun far var norsk og foreldrene giftet seg før en fylte 18, ble en norsk fra det tidspunktet foreldrene giftet seg. For de som er født mellom 1. juli 1961 og 30. juni 1979 var eneste forskjellen fra tidligere at hvis mor var norsk og gift med en utenlandsk statsborger, kunne mor levere en mødremelding innen barnet var 18 år for å få norsk statsborgerskap til barnet. Dette ble mulig fra 1. juli 1979. For barn som er født mellom 1. juli 1979 og 1. august 2006 ble en norsk hvis mor var norsk, ellers måtte en norsk far være gift med mor for at barnet automatisk skulle bli norsk ved fødsel. Hvis en norsk far ikke var gift med mor, kunne foreldrene levere en melding om statsborgerskap innen barnet er 18 år, dette er en fedremelding som først ble mulig i 1999 (UDI, 2023). Hvis en fedremelding leveres innen barnet er 18 år, blir barnet norsk fra tidspunktet meldingen blir levert inn.

Kapittel 2 i statsborgerloven beskriver lovverket for erverv at statsborgerskap ved fødsel og adopsjon. «Barn som adopteres av en norsk statsborger blir norsk statsborger ved adopsjonen dersom barnet er under 18 år på adopsjonstidspunktet» (Statsborgerloven, 2005). Adopsjon er sidestilt med fødsel, og utenlandske barn under 12 år skal automatisk få norsk statsborgerskap, mens de mellom 12 og 18 år kan få norsk statsborgerskap ved melding (Justis- og beredskapsdepartementet, 1999).

Språk

Siden statsborgerloven av 2005 ble vedtatt, omfatter søknader fremmet etter 1. september 2008 et krav om at søkere som er mellom 18 og 55 må gjennomføre 300 timer med norskopplæring, eller kunne dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2016). I 2011 ble det gjort en endring i statsborgerloven og det ble innført krav om at søkere mellom 18 og 55 år som er omfattet av plikt til opplæring i norsk også skal gjennomføre samfunnskunnskap etter introduksjonsloven.

I 2013 ble søkergruppen som må gjennomføre språkkrav for å søke om norsk statsborgerskap utvidet fra 55 til 67 år. Det er antatt at det er vanskeligere å lære seg et nytt språk desto eldre en blir, derfor er man unntatt dersom man er eldre enn 67 år. I tillegg til 300 timer med norskopplæring, ble det i 2017 innført krav om at søkere behersker et minimum av norsk muntlig og har bestått en prøve i samfunnskunnskap på norsk. Prøven i norsk muntlig skal være bestått på nivå A2 eller høyere, etter felles europeisk rammeverk for språk (CEFR) (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2016).

CEFR nivåer:

A1 – Basisnivå: gjennombrudd

A2 – Basisnivå: underveis

B1 – Selvstendig nivå: terskel

B2 – Selvstendig nivå: oversikt

C1 – Avansert nivå: effektiv språkbruk

C2 – Avansert nivå: full mestring

Når det gjelder å beherske et minimum av norsk muntlig finnes det unntak. Søkere som kan dokumentere tilstrekkelig kunnskap i norsk eller samisk er unntatt kravet. Dokumentasjon av helsemessige eller andre tungtveiende årsaker, kan også gi unntak for søkeren, selv om «det skal svært mye til for å gjøre unntak fra kravet» (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2016). Unntaket gjelder også for søkere som er fritatt fra plikt til opplæring i norsk eller til å avlegge avsluttende prøve i norsk etter introduksjonsloven.

Vilkåret om å bestå prøve i samfunnskunnskap er oppfylt hvis søkeren består statsborgerprøven, eller den avsluttende prøven i samfunnskunnskap etter introduksjonsloven på norsk. Statsborgerprøven har et lavere språklig nivå enn den avsluttende prøven i samfunnskunnskap (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2016). Unntak fra kravene om å bestå prøve i samfunnskunnskap er hvis søkeren har standpunkt karakter fra grunnskolen eller videregående opplæring i samfunnsfag. Unntaket gjelder også for de som har bestått universitets- eller høgskolenivå med 10 studiepoeng i studier i samfunnsfag som gir kunnskap om Norge. Som ved norsk muntlig, kan søkeren også få unntak ved helsemessige eller andre tungtveiende årsaker. Søkerne som er fritatt fra plikten til å avlegge avsluttende prøve i samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, er også fritatt kravet om bestått prøve i samfunnskunnskap på norsk (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2016).

Nordiske borgere som viser at de forstår norsk eller samisk, er unntatt kravene om å gjennomføre opplæring, beherske et minimum av norsk muntlig, og å bestå en prøve i samfunnskunnskap. Nordiske borgere som ikke forstår norsk eller samisk må gjennomføre kravene, som alle andre, for å søke om norsk statsborgerskap.

Nye krav per 2022

Det har skjedd flere endringer som trådte i kraft i 2022. Ettersom rapportens datagrunnlag omfatter overganger til og med 2021, vil endringer i statsborgerloven som skjer senere enn 2021 ikke påvirke analysen i de senere kapitlene. De nyeste endringene vil likevel bli behandlet her for å illustrere tendensen i endringene og utviklingen av statsborgerloven.

Kravet til oppholdstid for å fylle vilkårene for norsk statsborgerskap etter hovedregelen i statsborgerloven § 7 har siden 1950 vært 7 års opphold i løpet av de siste 10 årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. En ny lovendring som trådte i kraft fra 2022, økte oppholdstiden til 8 år av de siste 11 årene (Prop. 130 L (2020–2021)). For flyktninger er det fortsatt krav om å ha bodd i Norge i 7 av de siste 10 årene. Det er også en lavere oppholdstid for de som kan forsørge seg selv, 6 av de siste 10 årene. Dette forutsetter at søkeren har en inntekt på tre ganger grunnbeløpet i folketrygden (Statsborgerforskriften, 2006). I lovproposisjonen ble endringen begrunnet med at «statsborgerskap i Norge skal henge høyt» og at vilkårene som stilles for norsk statsborgerskap etter søknad skal være integreringsfremmende (Prop. 130 L (2020–2021)).

I 2022 ble det også vedtatt å øke språkkravet til nivå B1 på muntlig prøve i norsk og en bestått statsborgerprøve. I de nye endringene er det automatisk unntak fra det nye språkkravet for de som kom til Norge med søknad om beskyttelse eller overføringsflyktninger som har fylt 55 år, og

personer som mottar uføretrygd og har fylt 55 år (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2022). Søkere som dokumenterer at de på grunn av særlige helsemessige årsaker, eller personlige forutsetninger de ikke har kontroll over, ikke har mulighet til å bestå norskprøve på nivå B1 eller høyere, har krav om å oppnå minimum nivå A2 på muntlig prøve i norsk, med mindre det foreligger tungtveiende årsaker til at vedkommende bør fritas fra språkkravet. Det samme gjelder statsløse søkere. Bakgrunnen for det økte språkkravet er det samme som ved økt oppholdstid, at det norske statsborgerskapet skal henge høyt, samtidig som kravene for å søke skal være integreringsfremmende (Prop. 130 L (2020–2021)).

2.3. Gebyr

Frem til 2003 var det gratis å søke om norsk statsborgerskap. En av begrunnelsene til Kommunal- og regionaldepartementet for å innføre gebyret var erfaring fra utlendingsmyndighetene med mangelfulle søknader der nødvendig dokumentasjon ikke var vedlagt (Ot.prp. nr. 19 (2002-2003)), Finansdepartementet mener også at det kan og bør etableres kostnadsdekkende gebyrer på statlige tjenester (Finansdepartementet, 2015). Dette er med andre ord et behandlingsgebyr, for å behandle søknader, ikke et gebyr for innvilgelse av søknaden. Gebyret har siden 2003 ikke vært et krav for barn under 18 år.

Å søke om norsk statsborgerskap kostet 2 500 kroner i 2003. Gebyret har hatt en gradvis økning til 6 500 kroner i 2022. I 2020 ble det også innført et gebyr for å fremme melding om gjenerverv av norsk statsborgerskap. Dette er for de som mistet sitt norske statsborgerskap ved å få et annet statsborgerskap, eller som har fått sitt norske statsborgerskap tilbakekalt fordi løsningskravet av det forrige statsborgerskapet ikke er oppfylt (Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 2019). Disse kan, på visse vilkår, gjenerverve sitt norske statsborgerskap ved melding. Det ble i 2021 også innført et gebyr for nordiske borgere som får norsk statsborgerskap gjennom melding (gjelder for nordiske borgere: danske, finske, islandske og svenske statsborgere).

Gebyret er som nevnt et behandlingsgebyr, men det er rimelig å anta at gebyrets størrelse potensielt vil kunne ha en påvirkning for antallet som vil søke eller ikke søke om norsk statsborgerskap. Som vi skal komme tilbake til i kapittel 4 kan eventuelle kostnader knyttet til erverv av norsk statsborgerskap ha betydning for motivasjonen til å søke. Nedenfor er utviklingen i gebyrsatsene for å søke om statsborgerskap presentert. Endring i gebyret i 2022 er tatt med for å vise tendensen i utviklingen. Tallene er hentet fra endringer i Statsborgerforskriften (Statsborgerforskriften, 2006).

- 2003 – 2 500 kr.
- 2004 – 2 000 kr.
- 2006 – 2 500 kr.
- 2012 – 3 500 kr.
- 2015 – 4 200 kr.
- 2018 – 3 700 kr.
- 2020 – 3 700 kr. Melding gjenerverv: 2 700 kr.
- 2021 – 5 500 kr. Melding gjenerverv: 3 200 kr. Melding nordiske borgere: 2 700 kr.
- 2022 – 6 500 kr. Melding gjenerverv: 3 200 kr. Melding nordiske borgere: 2 700 kr.

2.4. Dobbelt statsborgerskap

Norge fulgte lenge prinsippet om ett statsborgerskap. Derfor har den som har søkt om norsk statsborgerskap som hovedregel måttet løse seg fra sitt tidligere statsborgerskap. Bakgrunnen for avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap var flere, og tankegangen om lojalitet har endret seg. Det har vært flere unntak fra løsningskravet i statsborgerregelverket, dette omfatter hvis hjemlandet ikke tillot personen å bli løst fra statsborgerskapet, eller at det praktisk sett var umulig å bli løst fra statsborgerskapet. Dette gjaldt også hvis myndighetene i hjemlandet avsto søknaden om løsning, eller om søkerens sikkerhet ble påvirket hvis myndighetene i hjemlandet ble kontaktet (Prop. 111 L (2017-2018)). Det kunne også være et løsningsgebyr i hjemlandet, hvor praksisen var at hvis gebyret overstiger 4 prosent av inntekten ansås det som urimelig tyngende. Man ble unntatt i disse tilfellene fra løsningskravet. Løsningskravet gjaldt heller ikke for barn som automatisk fikk et norsk statsborgerskap av en norsk forelder, eller som fikk et annet statsborgerskap ved fødsel.

Det har derfor i praksis blitt gjort mange unntak. Tall fra UDI for årene 2012 til 2014 viser til at rundt 56 prosent av de som har fått innvilget norsk statsborgerskap har vært fritatt fra løsningskravet (NOU 2015:4, s. 18; Prop. 111 L (2017-2018)). Land hvor flest søkere har fått unntak fra løsningskravet er Irak, Afghanistan, Somalia, Eritrea, Iran, Thailand og Russland (Prop. 111 L (2017-2018)). Levekårsundersøkelsen for innvandrere 2016 viser at om lag 40 prosent av utvalget hadde et annet statsborgerskap i tillegg til det norske. De høyeste andelene var hos personer fra Tyrkia (72 prosent), Bosnia-Hercegovina (69 prosent), Iran (54 prosent) og Irak (53 prosent) (Vrålstad & Wiggen, 2017).

Det har lenge vært tenkt at statsborgerskap viser lojalitet til en stat. To statsborgerskap – to lojaliteter, har vært et dilemma (Midtbøen et al., 2018). Det er særlig to ting som har blitt trukket frem som ulemper ved dobbelt statsborgerskap i utredningen av 2000, nemlig militær tjenesteplikt og diplomatisk/konsulær bistand (NOU 2000:32). Med et norsk statsborgerskap er man i prinsippet pliktig til å gjennomføre militærtjeneste. Europarådskonvensjonene av 1963 sier at en person som har to statsborgerskap ikke kan bli pålagt verneplikt i to land (av de landene som er tilsluttet konvensjonen) (NOU 2000:32). Den gjeldende regelen er at norske statsborgere som også er statsborger i et annet land, har verneplikt så lenge personen er bosatt i Norge. Et unntak er dersom en avtale med det andre landet ikke hindrer dette (Prop. 111 L (2017-2018)).

Som norsk statsborger har man rett på diplomatisk beskyttelse eller konsulær bistand i utlandet. I følge FN konvensjonen fra 1930 (Haag-konvensjonen) kan ikke norske statsborgere få diplomatisk beskyttelse hvis en oppholder seg i et land hvor personen også er statsborger (NOU 2000:32). I Sverige blir de som har dobbelt statsborgerskap gjort kjent med risikoen med å reise til opprinnelseslandet. Vedkommende burde unngå å reise hvis det kan oppstå en konfliktsituasjon eller en sikkerhetsrisiko (Utrikesdepartementet).

Kunnskapsdepartementet skriver at «[d]epartementet finner ikke at det er grunnlag for å hevde at en generell åpning i lovverket for å tillate flere enn ett statsborgerskap vil svekke den enkeltes lojalitet eller følelse av tilhørighet til Norge» (Prop. 111 L (2017-2018)). Det er flere grunner for å avvike prinsippet om ett statsborgerskap. For det første, har praksisen lenge vært at om lag halvparten får beholde sitt tidligere statsborgerskap når de søker. Å fjerne løsningskravet vil føre til mer likebehandling og mer forutsigbarhet i saker. For det andre, i en mer globalisert verden er det en større aksept at flere har tilhørighet til mer enn ett land. For det tredje, hvis en person har to statsborgerskap, er det mulig å frata det norske statsborgerskapet ved dom på grunnlag av straffbare handlinger (bl.a. terrorhandling og deltakelse i fremmede militære styrker) eller ved at departementet treffer vedtak om tap av statsborgerskap for en person som har utvist en fremferd som kan tilsi at vedkommende sterkt vil skade grunnleggende nasjonale interesser (Innst. 173 L (2017-2018)).

2.5. Andre nordiske land

For å få en forståelse av de norske kravene, kan det være nyttig å se de i sammenheng med andre nordiske land. De nordiske landene er Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige. I de tidligere årene var det mye samarbeid mellom Danmark, Norge og Sverige, men de nye lovendringene for alle landene tidlig på 2000-tallet førte til forskjellige retninger. Sverige fikk en ny lov i 2001 som gikk i en liberal retning basert på inkluderende holdninger mot innvandrere, mens Danmark innførte mer restriktive krav i sin lovendring i 2002 som signaliserer en mer tradisjonell konseptualisering av nasjonal identitet som er mindre inkluderende for innvandrere (Midtbøen et al., 2018). Norge har tatt en middelvei i statsborgerloven av 2005 mellom den svenske og danske tilnærmingen (Midtbøen et al., 2018).

Sverige har eksempelvis det korteste kravet om oppholdstid på 5 år, der Norge har 7 år, mens den ligger på 9 år i Danmark. Når det gjelder språkkrav er Sverige det eneste av de nordiske landene som ikke har noe slikt krav, men det er politiske partier som vil innføre det (Persson, 2021). Danmark har på sin side språkkrav som ligger på det høyeste nivået i Europa, B2. Det er også interessant å se på gebyrets størrelse for å søke om statsborgerskap i de nordiske landene. Den er lavest i Sverige (1 500 SEK \approx 1 485 NOK) (Migrationsverket), etterfulgt av Island (27 000 ISK \approx 1 944 NOK) (Island), i Finland (460 Euro \approx 5 044 NOK) (Maahanmuuttovirasto), og i Danmark (4 000 DKK \approx 5894 NOK) (Udlændinge- og Integrationsministeriet). Norge har med 6 500 kr det høyeste gebyret for å søke om statsborgerskap, av de nordiske landene. Norge var samtidig det siste av de nordiske landene hvor man måtte si fra seg sitt tidligere statsborgerskap, dette kravet er nå borte med avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap.

3. Datagrunnlag og definisjoner

3.1. Datagrunnlag

I dette kapitlet skal vi ta for oss datagrunnlaget for rapporten, hvilke valg som er tatt og hvorfor. Datagrunnlaget i denne rapporten er basert på en rekke kilder, avhengig av hva som er fokus for analysen i det aktuelle (del)kapitlet.

Felles for alle kapitlene er imidlertid at de baseres helt eller delvis på data fra Det sentrale folkeregister (DSF) i Skattedirektoratet. For dataene som omhandler opplysninger om innvandringsgrunn, deriblant i kapittel 5 og 6, og for den hendelsesbaserte årsstatistikken for overganger til norsk statsborgerskap som danner grunnlaget for tallene i kapittel 5, baseres dataene på en kombinasjon av opplysninger fra Det sentrale folkeregister (DSF) i Skattedirektoratet og Utlendingsdatabasen (UDB) i Utlendingsdirektoratet (UDI).

Om årsstatistikken for overganger til norsk statsborgerskap

Folkeregisteret får informasjon fra kopier av statsborgerbrevene som Utlendingsdirektoratet utsteder. Statistikken for overgang til norsk statsborgerskap er publisert hvert år siden 1977. Statistikken skal, sammen med andre emneområder innen befolkningsstatistikk, være med på å vise endringer som finner sted og som dermed påvirker befolkningens sammensetning.

Når vi ser på statistikk over en så lang periode, har det skjedd endringer i datahåndteringen underveis. Sammenlignbarheten tilbake til 1977 er god selv om omfanget av statistikken varierer noe over tid. En betydningsfull endring opp gjennom årene statistikken har blitt publisert, er hvordan forsinkede meldinger blir behandlet.

Det statistiske materialet omfatter innvilgede norske statsborgerskap til personer som er registrert bosatt i Norge. En forsinket melding av overgang til norsk statsborgerskap er en som ikke er gjort tidnok til å bli tatt med i statistikken for det kalenderåret hendelsen fant sted. Behandlingen av dette etterslepet påvirker om og hvordan hendelsene kommer med i statistikken i angitt periode. Statistikken for årene fra og med 2002 omfatter i all hovedsak overganger til norsk statsborgerskap som faktisk ble registrert hvert år. Registrerte overganger fra tidligere år er regnet med i en statistikk for år n dersom meldingen kom i tidsrommet 1. februar år n til og med 31. januar år $n+1$. Dette innebærer en tillatt forsinkelse på én måned. Statistikken for årene 1999 til og med 2001 har samme omfang, med unntak av at det ved registrering av hendelser fra tidligere år var en tillatt forsinkelse på to måneder, slik at registrerte overganger fra tidligere år er regnet med i en statistikk for år n dersom de ble gjort i tidsrommet 1. mars år n til og med 29. februar år $n+1$. Statistikken for årene 1985-1998 omfattet overganger til norsk statsborgerskap som ble registrert i det året og i tillegg overganger fra det foregående året som ble registrert for sent til å bli tatt med i statistikken det året.

Dette er en forskjell mellom statistikken som blir publisert og denne rapporten. I tabell 3.1 ser vi de årlige offisielle tallene for statistikk til overgang til norsk statsborgerskap fra ssb.no, og under rapport, de årlige statistikkfilene som er brukt. Denne rapporten vil basere seg på hvilket år hendelsen skjedde, og ikke hvilket år den ble registrert. Dette gjør derfor at det kan det være avvik mellom de årlige publiseringene av statistikk og denne rapporten.

Tabell 3.1 Antall overganger til norsk statsborgerskap fra 1977-2021

	Offisielle tall fra ssb.no	Rapport
Totalt	423 897	423 310
1977	2 213	2 211
1978	2 501	2 499
1979	2 242	2 241
1980	2 680	2 679
1981	2 441	2 441
1982	3 095	3 093
1983	1 754	1 753
1984	2 798	2 798
1985	2 851	2 849
1986	2 486	2 486
1987	2 372	2 371
1988	3 364	3 364
1989	4 622	4 608
1990	4 757	4 757
1991	5 055	5 053
1992	5 132	5 130
1993	5 538	5 138
1994	8 778	8 774
1995	11 778	11 769
1996	12 237	12 196
1997	12 037	12 030
1998	9 244	9 427
1999	7 988	7 983
2000	9 517	9 501
2001	10 838	10 828
2002	9 041	9 028
2003	7 867	7 857
2004	8 154	8 151
2005	12 655	12 649
2006	11 955	11 952
2007	14 877	14 841
2008	10 312	10 283
2009	11 442	11 429
2010	11 903	11 886
2011	14 286	14 274
2012	12 384	12 375
2013	13 223	13 211
2014	15 336	15 326
2015	12 432	12 427
2016	13 712	13 699
2017	21 648	21 628
2018	10 361	10 341
2019	13 201	13 188
2020	19 698	19 695
2021	41 092	41 091

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hva er blitt gjort med dataene?

Det vil også være andre avvik mellom tidligere rapporter og denne rapporten, og det er fordi andre kriterier er lagt til grunn. Datagrunnlaget, som blir brukt i kapittel 5 for analyse av alle overgangene, er blitt satt sammen fra hver årlige statistikk om overgang til norsk statsborgerskap SSB har publisert fra 1977 til 2021. Vi legger vekt på å bruke hendelsesdato, som datoen for når hendelsen (altså overgangen til norsk statsborgerskap) skjedde, til forskjell fra når hendelsen blir registrert inn i systemet. Det kan være ett år eller flere år mellom hendelsesdato og når hendelsen ble registrert (som beskrevet i kort grad om forsinkede meldinger i avsnittet over). Hendelsesdatoen er det tidspunktet en utlending får godkjent overgang til norsk statsborgerskap. I statistikk-filene, fra 1986-1997 finnes det ikke en hendelsesdato, og vi har valgt å bruke det året statistikken ble publisert, som

hendelsesdato. Hvis hendelsen befant seg i statistikken for 1986, får denne hendelsesdato i 1986, selv om vi ikke er helt sikre på om overgangen fant sted det året eller er en forsinket melding. For de resterende årene, 1977-1985 og 1998-2021, er hendelsesdato det året hendelsen fant sted, og ikke bare det året det nødvendigvis ble registrert. Alle hendelser som har hendelsesdato før 1977 er slettet.

I og med at personer kan ha flere overganger til norsk statsborgerskap, har vi valgt å inkludere alle som har overganger med mer enn 5 års mellomrom. Alle som har under 5 år mellom hver overgang til norsk statsborgerskap er fjernet. Dette er fordi det virker usannsynlig at en person har fått norsk statsborgerskap to ganger på under 5 år. Da vil vedkommende søke om norsk statsborgerskap, frasi seg dette og få et utenlandsk statsborgerskap, for igjen å søke på nytt etter 3-4 år. Det er for kort tid til at dette virker som en sannsynlig mulighet. Dette kan heller være et eksempel på feilregistreringer. Det er også flere som er registrert med to overganger, altså at de har fått norsk statsborgerskap to ganger i løpet av det samme året, som ikke er mulig. Derimot er det personer som er registrert med tre overganger, hvor overgangene har skjedd med over 10 års mellomrom. Dette er mer sannsynlig, at vedkommende faktisk har fått norsk statsborgerskap tre ganger. Denne tilnærmingen er annerledes enn rapporten som ble utgitt i 2012, der overganger er sidestilt med antall personer (Pettersen, 2012). Det vil si at det er en person per hendelse i datagrunnlaget i den forrige rapporten, at en person kun har én overgang til norsk statsborgerskap.

Utfordringer

Nå som prinsippet om ett statsborgerskap er avvirket og det er åpnet opp for at personer kan ha flere statsborgerskap, hadde det vært interessant å lage statistikk og se på hvilke statsborgerskapsammensetninger og hvor mange statsborgerskap en person har. Dette er da ikke mulig med dataene vi får nå. Det er en av begrensningene for å lage data om dobbelt statsborgerskap da vi ikke kan vite når en person frasier seg et utenlandsk statsborgerskap. Vi har kun informasjon om det statsborgerskapet som oppgis når vedkommende får det norske, og kan i prinsippet ikke vite om personen har flere statsborgerskap med mindre det er oppgitt til folkeregisteret.

3.2. Begreper

Bosatte er de som regnes som bosatt i Norge, fastlagt i lov om folkeregistreringen av 16.1.1970. Forskriftene til loven er blitt endret flere ganger, sist med virkning fra 1.2.1998. Se for øvrig avsnittet om bosatt i "Om statistikken": <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/folkemengde/>.

Innvandring er registrert flytting til Norge fra andre land. Ved flytting til Norge gjelder meldeplikten til folkeregisteret for alle personer som har til hensikt å oppholde seg her i minst 6 måneder, også for norske statsborgere og personer som tidligere har bodd i Norge. Personer som oppholder seg i Norge uten lovlig oppholdsgrunnlag, eller er i Norge på korttidsopphold, er ikke med i datagrunnlaget. Se for øvrig informasjon om innvandringsstatistikken under "Om statistikken": <http://www.ssb.no/emner/02/02/20/innvutv/> .

Botid er definert som tiden mellom første oppholdsdato i Norge og fram til referansedato. I denne sammenhengen regner vi ut botid fra første innvandringsdato og frem til personen fikk norsk statsborgerskap. Da er botiden hvor lenge personen har bodd i Norge frem til de fikk norsk statsborgerskap.

Innvandringskategori: SSB deler befolkningen inn i forskjellige grupperinger basert på ulike kombinasjoner av eget eller foreldres fødeland. I denne rapporten vil vi ofte bruke de seks hovedkategoriene i SSBs standard for innvandringsbakgrunn. Andre ganger vil vi slå sammen fire av

kategoriene og operere med innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre, og den øvrige befolkningen.

- **Innvandrere** er personer som er bosatt i Norge, og som er født i utlandet og har to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre.
- **Norskfødte med innvandrerforeldre** er personer som er født i Norge og som har to foreldre som er innvandrere. Å bli født i Norge gir ikke automatisk norsk statsborgerskap, dermed kan norskfødte ha utenlandsk statsborgerskap.
- **Personer med innvandrerbakgrunn** vil si innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.
- **Den øvrige befolkningen** vil si de som hverken er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, altså personer uten innvandrerbakgrunn. I denne restkategorien finner vi personer født i Norge med to norskfødte foreldre, utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlandsfødt forelder, og utenlandsfødte med to norskfødte foreldre.

Landbakgrunn er en variabel som konstrueres med utgangspunkt i informasjon om fødeland i tre generasjoner. Variabelen viser til eget, eventuelt mors, eventuelt fars eller besteforeldrenes utenlandske fødeland. For personer født i utlandet, er dette (med noen få unntak) eget fødeland. For personer født i Norge er det foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland, er det morens fødeland som blir valgt. Hvis ikke personen selv eller noen av foreldrene er utenlandsfødte, hentes landbakgrunn fra de første utenlandsfødte en treffer på rekkefølgen mormor, morfar, farmor eller farfar.

Innvandringsgrunn vises for dem som selv har innvandret til Norge. Statistikken om innvandringsgrunn deles inn i hovedgrunnene flukt, familie (gjenforening og etablering), arbeid og utdanning, og omfatter innvandrere med ikke-nordisk statsborgerskap. For personer som innvandret før 1990 er informasjonen om innvandringsgrunn mangelfull, og gjelder kun for personer som kom til Norge på grunn av flukt. For personer som innvandret til Norge for første gang mellom 1990 og 2012 har vi derimot god informasjon om hovedårsaken til innvandringen. I denne perioden regnes personer som har familieinnvandret til personer med flyktningbakgrunn som familieinnvandrede. Arbeidstakere på korttidsopphold (under 6 måneder) registreres ikke som bosatte i Norge, og er her ikke medregnet i begrepet arbeidsinnvandring. Utenlandsadopterte er ikke med fordi de ikke regnes som innvandrere. De viktigste enkeltkildene for statistikkdataene er Det sentrale folkeregister (DSF) i Skattedirektoratet og Utlendingsdatabasen i (UDB) i Utlendingsdirektoratet. Se for øvrig informasjon om innvandringsgrunn under "Om statistikken": <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvgrunn/>.
Flytt opp til datagrunnlag

Statsløse er personer som ikke anses som borgere av noen stat etter denne stats lov. Statsløshet kan ha forskjellige årsaker, som manglende dokumentasjon av fødeland og foreldre, ulike typer diskriminering, opprettelse av nye stater og oppløsning av gamle (FN, 2023).

Utvandring er registrert flytting fra Norge til andre land. Ved flytting til utlandet gjelder meldeplikten for alle personer registrert bosatt i Norge, og som har til hensikt å oppholde seg i utlandet i minst 6 måneder, uavhengig av statsborgerskap.

Naturalisering er et begrep som henviser til det å opptas som ny statsborger i et land der en ikke er født eller som en ikke har hatt statsborgerskap før i (Ravndal, 2023). Dette begrepet vil først og fremst benyttes i kapittel 6, overgang til norsk statsborgerskap blant noen utvalgte kohorter innvandrere er tema.

4. Hvorfor søke norsk statsborgerskap?

I dette kapitlet ser vi på hva som kan motivere personer til å søke – eller ikke søke – norsk statsborgerskap. Vi skal først gjennomgå noen av de praktiske konsekvensene ved å få norsk statsborgerskap. Dette omfatter en rekke rettigheter og muligheter som kan gjøre norsk statsborgerskap attraktivt, men også visse plikter og potensielle ulemper. Vi skal også se på hva innvandrere selv svarer når de blir spurt om hvorfor de velger å søke norsk statsborgerskap eller, i de tilfellene de ikke gjør det, hvorfor de lar være. De to siste levekårsundersøkelsene blant innvandrere (LKI) hadde spørsmål som omhandlet dette, og som kan benyttes til å kaste lys over innvandreres motivasjon for å søke eller ikke søke norsk statsborgerskap.

4.1. Rettigheter og plikter: fordeler og ulemper ved norsk statsborgerskap

Som vi har vært inne på i kapittel 2 har statsborgerskap vært knyttet opp til innehav av visse rettigheter og plikter helt fra den første statsborgerskapsloven ble innført i 1888. I årenes løp har riktignok statsborgerskap tapt noe av sin betydning som kriterium for rettigheter. Dette er viktig å huske når vi betrakter overganger til norsk statsborgerskap over en lengre tidsperiode. Da den første loven om statsborgerrett ble innført i 1888 var bakgrunnen i stor grad knyttet opp til ønsket om å begrense utlendingers adgang til å kjøpe eiendom i Norge (Myhre, 2003, s. 204-207), noe som ble opplevd som å være spesielt viktig for å sikre at utbyggingen av eksempelvis fossefall til vannkraft skjedde uten dominans fra utenlandsk kapital (Løding, 2017).

I løpet de siste tiårene har det vært en internasjonal tendens til at mange av rettighetene som tradisjonelt har vært knyttet til statsborgerskap er blitt utvidet til å gjelde utenlandske borgere som bor innenfor statens grenser (Joppke, 2007). Slik har i prinsippet skillet mellom (stats)borgere og ikke-borgere til en viss grad blitt visket ut. Visse forskjeller består likevel, også i Norge. For mens det eksempelvis ikke lenger eksisterer kriterier vedrørende statsborgerskap ved eiendomsrettslige forhold i Norge, er det likevel fortsatt slik at adgangen til noen rettigheter krever norsk statsborgerskap. Kun norske statsborgere har for eksempel mulighet til å stemme ved stortingsvalg og å bli innvalgt som stortingsrepresentanter (Valgloven, 2002). Statlige embeter er dessuten begrenset til personer med såkalt «innfødsrett», det vil si det å enten selv være statsborger eller å være født i Norge eller i utlandet av norske borgere som ikke var statsborgere av et annet land (Grunnloven, 1814, § 114).

Norsk statsborgerskap gir videre beskyttelse mot utvisning fra Norge. Ifølge Grunnlovens paragraf 106 kan norske statsborgere «ikke nektes adgang til riket». Som nevnt i kapittel 2 gjør også det å være norsk statsborger at man kan forvente hjelp fra utenrikstjenesten, det vil si konsulær bistand, i forbindelse med straffeforfølgning, ulykker, sykdom og dødsfall i utlandet (Utenrikstjenesteloven, 2015).

Et annet potensielt gode ved norsk statsborgerskap er tilgangen dette gir til å skaffe seg norsk pass. Verdien av pass som reisedokument har blitt forsøkt sammenlignet av private aktører gjennom globale rangeringer, slik som Henley & Partners' «The Henley Passport Index» (Henley & Partners, 2023) og Arton Capitals «Passport Index» (Arton Capital, 2023). Disse rangeringene baserer seg i hovedsak på innreisereglene for eierne av passet. Hvor mange land eierne av passet kan reise inn i uten visum er et av de mest sentrale målene som benyttes. I slike lister framstår det norske passet typisk som svært attraktivt, ved at det gir visumfrihet til mange land og ukompliserte visumregler for en del av landene norske statsborgere trenger visum for.

Å få norsk statsborgerskap er imidlertid ikke kun assosiert med erverv av rettigheter. Norsk statsborgerskap fører også med seg visse plikter og potensielle ulemper. Et allerede nevnt eksempel på dette er verneplikt, som norske statsborgere har fra året de fyller 19 til utgangen av fylte 44 år,

gitt at personen er skikket for militærtjeneste (Forsvarsloven, 2016). Som vi har vært inne på (delkapittel 2.4) gjelder dette også dersom man i tillegg til å være norsk statsborger er statsborger i et annet land og er bosatt i Norge.² Inntil nylig omfattet verneplikt bare menn. Verneplikt er likevel ikke kun forbeholdt norske statsborgere, ettersom også personer som «oppholder seg og har en fast tilknytning til Norge, kan bli pålagt verneplikt» (Forsvarsloven, 2016).

Viktigere er nok likevel begrensningene som inntil nylig eksisterte med hensyn til hvor mange statsborgerskap man kunne ha. Som vi har vært inne på i kapittel 2.4 var det først i 2020 at prinsippet om ett statsborgerskap ble forlatt til fordel for muligheten til å ha dobbelt (eller flere) statsborgerskap. Fram til da innebar det å få norsk statsborgerskap at man i prinsippet måtte frasi seg statsborgerskapet man i utgangspunktet hadde. Dette gjaldt som sagt ikke alle grupper; det var unntak for personer som hadde statsborgerskap det var umulig eller uforholdsmessig vanskelig eller kostbart å løse seg fra. Som vi har vært inne på kan statsborgerskap henge sammen med økonomiske rettigheter i hjemlandet. Det kan derfor være heftet kostnader ved det å måtte frasi seg statsborgerskapet man allerede har.

Basert på disse potensielle fordelene og ulempene kan vi oppsummert konkludere med at ulike grupper av innvandrere vil ha varierende praktiske insentiv til å søke om norsk statsborgerskap. Et spesielt klart skille går mellom innvandrere fra innenfor og utenfor EU/EFTA-området, dette ettersom innvandrere fra land i EU/EFTA-området generelt vil ha færre praktiske insentiver til å søke om norsk statsborgerskap (tabell 4.1). Statsborgerskap i et EU/EFTA-land gir for det første rett til opphold i Norge så lenge man har arbeid eller har familiemedlemmer som er bosatt i landet. Passet/IDen fra det aktuelle landet gir dessuten den samme bevegelsesfriheten innenfor Europa som norsk pass og vil ofte være et «sterkt» reisedokument i verden for øvrig. Samtidig vil innvandrere fra EU/EFTA-land ofte være arbeidsinnvandrere eller familieinnvandrere til slike. Disse vil kunne antas å ofte ha et kortere perspektiv på oppholdet i Norge, i hvert fall innledningsvis, og derfor være mindre motivert for å søke norsk statsborgerskap for å få eksempelvis politiske rettigheter. Kostnadene ved å skaffe seg norsk statsborgerskap har vært spesielt høye i tiden før 2020, da det å få innvilget norsk statsborgerskap ville innebære at man måtte frasi seg det andre statsborgerskapet.

For personer fra utenfor EU/EFTA-området, og særskilt flyktninger, er de praktiske fordelene ved norsk statsborgerskap mer åpenbare. Norsk statsborgerskap gir som nevnt beskyttelse mot utvisning. For personer med statsborgerskap fra utenfor EU/EFTA-området gir det norske statsborgerskapet også flere muligheter med hensyn til bevegelse innenfor dette området. Flyktninger kan dessuten antas å ha et lengre tidsperspektiv på oppholdet i Norge og på grunn av dette muligens ønske å skaffe seg norsk statsborgerskap for å kunne ha tilgang til alle rettigheter. Som nevnt har dessuten borgere fra en del land, stort sett fra utenfor EU/EFTA-området, hatt unntak for å måtte frasi seg sitt opprinnelige statsborgerskap ved overgang til norsk statsborgerskap. Disse gruppene har dermed ikke måttet ta eventuelle ulemper, som tap av det opprinnelige statsborgerskapet, med i betraktningen når de skulle vurdere å søke om norsk statsborgerskap.

² Det er visse unntak, blant annet ved krig mellom landene som personen har statsborgerskap i.

Tabell 4.1 Praktiske «gevinster» og «kostnader» ved norsk statsborgerskap, relevans etter opprinnelig statsborgerskap

	EU/EFTA-land	Land utenfor EU/EFTA
Gevinster:		
Mulighet til å stille til valg og stemme i stortingsvalg	Ja	Ja
Innehav av statlige embeter	Ja	Ja
Konsulær bistand i utlandet	Ja	Ja
Beskyttelse mot utvisning	Nei	Ja
Utvidede og/forenklede reisevilkår i utlandet	Nei	Ja
Kostnader:		
Tap av første statsborgerskap (før 01.01.2020)	Ja	Unntak for en rekke land
Verneplikt	Ja	Ja

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

4.2. Innvandreres egne svar: Resultatene fra LKI 2006 og 2016

Hva svarer innvandrerne selv når de blir spurt? Svarene i levekårsundersøkelsene blant innvandrere (LKI) kan gi en indikasjon på hvorfor man velger å søke eller å ikke søke norsk statsborgerskap. I diskusjonen om fordeler og ulemper ved norsk statsborgerskap har vi til nå først og fremst betraktet statsborgerskapet fra et rent kost-nytte-perspektiv. Ved siden av de praktiske sidene ved overgang til norsk statsborgerskap, kan vurderingene innvandrerne gjør også henge sammen med graden av det som er blitt kalt psykologisk-kulturell integrering (Barstad & Molstad, 2020). Tilhørighet til landet/samfunnet en bor i er et viktig aspekt ved denne typen integrering, og nettopp opplevelsen å høre til i det norske samfunnet, og ønsket om å markere dette, kan være en viktig grunn til å søke om norsk statsborgerskap. Slike grunner lar seg vanskelig måle, hverken direkte eller indirekte, gjennom registerdata og henvisninger til praktiske konsekvenser ved overgang til norsk statsborgerskap. I denne sammenhengen gir levekårsundersøkelsene et verdifullt innblikk i innvandrernes egne perspektiver på valgene de tar.

Levekårsundersøkelsene har blitt utført omtrent hvert tiende år fra midten av 1980-tallet blant et utvalg respondenter i alderen 16-74 år fra større innvandrergupper, de fleste fra Afrika, Asia og Europa utenfor EU. I spørreskjemaene for undersøkelsene som ble utført i 2006 og 2016 var det egne spørsmål om statsborgerskap, blant annet om respondenten hadde norsk statsborgerskap, om man hadde andre statsborgerskap i tillegg til det norske, om respondenten hadde søkt om norsk statsborgerskap, og om årsaker til at han/hun søkte eller, i de tilfellene personen ikke hadde søkt, hvorfor hun/han ikke hadde søkt. Det var også spørsmål om man planla å søke statsborgerskap i framtiden og om man ville søke statsborgerskap dersom man var sikker på å beholde sitt opprinnelige.

Fordi undersøkelsene kun omfatter personer med bakgrunn fra noen få utvalgte land, er ikke svarene representative for innvandreres motivasjon til å søke eller ikke søke norsk statsborgerskap generelt. I publiseringen av resultatene fra 2006-undersøkelsen er dessuten svarene for innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre slått sammen, i motsetning til rapporten om resultatene fra undersøkelsen i 2016 (Wiggen, 2017, s. 29). Resultatene må derfor leses i lys av en rekke forbehold, i det minste når en ser på svarene blant deltakerne i undersøkelsen under ett, ettersom hvilke grupper som er blitt inkludert i undersøkelsene og hovedtrekkene ved disse gruppene (deriblant botid) varierer. Av landene som er inkludert i undersøkelsene er det kun Polen, hvor det var med respondenter fra 2016, som er et EU/EFTA-land, noe som gjør at svarene i all hovedsak vil reflektere motivasjonene og vurderingene til innvandrere utenfor dette området.

Ved siden av ulikheter i utvalg av land er det også forskjeller ved selve spørsmålene i undersøkelsene. Som vi skal komme tilbake til har svaralternativene på noen av spørsmålene blitt endret fra 2005/06 til 2016-undersøkelsen. Dette gjør sammenlignbarheten begrenset.

Undersøkelsene gir da også til dels forskjellige svar med hensyn til motivasjonen til de som har søkt norsk statsborgerskap. Den viktigste grunnen til respondentene i LKI 2006 som hadde søkt om statsborgerskap og blitt innvilget dette var at han/hun «ønsket fulle rettigheter og plikter i Norge». Den nest vanligste grunnen var at «det med norsk pass ble lettere å besøke andre land». De samme grunnene var de viktigste blant de uten norsk statsborgerskap som trodde de kom til å søke. Relativt få, henholdsvis 4 og 5 prosent, svarte at de enten søkte eller kom til å søke om norsk statsborgerskap fordi de «følte [seg] norsk og ville markere det» (Blom & Henriksen, 2008, s. 125-126). De praktiske aspektene ved statsborgerskapet virket med andre ord som å være viktigst for respondentene i denne undersøkelsen. En del svarte imidlertid «vet ikke» på disse spørsmålene. Dette kan ha flere årsaker, blant annet at respondenter ikke ønsker å oppgi eller ta stilling til grunnen til at de søkte/vil søke norsk statsborgerskap (Blom & Henriksen, 2008, s. 125). Det kan også være fordi respondentene ikke kjente seg igjen i noen av alternativene (selv om det riktignok er et eget alternativ for «andre grunner»).

I levekårsundersøkelsen ti år senere var ikke svaralternativene for dette spørsmålet de samme som i den foregående undersøkelsen. Det er derfor vanskelig å sammenligne resultatene direkte. I LKI 2016 var det flest som svarte at norsk statsborgerskap «ga meg bedre muligheter i det norske samfunnet» og at «jeg føler at jeg hører til i Norge». En del svarte også at «det gjorde det lettere å besøke opprinnelseslandet eller andre land» og at «jeg ønsket å stemme ved stortingsvalg». Relativt få svarte at grunnen til at de kom til å søke/har søkt norsk statsborgerskap var at «det ga vern mot å bli utvist fra Norge», at respondenten «ikke [ønsket] /kunne ikke flytte tilbake til opprinnelseslandet» eller at det hang sammen med at han/hun var statsløs (Pettersen, 2017a, s. 156-158).

Bildet som trer fram av resultatene fra denne undersøkelsen er mer sammensatt, i både de praktiske aspektene ved statsborgerskapet og følelsen av tilhørighet virker som å ha vært viktig for respondentene. I undersøkelsen i tiåret før var det eneste svaret som direkte omhandlet tilhørighet det at personen følte seg norsk og ville markere dette. Det er nærliggende å tro at «norskhet» ikke nødvendigvis fanger opplevelsen av tilhørighet godt, og at dette er grunnen til at når spørsmålene stilles med et mer generelt formulert svaralternativ om tilhørighet, velger flere dette alternativet enn når formuleringen fokuserer på «norskhet» spesifikt.

Vi ser også at ikke alle praktiske aspekter ved statsborgerskapet synes å tillegges like mye vekt. Vernet mot å bli utvist fra Norge og mangelen på ønske eller mulighet til å flytte tilbake til hjemlandet var som sagt et alternativ som relativt få valgte (henholdsvis seks og ti prosent). Gitt at mange av respondentene var fra land det har kommet mange flyktninger fra er dette kanskje ikke så rart. For flyktninger spiller statsborgerskapet en mindre rolle for om man kan bli i landet eller om man vil være i stand til å returnere til hjemlandet. Det er snarere mulighetene statsborgerskapet gir, blant annet i form av lettere reisemuligheter, som synes å motivere respondentene. 34 prosent av innvandrerne som deltok i undersøkelsen i 2016 og som hadde søkt om norsk statsborgerskap svarte at statsborgerskapet «gjorde det lettere å besøke opprinnelseslandet eller andre land». Spesielt viktig var denne grunnen blant pakistanske og tyrkiske respondenter, om lag halvparten av dem oppga dette som en viktig motivasjon for å søke om norsk statsborgerskap. Det var relativt få, om lag en fjerdedel eller færre, blant eritreerne, somalierne og vietnameserne som oppga dette som viktig grunn. Eritreere og somaliere oppgir ellers i undersøkelsen at de i liten grad besøker hjemlandet (Pettersen, 2017b, s. 47), noe som kan forklare hvorfor de i mindre grad motiveres av enklere reisevilkår til å søke om norsk statsborgerskap.

Samtidig svarte hele 44 prosent av respondentene som hadde søkt norsk statsborgerskap at statsborgerskapet ga bedre muligheter i det norske samfunnet. Den vanligst oppgitte grunnen til å søke om norsk statsborgerskap var imidlertid at man følte at man tilhørte Norge (49 prosent). Særlig innvandrere fra Kosovo (57 prosent), Irak (58 prosent) og Vietnam (60 prosent) oppga dette som en viktig årsak. Blant tyrkere, pakistanere og sri lankesere var det færrest, om lag 40 prosent eller

under, som svarte at dette var grunnen til at de søkte om norsk statsborgerskap (Pettersen, 2017a, s. 157). Dette er alle tre grupper med relativt lang botid i Norge. At færre blant disse innvandrerne svarer at de har søkt om norsk statsborgerskap på grunn av en følelse av tilhørighet til Norge betyr ikke nødvendigvis at disse personene ikke føler en slik tilhørighet. På spørsmål om i hvilken grad man føler tilhørighet til Norge skiller ikke tyrkere, pakistanere og sri lankesere seg nevneverdig ut fra eksempelvis kosovere, irakere og vietnamesere. I alle disse gruppene svarer den største andelen at de føler stor tilhørighet til Norge (Pettersen, 2017b, s. 53).

Respondentene som ikke har norsk statsborgerskap og som oppga at de ikke kom til å søke fikk spørsmål om hvorfor de ikke ønsket å søke norsk statsborgerskap. Igjen er ikke svarene i undersøkelsene direkte sammenlignbare ettersom svaralternativene ikke er gjennomgående identiske. I LKI2006 var den vanligste oppgitte grunnen for ikke å søke norsk statsborgerskap at man ønsket å beholde det opprinnelige statsborgerskapet av praktiske grunner. En del svarte dessuten at de følte seg sterkt knyttet til opprinnelseslandet, at det «gjør lite fra eller til om jeg tar norsk statsborgerskap» eller at de var statsborgere i et annet nordisk land. Minst vanlig var det å svare at man ikke betrakter seg som norsk eller at man ikke ville risikere å miste sitt opprinnelige statsborgerskap. Igjen var andelen som svarer «vet ikke» høy, om lag 13 prosent.

I undersøkelsen i 2016 utgjorde polakker den aller største gruppen av de som svarer at de ikke vil søke norsk statsborgerskap (58 prosent). Igjen var det praktiske årsaker som oftest ble oppgitt som viktige for ikke å søke statsborgerskap. Å beholde det opprinnelige statsborgerskapet av hensyn til eksempelvis innreisetillatelse, eie av eiendom eller arverettslige forhold syntes å veie tungt for mange av respondentene. Samtidig svarte en del også at de føler seg sterkt knyttet til opprinnelseslandet eller at de planlegger å flytte fra Norge. Minst vanlig var det å svare at man ikke søkte fordi man ikke oppfylte kravene eller fordi man ikke følte man hørte til i Norge. En del, mer enn en av fem, oppga «andre grunner» til ikke å søke.

Begge undersøkelsene ble gjennomført før dobbelt statsborgerskap ble allment tillatt. I begge undersøkelsene ble derfor respondentene som ikke var norske statsborgere og som hverken hadde søkt eller trodde de kom til å søke om norsk statsborgerskap spurt om de ville søke dersom de var sikre på å beholde sitt opprinnelige statsborgerskap. I begge undersøkelsene svarte om lag den samme andelen, litt over halvparten, ja på dette. At såpass mange ville søkt dersom de kunne beholdt sitt opprinnelige statsborgerskap er interessant, særlig sett i lys av den store økningen av overganger til norsk statsborgerskap i kjølvannet av opphevelsen av prinsippet om ett statsborgerskap i 2020. Økningen i overganger i 2020 var særlig stor blant personer fra EU/EFTA-land. Dette var personer som typisk hadde lang botid i Norge og som derfor hadde bodd lenge i landet uten å ha vært norske statsborgere (Molstad & Naz, 2021).

5. Registrerte overganger til norsk statsborgerskap i perioden 1977-2021

I dette kapitlet ser vi på alle som har fått norsk statsborgerskap fra perioden 1977 til 2021. Vi ser først på hvem de er, basert på innvandringskategori og fordelinger med hensyn til tidligere statsborgerskap. Gjennom hele kapitlet tar vi for oss de 15 største landgruppene som har fått norsk statsborgerskap. Deretter ser vi på kjønns- og aldersfordeling etter innvandringskategori og over tidligere statsborgerskap, samt aldersfordelingen blant kvinner og menn.

Som vi skal se skjer mange av overgangene til norsk statsborgerskap i perioden blant innvandrere. Et interessant spørsmål er hvilke innvandringsgrunner og tidligere statsborgerskap som er særlig vanlige blant innvandrerne som får norsk statsborgerskap. Som vi har drøftet i det foregående kapitlet, kan ulike grupper ha forskjellige motiver for å søke norsk statsborgerskap. Vi har antydnet at personer med statsborgerskap fra land utenfor EU/EFTA samlet sett vil ha større praktisk nytte av norsk statsborgerskap enn personer fra land i EU/EFTA-området. Det er også først og fremst fra land utenfor EU/EFTA som det har kommet flyktninger og familieinnvandrere, innvandrere som kan antas å ha en lengre tidshorison for oppholdet i Norge enn arbeidsinnvandrere og medfølgende familiemedlemmer fra EU/EFTA-området.

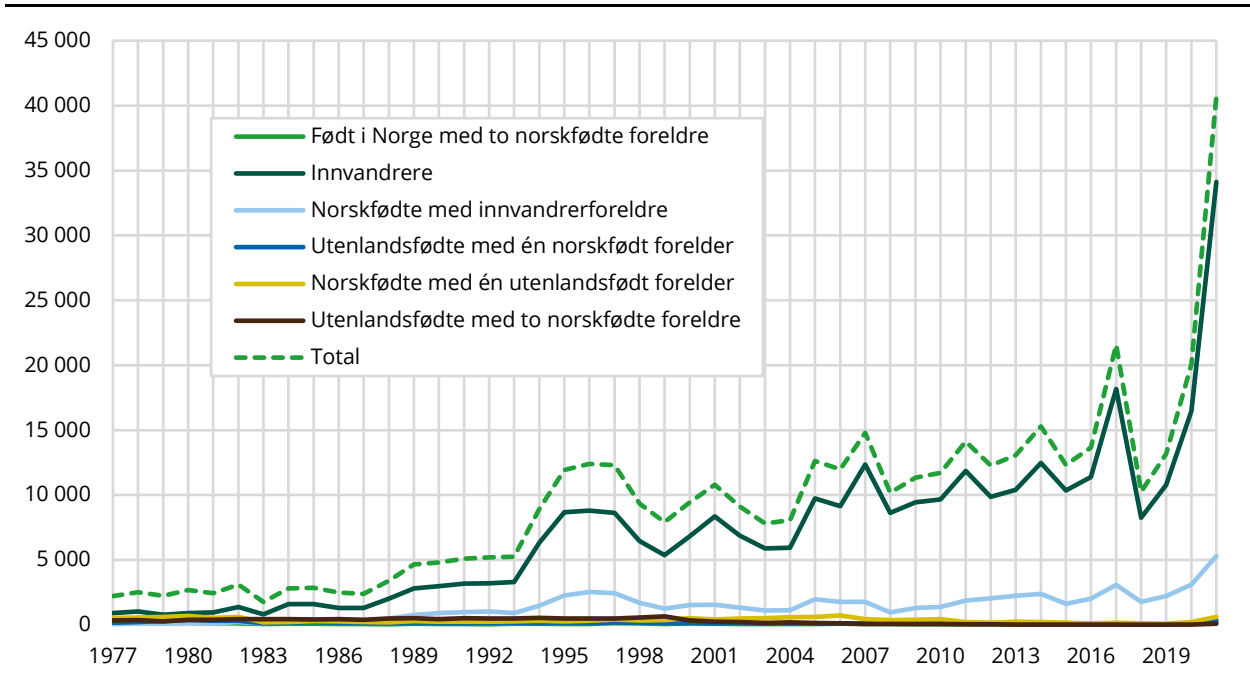
Som vi skal se er det som ventet spesielt innvandrere fra land utenfor EU/EFTA-området som er særlig sterkt representert blant overgangene. Vi ser også at det er særlig mange flyktninger og familieinnvandrere til flyktninger blant personene som har fått norsk statsborgerskap. Vi ser likevel at opphevelsen av prinsippet om ett statsborgerskap i 2020 synes å ha ført til at flere statsborgere fra land innenfor EU/EFTA har søkt i de aller siste årene, noe som gjenspeiler seg i lang botid.

5.1. Flest overganger blant innvandrere

I løpet av perioden 1977 til og med 2021 var det 423 300 overganger til norsk statsborgerskap. Antallet overganger har økt gjennom perioden, fra 2-3 000 overganger per år på slutten av 1970- og på 1980-tallet, til over 10 000 hvert år fra midten av 1990-tallet. Siden slutten av 2010-tallet har tallet på overganger vært særlig høyt, spesielt etter opphevelsen av prinsippet om ett statsborgerskap (se delkapittel 2.4).

Fra figur 5.1 kan vi se at økningen først og fremst henger sammen med en vekst i antallet innvandrere som får norsk statsborgerskap. 76 prosent av alle som fikk norsk statsborgerskap fra 1977 til 2021 var innvandrere. Den nest største gruppen var norskfødte med innvandrerforeldre, med 15 prosent av alle overgangene. Andre grupper innenfor det vi ofte omtaler som øvrig befolkning sto for en mindre andel av overgangene. 4 prosent av overgangene involverte norskfødte med en utenlandsfødt forelder, mens henholdsvis 3, 2 og 1 prosent involverte en utenlandsfødt med to norskfødte foreldre, en utenlandsfødt med en norskfødt forelder eller en person født i Norge med to norskfødte foreldre. De utenlandsfødte med to norskfødte foreldre er primært utenlandsadopterte.

Det ble etter 1.9.2008 et krav om å gjennomføre norskopplæring for å kunne søke norsk statsborgerskap. I 2011 ble kravene utvidet til også å dekke samfunnskunnskap. Og i 2017 ble det innført krav om å kunne norsk muntlig og å gjennomføre en samfunnskunnskapsprøve på norsk. Ser vi på figur 5.1 kan vi se midlertidige nedganger både etter 2007, 2011 og spesielt etter 2017. Regelendringene kan utgjøre noe av bakgrunnen for nedgangene vi ser, men også andre forhold, deriblant tilfældigheter, kan ligge til grunn. Det ble også vedtatt i 2018 å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Mest sannsynlig har en del ventet med å søke til 2020, slik at man ikke må si fra seg sitt andre statsborgerskap. I 2021 var andelen som fikk norsk statsborgerskap høyere enn noen gang.

Figur 5.1 Antall overganger til norsk statsborgerskap, etter innvandringskategori. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

I de siste årene har antallet overganger økt i noen grupper, og sunket i andre. En stor økning ser vi særlig blant innvandrere. Etter en foreløpig topp i 2017, da det var 18 200 overganger blant innvandrere, sank antallet overganger til 8 300 og 10 700 i 2018 og 2019. Denne nedgangen sammenfaller med tiden etter at det ble kjent at prinsippet om ett statsborgerskap kom til å bli avviklet. Det er som nevnt sannsynlig at en del valgte å vente med å søke norsk statsborgerskap til etter at lovendringen trådte i kraft i 2020. Vi ser da også en sterk økning i antall overganger i 2020 og 2021, og spesielt blant innvandrere. Det var 40 700 overganger til norsk statsborgerskap i 2021, hvorav 31 100, det vil si 84 prosent, involverte innvandrere.

Som vi kan se nedenfor fra tabell 5.1 har ikke andelene vært like gjennom hele perioden med hensyn til innvandringskategori. Overgangene blant gruppene i den øvrige befolkningen, slik som norskfødte med en utenlandsfødt forelder, født i Norge med to norskfødte foreldre, utenlandsfødte med to norskfødte foreldre og utenlandsfødte med en norskfødt forelder, utgjorde en større andel av overgangene i de tidlige årene, og fram til midten av 1980-årene.

Andel innvandrere blant overgangene til norsk statsborgerskap er relativt liten i de tidligste årene i forhold til senere i perioden vi ser på. I årene 1977-1981 var det kun 38 prosent av overgangene til norsk statsborgerskap som skjedde blant innvandrere. Andelen økte gradvis over tid, og i årene fra 2007 og til 2021 lå den på over 80 prosent. Både antallet og andelen norskfødte med innvandrerforeldre økte gjennom den samme perioden, fra 5 prosent i 1977-1981 til 15 prosent i tidsrommet 2017-2021. At antallet overganger som involverte innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre vokste, er relatert til den tilsvarende økningen i andelen innvandrere, og etter hvert norskfødte med innvandrerforeldre, i befolkningen generelt. Mens disse to gruppene utgjorde 2,3 prosent av den totale befolkningen per 1.1.1980, utgjorde de i slutten av perioden 18,5 prosent av totalbefolkningen per 1.1.2021 (Steinkellner et al., 2023).

Tabell 5.1 Overgang til norsk statsborgerskap etter innvandringskategori, 1977-2021. Antall og andeler

Innvandringskategori	Andel totalt	1977 - 1981	1982 - 1986	1987 - 1991	1992 - 1996	1997 - 2001	2002 - 2006	2007 - 2011	2012 - 2016	2017 - 2021
Født i Norge med to norskfødte foreldre	0,9	844	458	343	397	537	416	280	259	380
Andel per år		7,0	3,5	1,7	0,9	1,1	0,8	0,5	0,4	0,4
Innvandrere	75,9	4 591	6 684	12 293	30 345	35 645	37 590	51 944	54 485	87 824
Andel per år		37,9	51,3	60,4	69,4	71,6	75,8	83,6	81,8	83,1
Norskfødte med innvandrerforeldre	14,7	560	1 109	3 412	8 227	8 464	7 279	7 252	10 327	15 468
Andel per år		4,6	8,5	16,8	18,8	17,0	14,7	11,7	15,5	14,6
Utenlandsfødte m/en norskfødt forelder	1,7	1 381	1 013	711	808	774	598	491	489	672
Andel per år		11,4	7,8	3,5	1,8	1,6	1,2	0,8	0,7	0,6
Norskfødte med en utenlandsfødt forelder	3,8	2 945	1 575	1 201	1 418	2 056	2 938	1 844	927	1 221
Andel per år		24,3	12,1	5,9	3,2	4,1	5,9	3,0	1,4	1,2
Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre	2,9	1 786	2 189	2 398	2 502	2 310	797	353	153	172
Andel per år		14,8	16,8	11,8	5,7	4,6	1,6	0,6	0,2	0,2
Alle		12 107	13 028	20 358	43 697	49 786	49 618	62 164	66 640	105 737
Andel per år	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

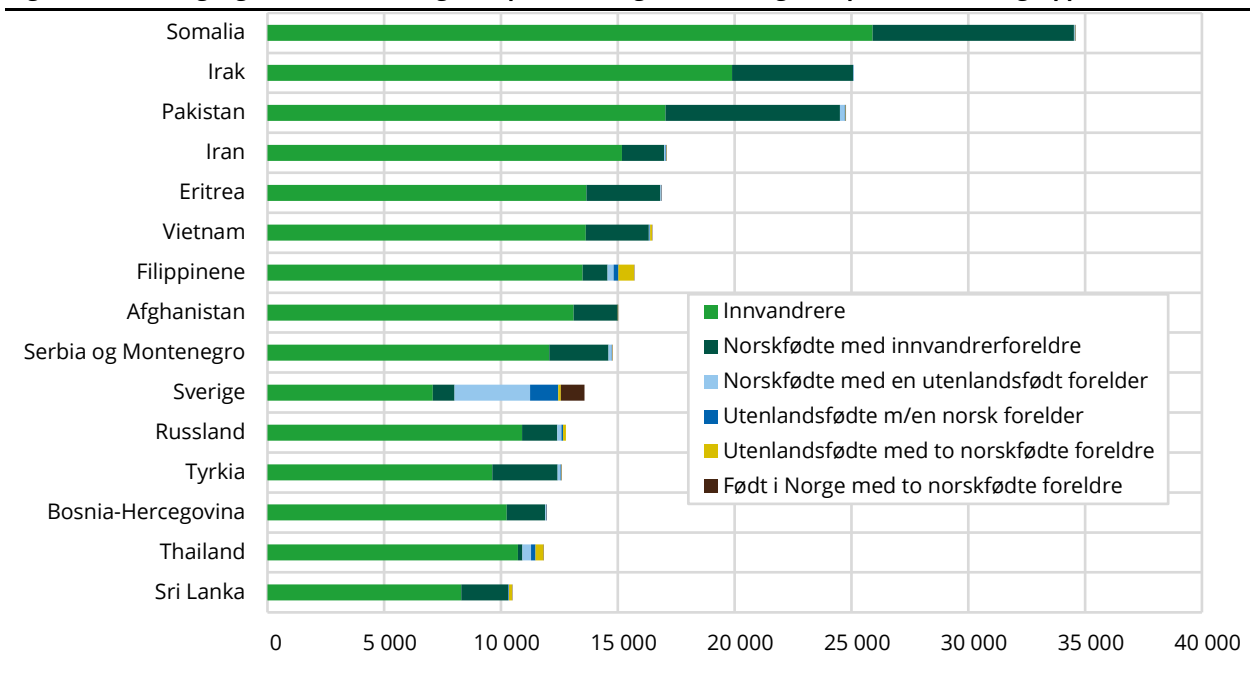
Flest med tidligere statsborgerskap fra Somalia

For å forstå hvem disse gruppene er og hvor de er fra, har vi i figur 5.2 brutt overgangene for de ulike innvandringskategoriene videre ned etter tidligere statsborgerskap. Figuren viser de 15 største gruppene basert på tidligere statsborgerskap i perioden fra 1977 til 2021.

Et flertall av de 15 største landene ligger i Asia og Afrika. Som vi kan se er de med tidligere statsborgerskap fra Somalia den klart største gruppen med nærmere 35 000 overganger i hele perioden. Deretter kommer Irak og Pakistan med rundt 25 000 overganger hver.

Sammensetningen med hensyn til innvandringskategori varierer noe. Somalierne består av om lag 75 prosent innvandrere og 25 prosent norskfødte med innvandrerforeldre. De andre innvandringskategoriene utgjør alle under 1 prosent hver, og består av veldig få personer. Det kan være verdt å merke seg at i denne gruppen med somaliske overganger, får de som er norskfødte med innvandrerforeldre statsborgerskap i relativt ung alder. Av de som er norskfødt med innvandrerforeldre får 88 prosent norsk statsborgerskap ved fylte 6 år.

For de med tidligere statsborgerskap fra Pakistan er det en større andel av norskfødte med innvandrerforeldre, 30 prosent, og rundt 70 prosent innvandrere. Som med somalierne, omfatter de andre innvandringskategoriene for pakistanere under 1 prosent av overgangene. Også mange av de norskfødte med innvandrerforeldre med tidligere statsborgerskap fra Pakistan får norsk statsborgerskap i relativt ung alder. Av de som har fått norsk statsborgerskap, har 70 prosent fått det ved 10-årsalderen eller før, og 90 prosent ved 18-årsalderen.

Figur 5.2 Overgang til norsk statsborgerskap, etter tidligere statsborgerskap. De 15 største gruppene. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Den observante leser kan se at Serbia og Montenegro står som det niende største landet med tidligere statsborgerskap for de som har hatt en overgang til det norske. Serbia og Montenegro er et land som ikke eksisterer i dag og som ble oppløst i 2006, men er et eldre statsborgerskap som representerer mange som innvandret fra det tidligere Jugoslavia (se mer detaljert beskrivelse i Henriksen (2007, s. 120). Før 1993 vil dette mao omfatte statsborgere av denne staten. På 1960-tallet kom det en del arbeidsinnvandrere fra Jugoslavia og de ble en av de største innvandrergruppene utenfor EU/EFTA-området som var bosatt i Norge på 1970-tallet (Henriksen, 2007, s. 120).

De fleste av dem som har fått norsk statsborgerskap i perioden 1977 til 2021 innvandret imidlertid på 1990-tallet og 2000-tallet, og den siste som er registrert, innvandret i 2008 (av de som har fått norsk statsborgerskap). Dette er etter at de nye republikkene Slovenia, Kroatia og Bosnia-Hercegovina ble skilt ut fra det som vi omtaler som Serbia og Montenegro (i 1993). På 1990-tallet var det to store innvandringsbølger fra området. I 1992-1994 kom det flyktninger fra det som nå er Bosnia-Hercegovina i forbindelse med krigene på Balkan i årene 1991-1995. I 1999 kom det dessuten mange som flyktet fra krigen i Kosovo.

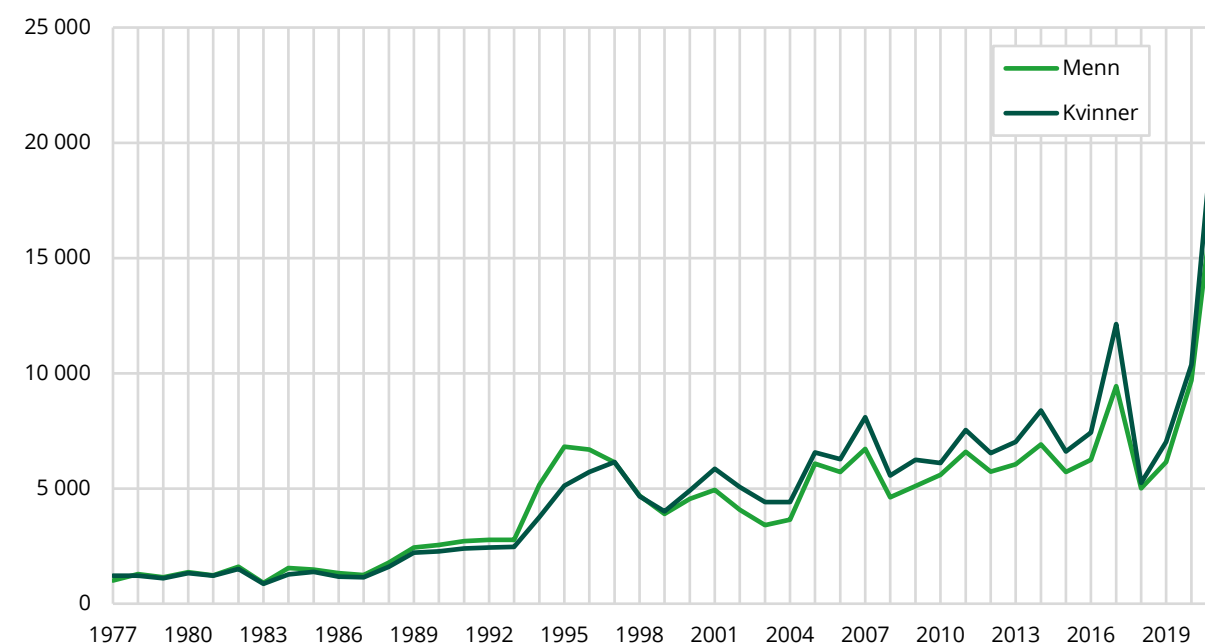
De med tidligere statsborgerskap fra Sverige ligger også høyt oppe på listen, og har som vi kan se en litt ulik sammensetning enn de andre landene. Overgangene blant svensker lå stabilt mellom 100 til 250 overganger frem til 2020. I 2020 var det 1 300 overganger, og i 2021 var det 4 400 overganger. Overgangene i 2020 og 2021 tilsvarer 42 prosent av alle de som har hatt en overgang med tidligere statsborgerskap fra Sverige. De fleste overgangene skjer blant innvandrere, 50 prosent, mens det er nesten 25 prosent som er norskfødt med én utenlandsfødt forelder. Vi finner også ni prosent utenlandsfødt med en norskfødt forelder, åtte prosent av både norskfødte med innvandrerforeldre og født i Norge med to norskfødte foreldre, og om lag 1 prosent av utenlandsfødte med to norskfødte foreldre. De andre nordiske landene viser samme trend i antall overganger: mange flere har fått norsk statsborgerskap siden 2020. Totalt for de nordiske landene har det vært om lag 300-400 overganger gjennom årene, mens det økte til nesten 2 500 i 2020 og 7 500 i 2021. Generelt sett var det rekordmange som fikk norsk statsborgerskap i 2021, og halvparten var fra europeiske land (Molstad, 2022). Det er derfor tydelig at flere har søkt og fått norsk statsborgerskap etter avviklingen av prinsippet om ett statsborgerskap.

Som vi var inne på i kapittel 4.1 har statsborgere fra land i EU/EFTA-området hatt færre praktiske insentiver for å søke norsk statsborgerskap. «Kostnadene» har i prinsippet også vært større, ettersom de i mindre grad har vært omfattet av unntakene for regelen om at de ville måtte si fra seg sitt tidligere statsborgerskap. Med opphevelsen av prinsippet om ett statsborgerskap har denne potensielle barrieren blitt fjernet.

5.2. Forskjell mellom kvinner og menn

Videre skal vi se på kjønn, og om det er noen mønster eller forskjeller i kjønns sammensetningen blant dem som har hatt en overgang til norsk statsborgerskap basert på alder og tidligere statsborgerskap. I perioden 1977-2021 var det 220 000 kvinner og 203 000 menn, henholdsvis 52 prosent og 48 prosent, som har fått norsk statsborgerskap. Figur 5.3 viser kjønnsfordelingen av overganger til norsk statsborgerskap over tid. Ut ifra figuren kan vi se at det fra 2000-tallet har vært flere overganger blant kvinner, hvilket i stor grad skyldes kvinner som kommer for å gjenforenes med menn som har kommet som flyktninger, og kvinnelige familieetablerer som har kommet til menn i den øvrige befolkningen.

Figur 5.3 Overgang til norsk statsborgerskap, etter kjønn. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Flest kvinner er mellom 30-39 år

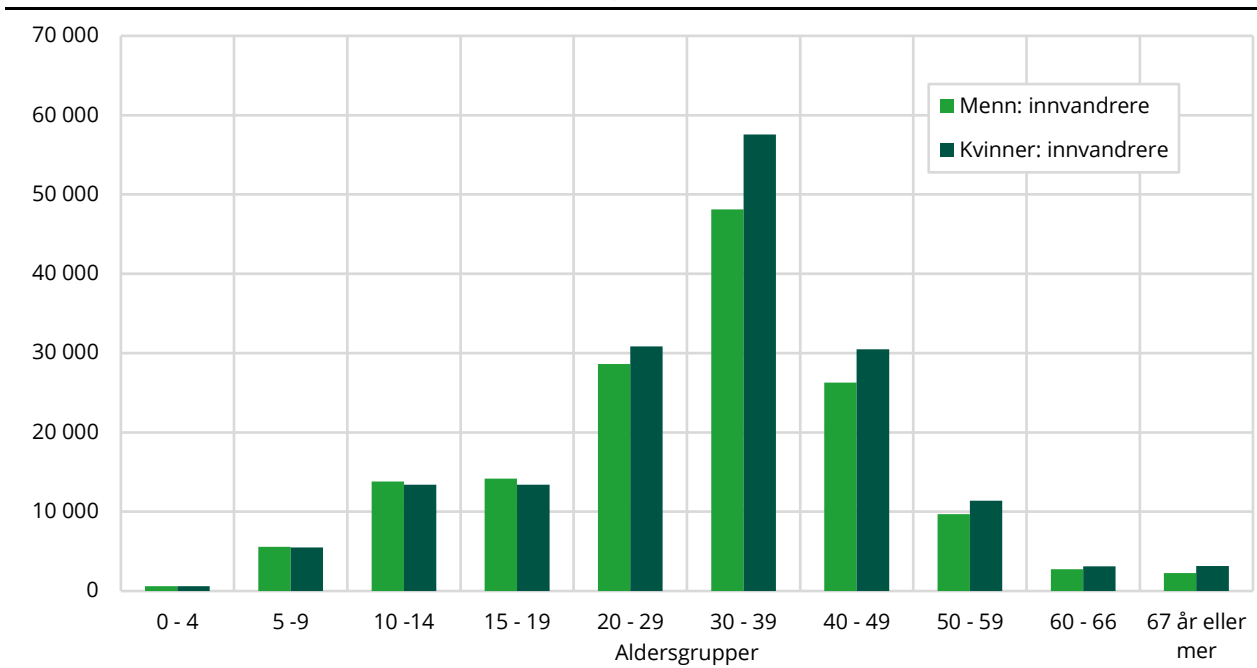
Fordi det er flest overganger til norsk statsborgerskap blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, og få i de øvrige befolkningskategoriene, er det mest interessant å se videre på disse to førstnevnte gruppene. Figur 5.4 viser kjønnsfordelingen for innvandrere i de ulike aldersgruppene, mens figur 5.5 viser tilsvarende for norskfødte med innvandrerforeldre.

Ser vi først på figur 5.4, ser vi en ganske jevn kjønnsfordeling i de yngre aldersgruppene. I aldersgruppene 20-29 år, 30-39 år og 40-49 år er det flest kvinner som søker og får norsk statsborgerskap. Figuren viser at det er et flertall av kvinner i de eldre aldersgruppene, og et knapt flertall av menn i de yngre aldersgruppene. Ser vi videre på figur 5.5 er det et knapt flertall av menn for de norskfødte med innvandrerforeldre. Det er en betydelig mindre andel av norskfødte med innvandrerforeldre, og de får norsk statsborgerskap i en ung alder. De aller fleste får norsk statsborgerskap når de er mellom 0 og 4 år, og ganske mange mellom 5 og 9 år.

Antallet som får norsk statsborgerskap etter dette er drastisk mindre, og de aller fleste overganger skjer innen fylte 10 år.

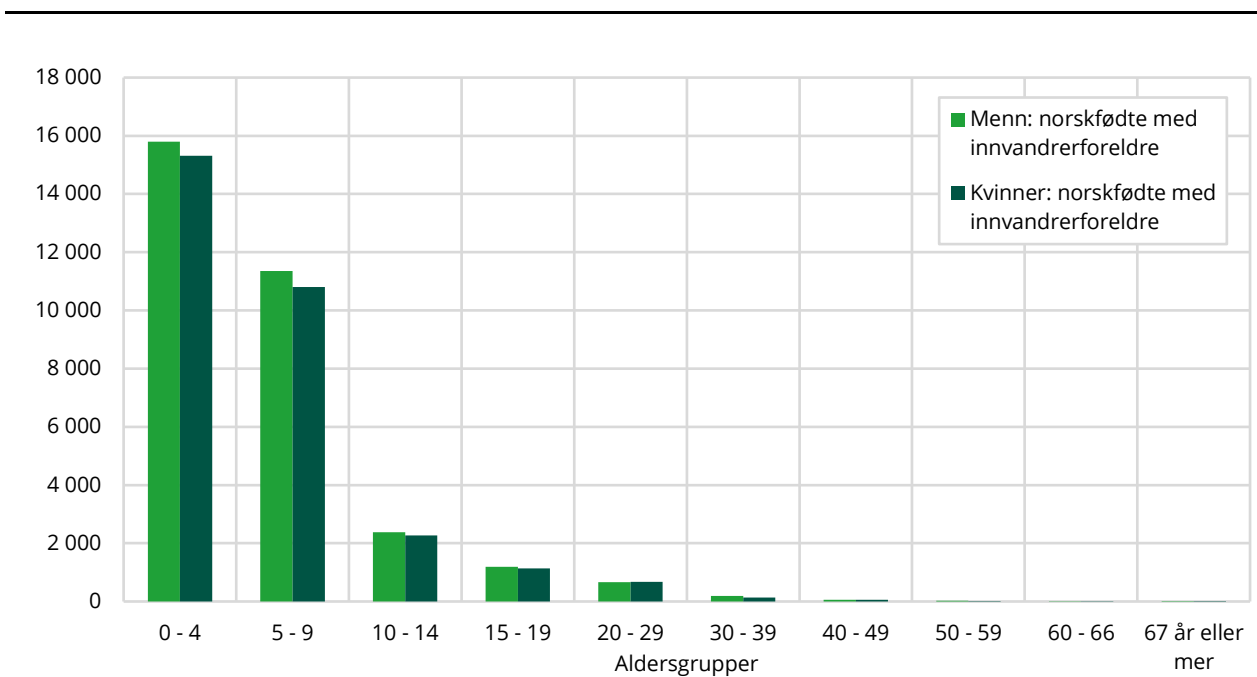
Ut ifra kravene i statsborgerloven gir denne aldersfordelingen mening. Hovedregelen er å måtte ha fylt tolv år, og ha en botid på 7 år. Barn under 18 år erverver norsk statsborgerskap når forelderen søker. Er barnet over 2 år, må de ha oppholdt seg i Norge de siste to årene. Sånn sett, er det naturlig at de som er norskfødt med innvandrerforeldre får norsk statsborgerskap i en tidlig alder, mest sannsynlig ved at forelderen får innvilget statsborgerskapet og barnet får det som biperson.

Figur 5.4 Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter kjønn. Innvandrere. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Figur 5.5 Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

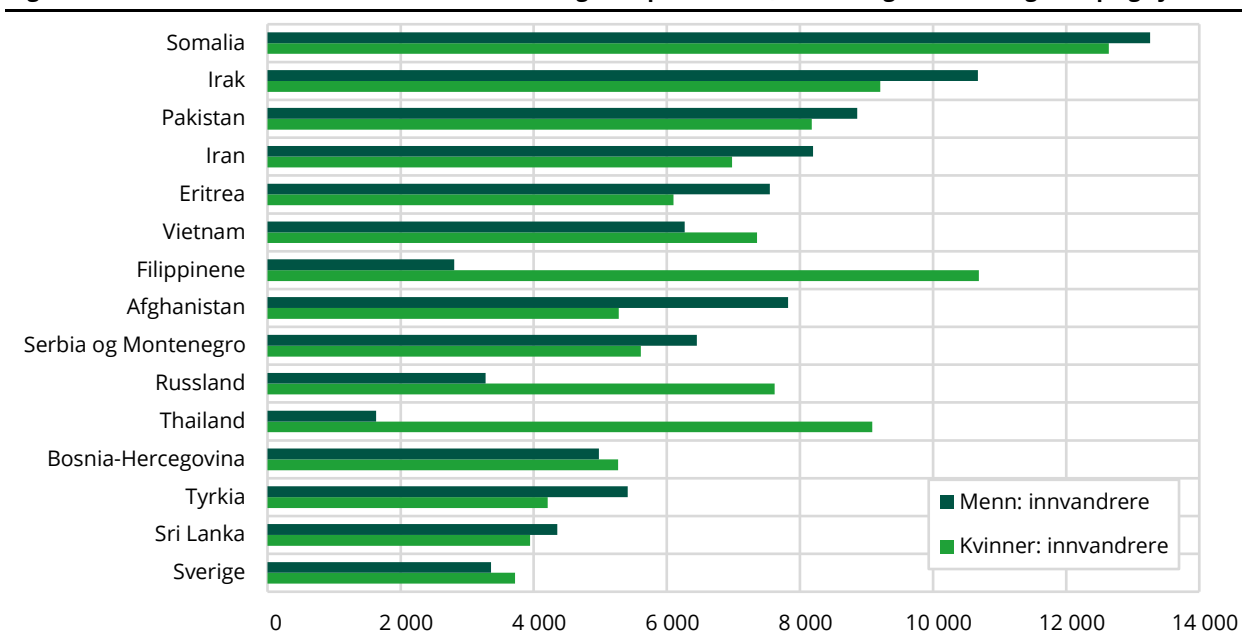
Hvem er de og hvor kommer de fra?

76 prosent av overgangene til norsk statsborgerskap skjer blant innvandrere, og av dem er det flere kvinner enn menn, med 53 prosent mot 47 prosent. Når det kommer til norskfødte med innvandrerforeldre er det litt flere menn enn kvinner, 51 prosent mot 49 prosent. Disse to befolkningsgruppene, som totalt utgjør 90 prosent av overgangene, skal vi se nærmere på, og bryte ned til hvilke land de hadde sitt tidligere statsborgerskap fra. Det er forskjellig kjønnsfordeling mellom de ulike landene, som vi ser i figur 5.6. og 5.7. Figurene viser kjønnsfordeling blant henholdsvis innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre for de 15 største landene.

Det er flest av både menn og kvinner som har sitt tidligere statsborgerskap fra Somalia, og dette gjelder både blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. De fleste landene ligger på en fordeling med rundt halvparten kvinner og halvparten menn. Unntaket er noen av de største landene, og de landene det kommer mange flyktninger fra, hvor det er en liten overvekt av menn. Dette gjelder Somalia, Irak, Pakistan, Iran, Eritrea, Afghanistan og Serbia og Montenegro.

Den klart største andelen kvinner finner vi blant de som har tidligere statsborgerskap fra Filippinene, Thailand og Russland. Blant dem med tidligere statsborgerskap fra Thailand, er kvinneandelen hele 85 prosent. I figur 5.6 ser vi også at det er en stor andel kvinner fra Filippinene og Russland, med henholdsvis 79 og 70 prosent. Dette er land hvor det kommer mange kvinner med formål om å etablere familie i Norge.

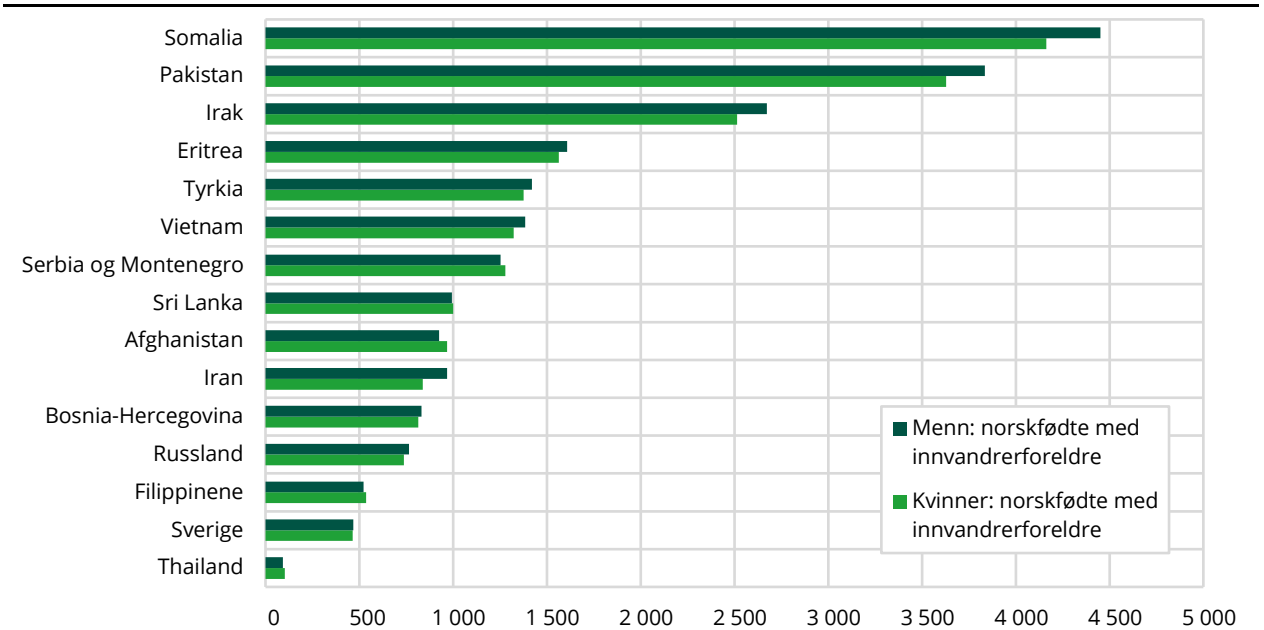
Figur 5.6 Innvandrere som har fått norsk statsborgerskap 1977-2021, etter tidligere statsborgerskap og kjønn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Blant dem som har hatt overgang til norsk statsborgerskap, er norskfødte med innvandrerforeldre en mye mindre gruppe enn innvandrere. Kjønnsfordelingen blant norskfødte med innvandrerforeldre er svært jevn, og dette reflekterer kjønnsproporsjoner ved fødsel.

Figur 5.7 Norskfødte med innvandrerforeldre som har fått norsk statsborgerskap 1977-2021, etter tidligere statsborgerskap og kjønn

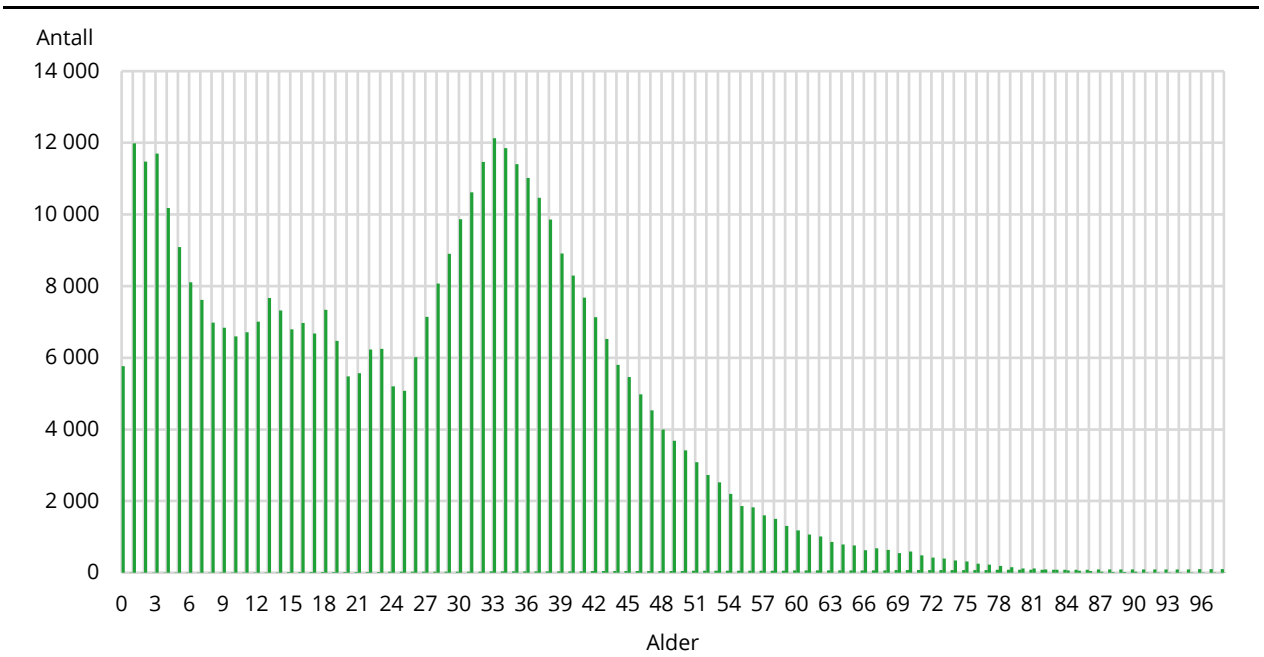

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

5.3. Hvor gamle er de som får norsk statsborgerskap?

Nedenfor ser vi fordelingen etter alder for alle som har hatt overgang til norsk statsborgerskap, på det tidspunktet da overgangen skjedde. Figuren viser at den vanligste alderen ved overgang var 1 år og 33 år. Som vi kan se fra figur 5.8, er mange av de som får norsk statsborgerskap det man kan kalle «unge voksne», det vil si mellom 20 og 39 år. 40 prosent av overgangene i perioden 1977 til 2021 involverte en person i alderen 20-39 år. Spesielt mange overganger var det blant personer i 30-årene. En del, 34 prosent, av overgangene var dessuten blant barn (personer under 18 år). Det er derimot relativt få overganger blant personer i de eldre aldersgruppene, og kun 1 prosent av overgangene involverte personer som var mellom 60 og 66 år eller 67 år eller eldre.

Figur 5.8 Antall overganger til norsk statsborgerskap i perioden 1977-2021, etter alder ved overgang

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Høyest medianalder blant innvandrere som har hatt overgang til norsk statsborgerskap

Det er svært ulik aldersfordeling for overgang til norsk statsborgerskap i de ulike innvandringskategoriene. Medianalderen for overgang til norsk statsborgerskap for innvandrere er 33 år, mens den for norskfødte med innvandrerforeldre er så lav som 4 år. For de mindre gruppene norskfødte med en utenlandsfødt forelder er medianen 8 år, og for utenlandsfødte med to norskfødte foreldre er medianalderen 2 år, og for utenlandsfødte med en norsk forelder 14 år. For den minste av befolkningsgruppene, de som er født i Norge med to norskfødte foreldre, er medianalderen 23 år.

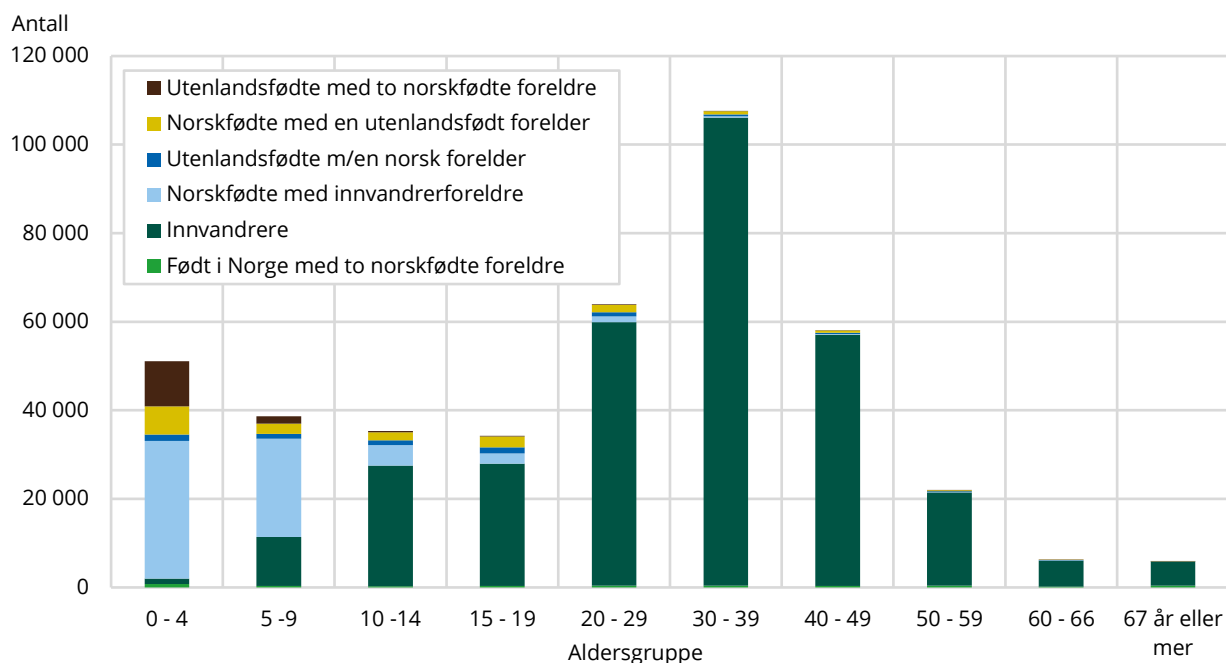
Figur 5.9 viser alder ved overgang til norsk statsborgerskap. I figuren er alderen for de som er 19 år og yngre delt inn i fem års intervaller, og for de mellom 20 og 60 år er det ti års intervaller. Aldersgruppen som er 19 år og yngre utgjør 37 prosent av alle overgangene, og er en ganske unik gruppe som er satt sammen av barn som er født i Norge og som har innvandret. Figuren er også vist som antall for å illustrere hvordan overgangene er fordelt etter alder. Figuren viser at det er mange barn og unge voksne som får norsk statsborgerskap.

Overgangene i de yngste aldersgruppene, spesielt blant de som er imellom 0 og 9 år, domineres av norskfødte med innvandrerforeldre og andre grupper som enten selv er født i Norge eller som har foreldre som er det. Det er til sammen nesten 90 000 som har hatt en overgang til norsk statsborgerskap mens de var mellom 0 og 9 år.

Blant de aller yngste er utenlandsfødte med to norskfødte foreldre den nest største gruppen, og dette kan i stor grad være adopsjoner. Det er få innvandrere som får norsk statsborgerskap mellom 0-9 år.

I alderen 10-19 år ser vi en økende andel innvandrere som får norsk statsborgerskap. Det er også relativt færre av norskfødte med innvandrerforeldre som får statsborgerskap når de er mellom 10-19 år, da de fleste i denne gruppen får det i yngre alder. Siden de er født i Norge, er det med andre ord sannsynlig at både de selv og foreldrene deres allerede har oppfylt botidskravene på et tidligere tidspunkt. Aldersgrensen for å søke er 12 år, ellers får alle barn under 18 år statsborgerskap hvis en forelder har fått innvilget norsk statsborgerskap.

I de eldre aldersgruppene, fra 20 år og oppover, ser vi at det er innvandrere som utgjør et stort flertall av overgangene. I alle aldersgrupper over 20 år utgjør innvandrere mellom 91 og 97 prosent av overgangene til norsk statsborgerskap. Blant aldersgruppene som er 50 år eller eldre er det også enkelte overganger blant norskfødte med norskfødte foreldre, og nærmere 70 prosent av disse har et tidligere statsborgerskap fra enten USA, Sverige eller Danmark.

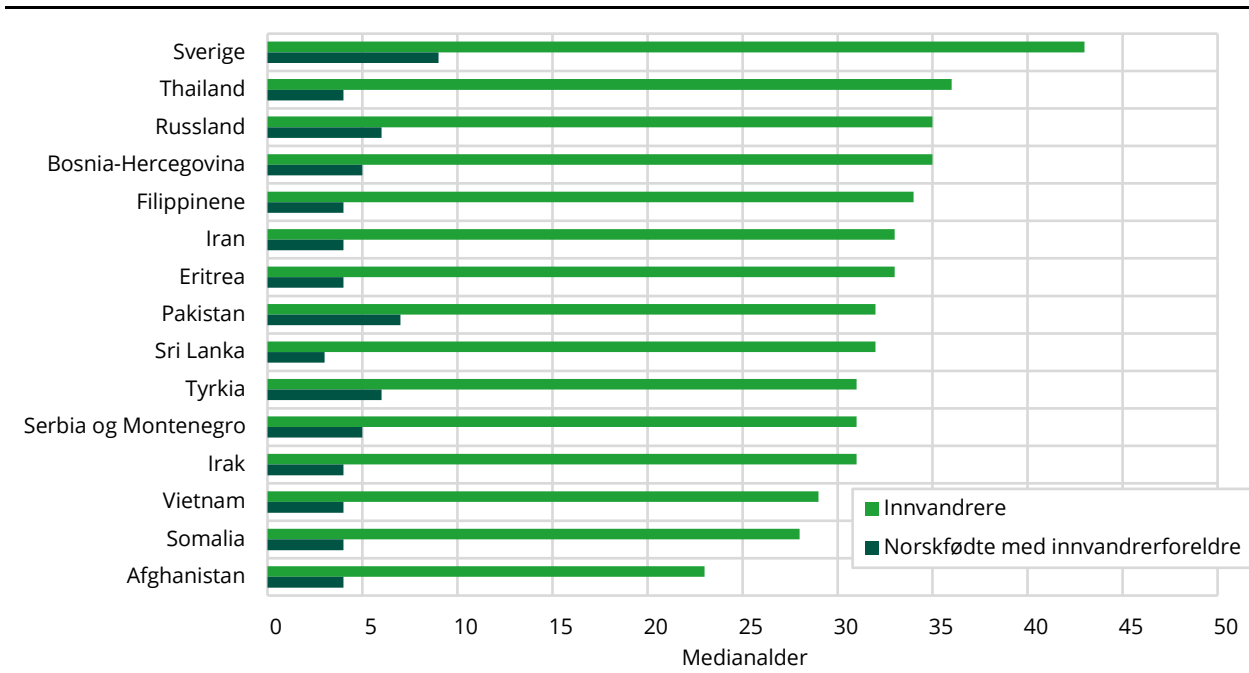
Figur 5.9 Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter innvandringskategori. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Høyest medianalder for svensker

Figur 5.10 viser medianalder for overgang til norsk statsborgerskap for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter tidligere statsborgerskap. Ser vi først på innvandrere, strekker medianalderen seg fra 43 år for svensker til 23 år for afghanere. Det er 20 års forskjell og to veldig ulike populasjoner. Det er imidlertid verdt å huske at kravene for botid også er veldig ulik for disse to landene. For Sverige er det 2 års botid, mens for de fra Afghanistan er den 7 år. Dette betyr at for den halvparten av afghanere som har fått norsk statsborgerskap som 23-åringer, har de mest sannsynlig kommet til Norge da de var om lag 16 år gamle (som vi skal se når det gjelder botid i neste delkapittel). Blant innvandrere som er eldst når de får norsk statsborgerskap, ligger de med tidligere statsborgerskap fra USA og Storbritannia på topp sammen med de nordiske landene. De har alle en medianalder på over 40 år. Det er særlig innvandrere fra konfliktpregede land som har lav medianalder, eksempelvis, Afghanistan, Kongo og Syria, som ligger på en medianalder mellom 23 og 24 år.

Det samme mønsteret finner vi hos de norskfødte med innvandrerforeldre. De med høyest medianalder har tidligere statsborgerskap fra de nordiske landene, Storbritannia og Nederland, som ligger høyest med en medianalder på 21 år. Norskfødte med innvandrerforeldre har en generelt lav medianalder, rundt 4 år. For de 15 største landgruppene vi presenterer ligger den høyeste medianalderen for norskfødte med innvandrerforeldre for de med tidligere statsborgerskap fra Sverige med 9 år, deretter Pakistan med 7 år, og Tyrkia og Russland med 5 år, som vist i figur 5.10. Den laveste medianalderen er hos sri lankesere, med 3 år som medianalder for norskfødte med innvandrerforeldre. For barn er det krav om å være fylt 12 år og ha bodd i Norge i 5 av de siste 7 årene. I disse tilfellene vil det være foreldrene som søker norsk statsborgerskap, og barna som erverver som bipersoner. Relativt tilfeldige omstendigheter, slik som hvor lenge foreldrene har bodd i Norge før de fikk barn, vil i disse tilfellene kunne være avgjørende for medianalderen hos norskfødte med innvandrerforeldre.

Figur 5.10 Medianalder ved overgang til norsk statsborgerskap, for innvandrere og for norskfødte med innvandrerforeldre etter tidligere statsborgerskap. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

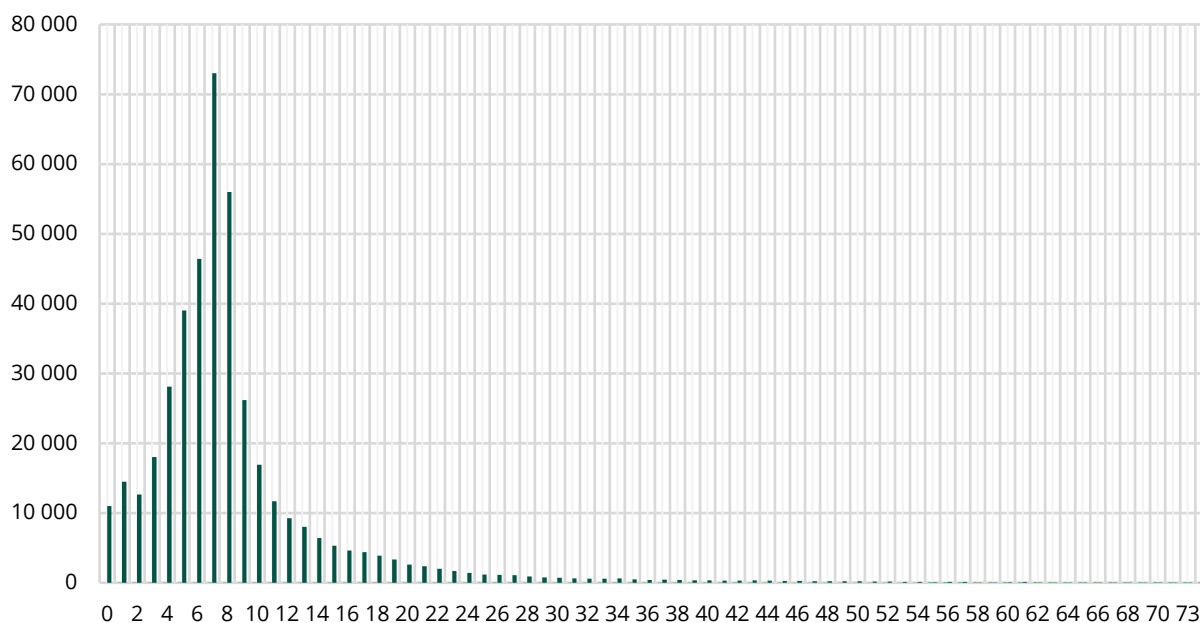
5.4. Botid – hvor lang tid tar det før de får norsk statsborgerskap?

I statsborgerloven, som nevnt i kapittel 2, er et av kravene for å søke norsk statsborgerskap å være bosatt og å ville forbli bosatt i riket. For de årene vi undersøker i denne rapporten (1977-2021) er kravet for å oppfylle oppholdstiden på 7 år av de siste 10 årene. Botid er hvor lenge personen har bodd i Norge før en fikk norsk statsborgerskap, og utgjør differansen mellom første innvandringsdato og hendelsesdatoen for overgangen til norsk statsborgerskap. I dette delkapittelet ser vi dermed kun på innvandrere, fordi det bare er disse som har en innvandringsdato. Vi har ikke satt noen minstekrav for botid, fordi det er flere grupper som har kortere krav til botid. Det er verdt å merke seg at vi i dette datasettet ikke kan vite om personer har utvandret og så innvandret i mellomtiden. Her har UDI egne datovariabler de jobber ut ifra, slik at det blir forskjeller mellom UDI og SSB sine botidsberegninger (Vassenden, 2020, s. 76). I prinsippet skal utenlandsopphold trekkes fra og skal ikke telle med i beregningen av kravet om oppholdstid når man søker, noe vårt datasett ikke tar hensyn til.

Det er også personer som har fått tilbakedatert sitt norske statsborgerskap. Det vil si at personer har innvandret til Norge, og at man senere finner ut at personen skulle hatt norsk statsborgerskap fra fødselen av. Da blir hendelsen for overgangen tilbakedatert til fødselsdatoen til vedkommende, altså at man får 0 år i botid.³

Ut ifra figur 5.11 ser vi at det er flest som får norsk statsborgerskap etter 7 års botid. Dette er også kravet for å få innvilget norsk statsborgerskap og som har vært gjeldende siden statsborgerloven fra 1950. Det er også viktig å huske på at flere grupper har kortere krav til oppholdstid, som gifte og samboere, barn som har en norsk forelder, barn under 18 år, statsløse, nordiske statsborgere og tidligere norske statsborgere. Her varierer oppholdstiden i statsborgerloven mellom 2 til 7 år, og vi kan se at det er mange som har kortere botid enn 7 år og mange som har lengre botid enn 7 år.

³ Dette har ført til at 259 personer har fått en botid som er mindre enn 0 år, For disse er botiden satt til 0 år.

Figur 5.11 Botid ved overgang til norsk statsborgerskap. Innvandrere. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Personer fra EU/EFTA land bruker lengst tid på å få norsk statsborgerskap

Hvem får statsborgerskap tidlig og hvem bruker lang tid på å få norsk statsborgerskap? Figur 5.12 viser 50. persentil (median), 75, 90 og 95 for de 30 største gruppene som har hatt en overgang mellom 1977 og 2021, basert på tidligere statsborgerskap. Figuren viser at det er stor variasjon i botiden for de forskjellige landene.

Botid kan både tolkes som en indikasjon på hvor interessert en person er i å få norsk statsborgerskap eller på hvordan kravene og regelverket spiller inn. I praksis er det vanskelig å skille mellom disse mulige årsakene til variasjon i botid. Det vil likevel være naturlig å anta at det generelt sett er en forskjell i graden av motivasjon for dem som bruker 7 år og på dem som bruker mer enn 20 år på å få norsk statsborgerskap.

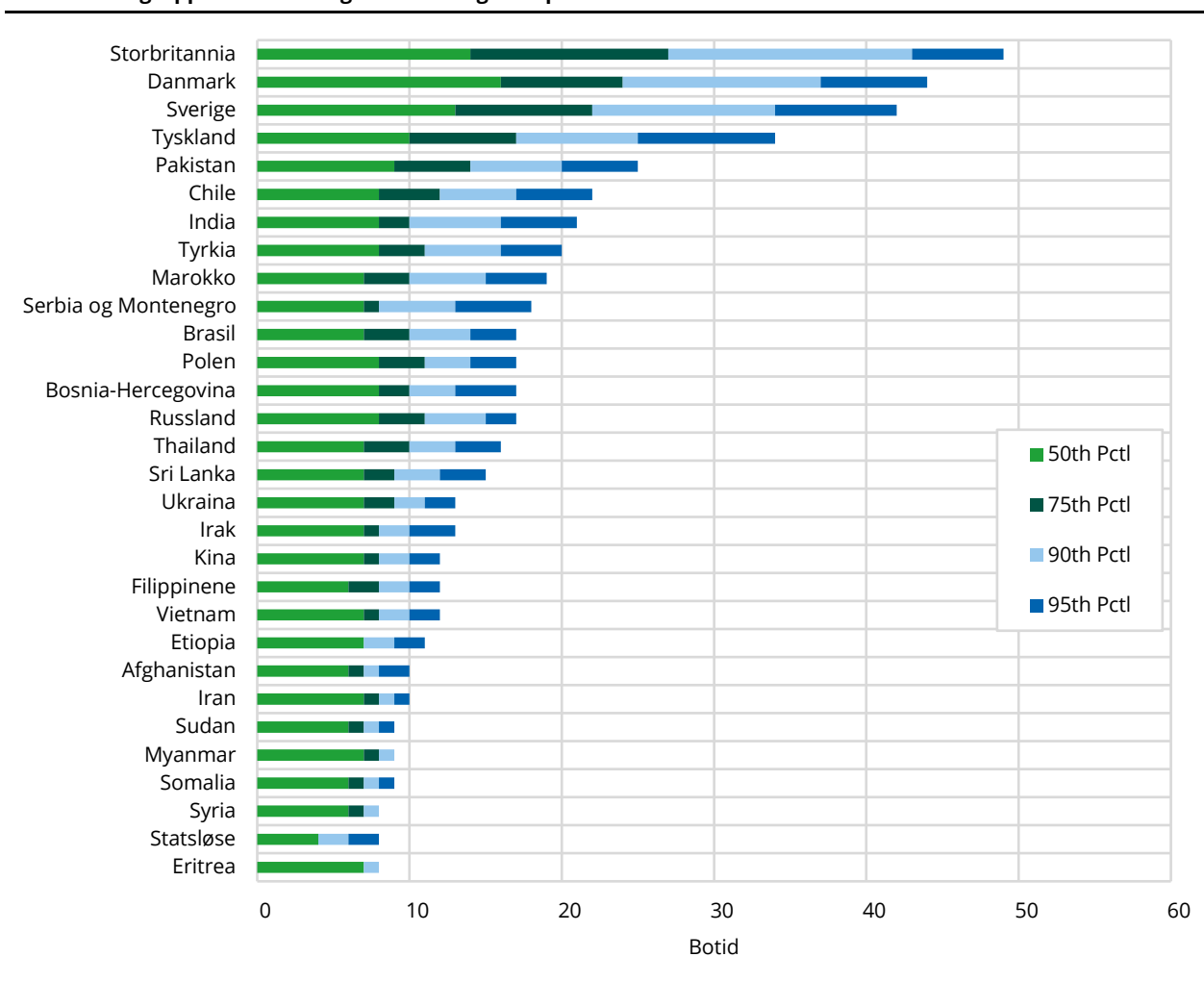
Vi ser at Storbritannia har en median botid på 14 år, men for at 95 prosent av britene skal ha fått norsk statsborgerskap så tar det 49 år før overgangen skjer. Dette er en gruppe som ikke nødvendigvis har «tjent» mye på å få norsk statsborgerskap (se kapittel 4), og dette gjelder over den lange tidsperioden vi ser på fra 1977 og til 2021 (stort sett i tiden før Storbritannia meldte seg ut av EU). Det kan tenkes at mange har valgt å få et norsk statsborgerskap etter at det ble lov med flere i 2020, og at de da har bodd i Norge lenge. Den samme tankegangen kan gjelde for USA, Danmark, Sverige og Tyskland som også har lang botid, de har ikke så høy motivasjon for å få norsk statsborgerskap raskt. For nordiske statsborgere er det i tillegg reduserte krav for botid, kun 2 år, noe som viser at motivasjonen eller ønsket om et norsk statsborgerskap ikke har vært sterk nok.

I motsatt ende av fordelingen ser vi at statsløse er de med kortest median botid på 4 år. Statsløse har som nevnt spesielle botidskrav i følge statsborgerloven (kap. 2.2.), hvor det er krav om 3 års botid. Medianen på 4 år kan reflektere saksbehandlingstid og at målepunktet gir en skjevfordeling fordi den måler fra ett år til et annet. Hvis en person har kommet sent på året, blir dette målt som ett år, hvor det i prinsippet kan bli 3 års botid hvis man måler fra nøyaktig dato. Vi ser at 90 prosent av de statsløse har fått norsk statsborgerskap etter 6 år, og 95 prosent etter 8 år. Statsløse er den landgruppen som antas å ha høyest motivasjon for å skaffe seg et norsk statsborgerskap, da de ikke har et statsborgerskap fra før.

Land som også har kort botid, med en median på 6 år, er Syria, Somalia, Sudan, Afghanistan og Filippinene. Foruten Filippinene er disse landene typiske land det kommer en del på grunn av flukt og familiegjenforening fra. Filippinene består i stor grad av personer som kommer til Norge for å etablere familie, og faller da også inn under unntaket for kortere botid for å søke, hvis de er gift eller samboer med en norsk statsborger.

I det nedre sjiktet ligger Eritrea, Syria og Statsløse med 8 års botid for 95 prosent av overgangene, og for de fra Somalia, Myanmar og Sudan har 95 prosent av overgangene skjedd etter 9 års botid. Disse landene kan karakteriseres som typiske land som er tjent ved å få norsk statsborgerskap relativt kjapt og som gjerne da har høyere motivasjon enn landene innenfor EU/EFTA området.

Figur 5.12 Botid i antall år for at 95 prosent av de som har fått norsk statsborgerskap skal bli dekket. De 30 største gruppene etter tidligere statsborgerskap. Innvandrere. 1977-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

5.5. Hvorfor kommer de: innvandrere etter innvandringsgrunn

Vi kan anta at det er forskjell i motivasjonen for å anskaffe seg norsk statsborgerskap etter innvandringsgrunn. De som kommer som flyktninger eller for å gjenforene eller etablere familie, kan antas å ha et mer langvarig ønske om opphold i Norge, og vil derfor i større grad ønske seg et norsk statsborgerskap. De som kommer for arbeid eller utdanning til Norge har gjerne en kortere tidshorison, og dermed ikke like høy motivasjon for å få norsk statsborgerskap.

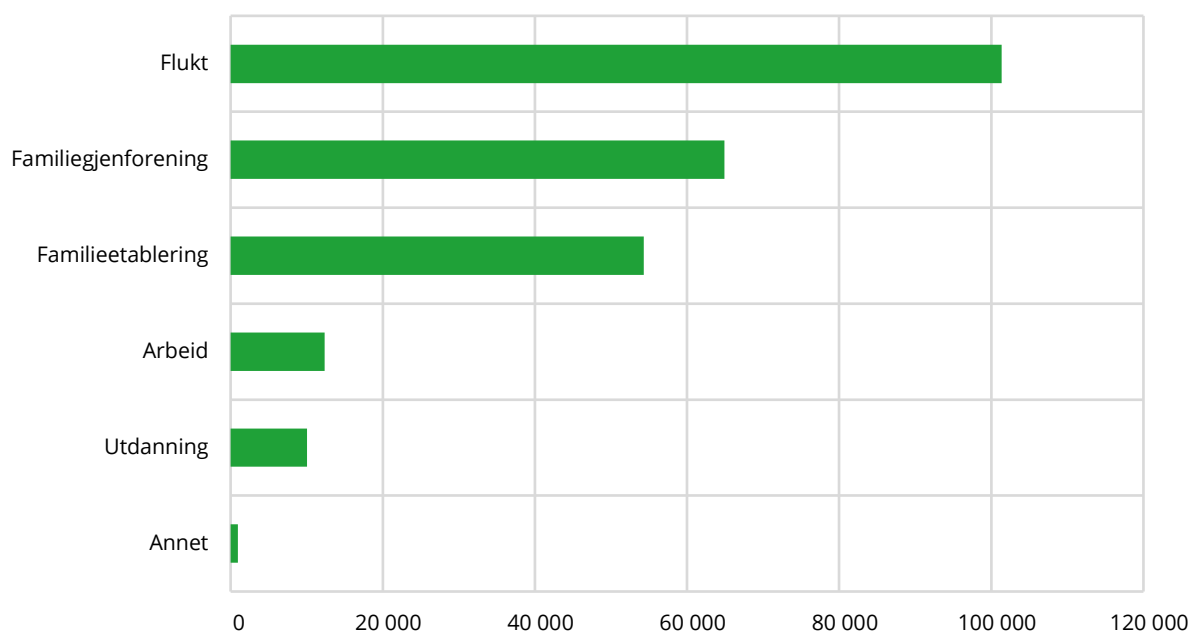
I dette delkapittelet, bryter vi ned populasjonen enda ett hakk når vi skal se på innvandringsgrunn. Vi har sett at 76 prosent av alle som har fått norsk statsborgerskap er innvandrere. For å forstå

hvem denne populasjonen består av, skal vi se nærmere på innvandringsgrunnen til innvandrere som har fått norsk statsborgerskap. De kommende figurene viser innvandringsgrunn for ikke-nordiske innvandrere fra 1990 til 2021. At nordiske innvandrere og personer som kom før 1990 ikke er inkludert skyldes at informasjon om innvandringsgrunn er mangelfull eller mangler helt for disse gruppene (se kapittel 3).

Figur 5.13 viser innvandringsgrunn ved første innvandring. Den største innvandringsgrunnen er familieinnvandring, som utgjør nesten 50 prosent av alle overgangene til norsk statsborgerskap. Det er en stor gruppe på nesten 120 000 personer, og som er sammensatt av både de som skal gjenforenes med familie og de som skal etablere en familie, med henholdsvis 27 prosent og 22 prosent av alle innvandringsgrunnene. I figuren nedenfor er familieinnvandrere delt opp i disse to undergruppene.

De som har kommet som flyktninger utgjør 42 prosent, og er den nest største gruppen, mens det er fem prosent som har kommet for arbeid, fire prosent har kommet for utdanning, og under en prosent har annet som innvandringsgrunn. Annet er satt sammen av tre verdier: annet, ukjent og uoppgitt. Det er relativt få totalt i disse gruppene, og de er derfor slått sammen. Som vi skal se videre i kapitlet, henger familiegjenforeningene tett sammen med flukt som innvandringsgrunn. Av de som kommer på grunn av familiegjenforening, gjenforenes et flertall med en som har kommet som flyktning. Disse har nok ikke de samme mulighetene for å reise tilbake til hjemlandet, nettopp fordi de flykter. Det er derfor naturlig å anta at de vil ha større insentiver til å skaffe seg et nytt statsborgerskap, og alle rettighetene og mulighetene det gir i landet de bosetter seg i. For arbeidsinnvandrere er det nok ikke like store insentiver knyttet til et norsk statsborgerskap, både ettersom de ofte kommer fra land innenfor EU/EFTA, og har mange av mulighetene og rettighetene som EU/EFTA-samarbeidet legger til rette for, og fordi de tenderer til å ha et kortere tidsperspektiv på oppholdet (se eksempelvis delkapittel 6.3 om sammenhengen mellom norsk statsborgerskap og utvandring).

Figur 5.13 Innvandringsgrunn ved første innvandringsdato. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Når har de som har fått norsk statsborgerskap kommet til Norge? Figur 5.14 viser første innvandring etter innvandringsgrunn. Det er tydelige topper i årene 1993, 1999, 2003, 2009 og 2012 for flyktningene som har fått norsk statsborgerskap. Etter den siste toppen i 2012, går kurven ned. For

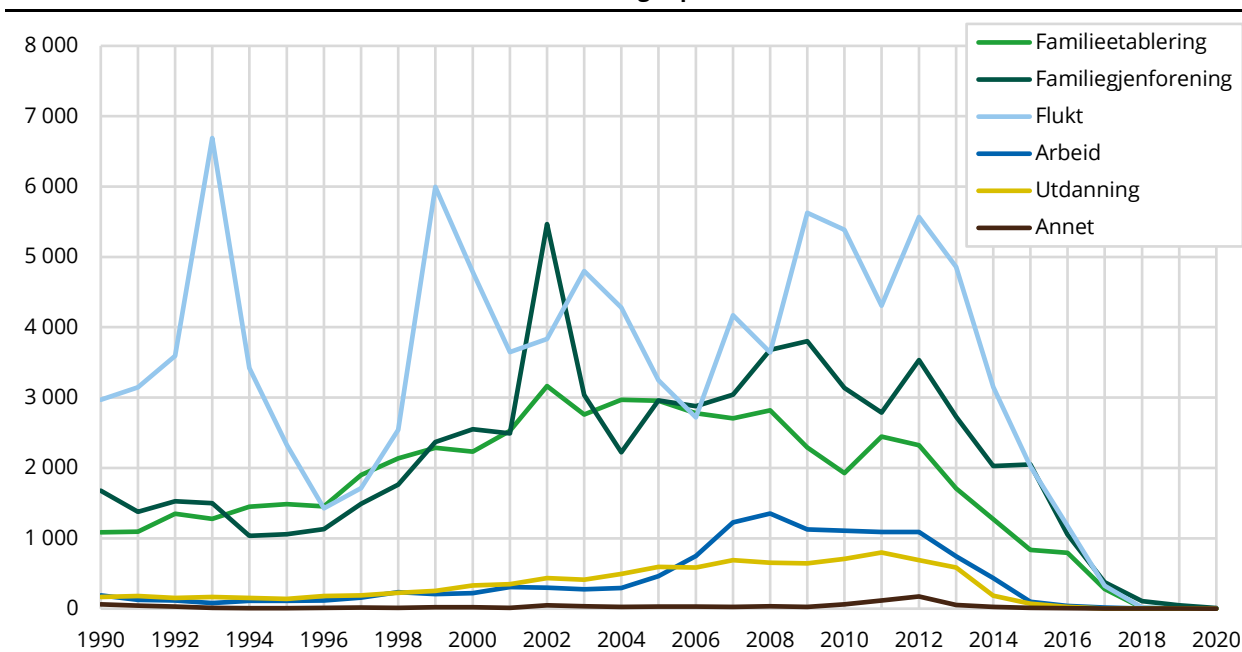
innvandrere er det, som vi har sett, et krav om oppholdstid som vanligvis omfatter 7 år av de siste 10 årene. Antallet overganger til norsk statsborgerskap blant de som har kommet i de aller siste årene er derfor lavt, gitt at de vanligvis ikke vil ha oppnådd botidskravet enda.

2002 utgjorde en topp for familiegjennforening som innvandringsgrunn. Dette hadde primært administrative årsaker siden UDI i 2020 behandlet en større mengde familieinnvandrings søknader som hadde kommet i årene før (se Molstad et al. (2022), s. 13).

En stor del av de som har familiegjennforening som innvandringsgrunn kommer til noen som har kommet på grunn av flukt. Vi ser da også at antallet som har familiegjennforening som innvandringsgrunn i stor grad samvarierer med hvor mange som har kommet på grunn av flukt i årene før.

Flere av familieetablererne som har hatt en overgang til norsk statsborgerskap, kom tidlig på 2000-tallet og utover. Arbeidsinnvandrerne økte også betraktelig tidlig på 2000-tallet, og har en sammenheng med utvidelsen av EU og Norges EØS-avtale som gir fri flyt av arbeidskraft. De som har utdanning som innvandringsgrunn, begynte også å komme i større omfang på 2000-tallet, men antallet har vært på mellom 500 og 800 personer, med det største antallet i 2011 med 800 personer.

Figur 5.14 Innvandringsgrunn og første innvandringsår, av de som senere har fått norsk statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021

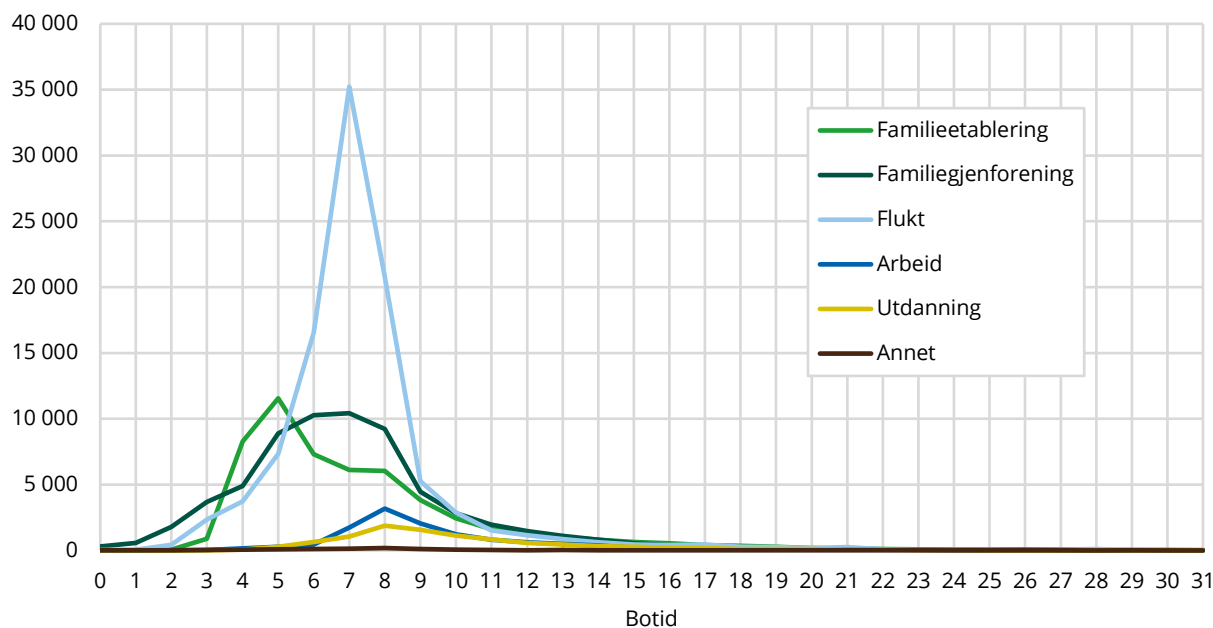

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Innvandringsgrunn og botid

Figur 5.15 viser hvordan botiden fordeler seg på de ulike innvandringsgrunnene. Det som utmerker seg aller mest er botiden på 7 år for flyktninger. Det er mange flyktninger som har kortere botid også, og dette kan i stor grad være statsløse. Vi kan se at de aller fleste flyktninger har norsk statsborgerskap etter 9 års botid, nærmere bestemt har 90 prosent av alle som har hatt en overgang fått det innen 9 år. Familieetablerere har flest som får norsk statsborgerskap etter 5 år. 5 års botid er også kravet for de som er registrert partner eller gift med en norsk statsborger. De som kommer for å gjenforenes med familie fordeler seg rundt en botid på 5-8 år. Vi kan se at arbeidsinnvandrere, som utgjør 5 prosent av denne populasjonen, har flest som har en botid på 8 år, og det samme gjelder for utdanning, som utgjør 4 prosent av populasjonen.

Figur 5.15 Innvandringsgrunn fordelt på botid. Absolutt antall. Ikke-nordisk innvandrere ankommet 1990-2021

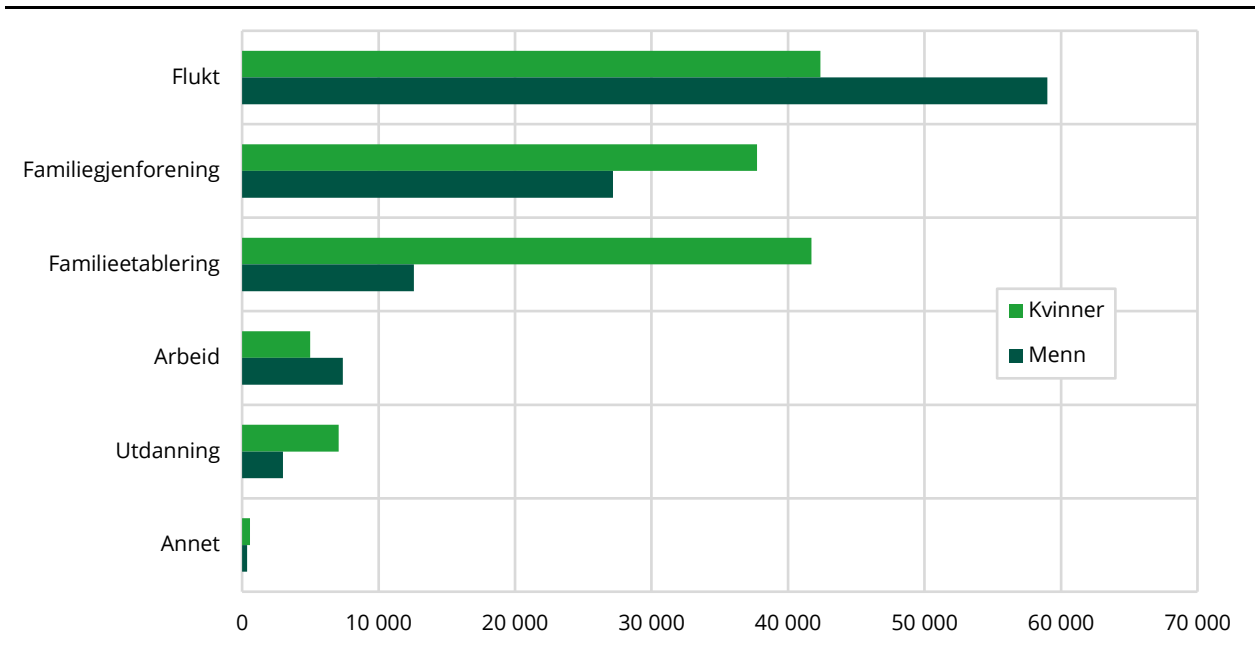
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Kjønn og innvandringsgrunn

I dette avsnittet skal vi se på kjønnsfordeling etter innvandringsgrunn, og av alle som har innvandret etter 1990 fra et ikke-nordisk land, er 55 prosent kvinner og 45 prosent menn. Av alle som har fått norsk statsborgerskap er det høyest andel kvinner som kom for å etablere familie, gjenforenes med familie og for utdanning. Det er klart flest menn som har kommet som flyktninger, og et flertall av menn som har kommet på grunn av arbeid.

Av alle som har hatt en overgang til norsk statsborgerskap og har flukt som innvandringsgrunn er 58 prosent menn, mot 42 prosent kvinner. Det er viktig å presisere at det ofte er menn som reiser i forveien og får flukt som innvandringsgrunn, mens kvinner og barn ofte kommer senere, og da kommer med familiegjenforening som innvandringsgrunn. For de som har kommet for familiegjenforening, er det 60 prosent kvinner mot 40 prosent menn. Av de som har kommet for familieetablering er det hele 77 prosent kvinner og 23 prosent menn. For de som har utdanning som innvandringsgrunn er 70 prosent kvinner, og 30 prosent menn.⁴ Når det kommer til arbeid som innvandringsgrunn er det overvekt av menn, 60 prosent menn og 40 prosent kvinner.

⁴ Merk at personer som har kommet på grunn av utdanning også omfatter personer som har kommet som au pairer.

Figur 5.16 Innvandringsgrunn fordelt på kjønn. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021 og som har skiftet statsborgerskap

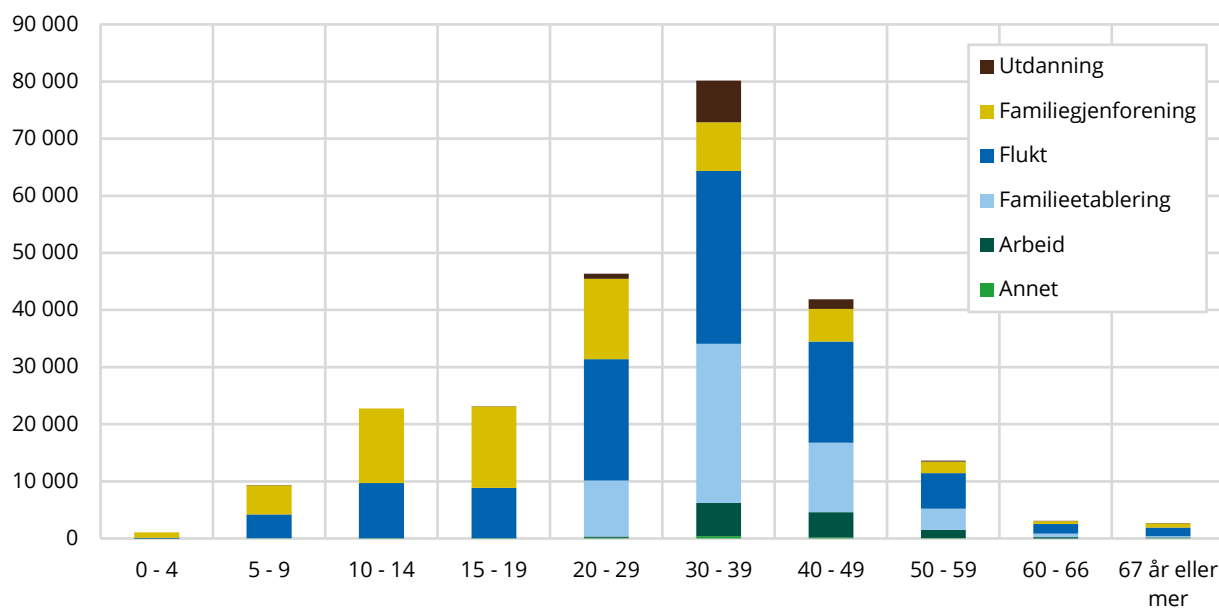
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Innvandringsgrunn og alder ved overgang

I dette avsnittet skal vi se hvordan innvandringsgrunn for innvandrere, fordeler seg på alder. Figur 5.17 er delt inn i antall også her for å se proporsjonene på gruppene. Det er en del færre barn enn voksne som har fått norsk statsborgerskap som har innvandret til Norge. 23 prosent av alle som har innvandret og fått norsk statsborgerskap er 19 år og yngre og har kommet for familiegjennforening og flukt.

I aldersgruppen 20-29 år er det flere familieetablerere, disse har som sagt mye kortere botid (3-6 år). I denne gruppen er det 21 prosent familieetablerere, mens de fleste har kommet på grunn av flukt, 46 prosent, og rundt 30 prosent kommer for familiegjennforening. Hos de som fikk norsk statsborgerskap mellom 30-39 år, er det en bredere fordeling på alle innvandringsgrunnene. Her kom de fleste på grunn av flukt, 38 prosent, 35 prosent kom for å etablere familie, rundt 10 prosent kom for familiegjennforening og for utdanning, og 7 prosent kom for å jobbe. Hos de mellom 40-49 år er det også flest flyktninger, 42 prosent og 29 prosent familieetablerere. Hos de aller eldste gruppene 50-59 år, 60-66 år og 67 år og eldre, er det om lag 50 prosent flyktninger i hver av aldersfordelingene, og henholdsvis 27, 20 og 9 prosent familieetablerere, og 15, 16 og 28 prosent familiegjennforeninger.

Ser vi på utdanning har de fleste fått statsborgerskap i 20-, 30-, og 40-årene. Vi så at de fleste som hadde utdanning som innvandringsgrunn hadde en botid på rundt 8 år, som vil si at de nok kom tidlig i 20- og 30-årene. Det samme gjelder for arbeid: vi ser at de fleste har fått norsk statsborgerskap når de er mellom 30-39 og 40-49, og at en god del har kommet om lag 8 år tidligere (se figur 5.15).

Figur 5.17 Innvandringsgrunn fordelt på alder ved overgang. Absolutt antall. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021

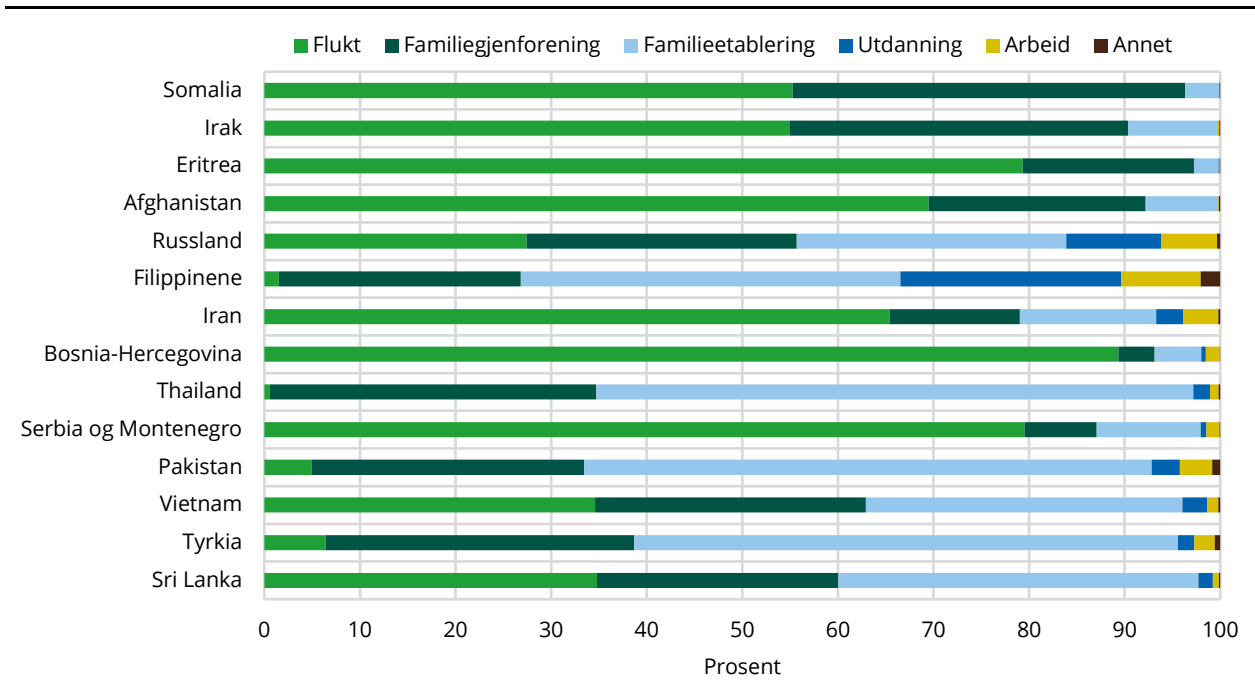
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Store forskjeller i innvandringsgrunn etter statsborgerskap

Bryter vi innvandrerne i utvalget ned på tidligere statsborgerskap ser vi også klare forskjeller i hvorfor en har kommet til Norge. Sammensetningen av de enkelte innvandrergруппene reflekterer i stor grad innvandringsmønsteret fra disse landene i løpet av perioden. Blant innvandrerne som har fått norsk statsborgerskap med bakgrunn fra Somalia, Irak, Eritrea, Afghanistan, Iran, Bosnia-Hercegovina og Serbia og Montenegro har mange kommet som flyktninger. En del har også kommet gjennom familiegjenforeninger, antagelig til flyktninger som allerede bor i landet.

Blant innvandrere fra Filippinene, Thailand, Pakistan og Tyrkia er derimot en stor andel av de som har fått norsk statsborgerskap familieetablerere. Blant filippinerne er det også en del som har kommet på grunn av utdanning, som også inkluderer au pairer. Russland, Vietnam og Sri Lanka består alle av en relativ lik andel flyktninger, familiegjenforeninger og familieetableringer. Landgruppene som er vist nedenfor viser en liten andel av de som har kommet på grunn av arbeid, dette er fordi det stort sett er en overvekt av EU/EUFTA land som har arbeid som innvandringsgrunn. Vi kan likevel se en liten andel av arbeidsinnvandrere i flesteparten av landgruppene under.

Figur 5.18 Innvandringsgrunn for de største gruppene for tidligere statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021

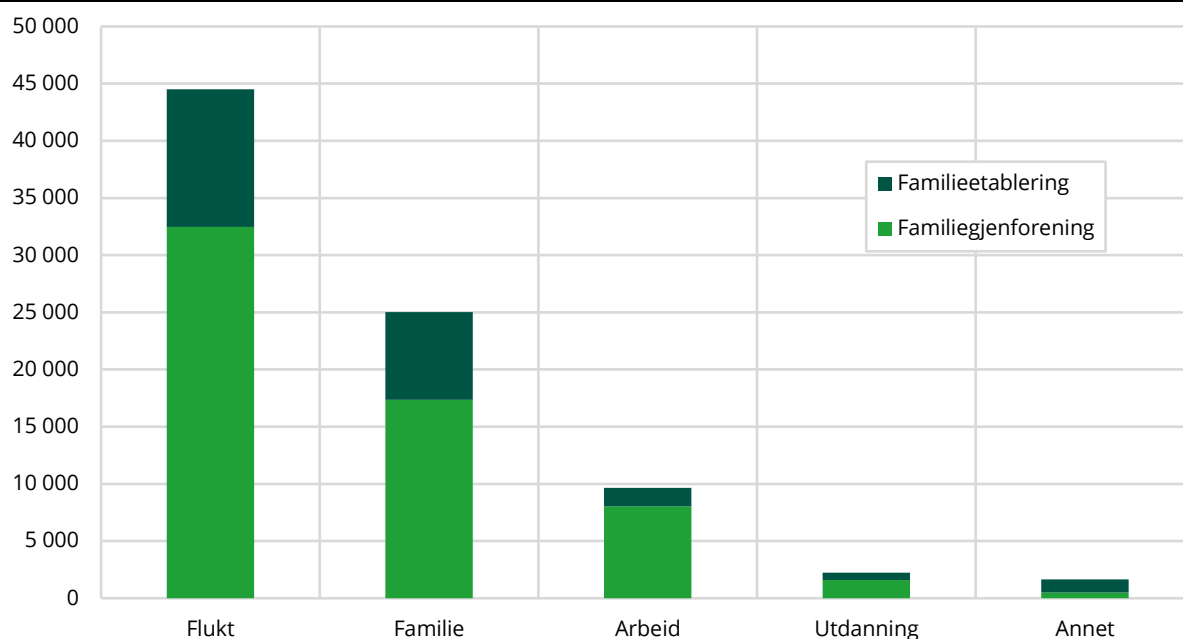
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Familieinnvandrerne: hvem kommer de til?

Familieinnvandrere utgjør som nevnt den største enkeltgruppen blant de ikke-nordiske innvandrerne som kom i perioden 1990 til 2021 og som fikk norsk statsborgerskap. Av de som har fått norsk statsborgerskap er det ikke bare interessant å se på innvandringsgrunnen til innvandrere, og når de kom, men også hvem de har kommet til. Ved familieinnvandring har man en referanseperson som er bosatt i Norge som man skal gjenforenes eller etablere en familie med (Molstad et al., 2022, s. 7-8). Av de som har familie som innvandringsgrunn, kommer ca. 70 prosent til en som har innvandret selv, 25 prosent kommer til en i den øvrige befolkningen, og kun 2 prosent kommer til en som er norskfødt med innvandrerforeldre.

Figur 5.19 viser at de fleste har kommet til en som kom til Norge på grunn av flukt, og det er om lag 32 000 familiegjenforeninger i denne gruppen, kontra om lag 12 000 som etablerer familie med en flyktning. 70 prosent av de som kommer til en familieinnvandrer er de som har kommet for familiegjenforening, mens 30 prosent kom for å etablere familie med en familieinnvandrer. Av de som har kommet til en arbeidsinnvandrer, er det 83 prosent som gjenforenes og 17 prosent som kommer for å etablere familie. Det er også flest, 70 prosent, av de som har kommet til en med innvandringsgrunn utdanning som kommer for familiegjenforening, og 30 prosent for å etablere familie. Også i denne figuren er ukjent, uoppgitt og annet slått sammen under Annet. Det er også verdt å merke seg at vi mangler en del referansepersoner for de som kommer fra EU/EFTA land, fordi det ikke lenger er krav om registrering av dette (Molstad et al., 2022, s. 7). Derfor er det også veldig få arbeidsinnvandrere som har en referanseperson, fordi de ofte kommer fra EU/EFTA land.

Figur 5.19 Overgang til norsk statsborgerskap for familieinnvandrere, etter referansepersonens innvandringsgrunn. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021

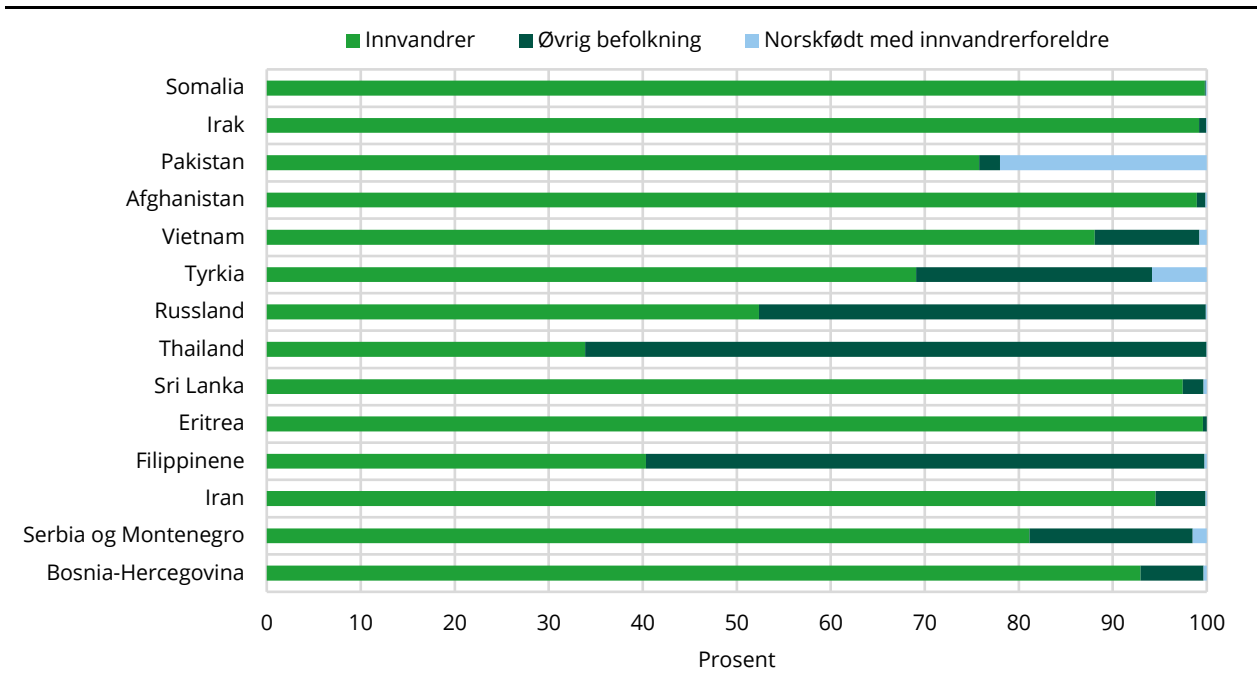
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Figur 5.20 viser hvem familieinnvandrerer kommer til (referansepersonen), brutt ned på tidligere statsborgerskap, og figur 5.21 viser innvandringsgrunnen til referansepersonen (hvis referansepersonen var en innvandrere) også brutt ned på tidligere statsborgerskap. Den første figuren viser at de aller fleste kommer til en som har innvandret selv. Av figur 5.21 ser vi at nesten alle med tidligere statsborgerskap fra Somalia, Irak, Eritrea og Afghanistan kommer til en innvandrere, som selv har kommet på grunn av flukt. Det vil si at den familieinnvandrerer som har hatt en overgang, har kommet for å gjenforenes med en som har flyktet.

Blant familieinnvandrere med tidligere statsborgerskap fra Thailand, Filippinene og Russland kommer mange til en person i den øvrige befolkningen, henholdsvis 66, 60 og 48 prosent. De med tidligere statsborgerskap fra Iran, Bosnia-Hercegovina og Sri Lanka kommer i stor grad til en innvandrere, og kommer både for å etablere familie og gjenforenes med familie. Familieinnvandrere fra Serbia og Montenegro, Tyrkia og en litt mindre andel fra Iran, Bosnia-Hercegovina og Vietnam har kommet til en i den øvrige befolkningen. Dette er personer som har kommet for å etablere familie, og som da etablerer familie med en i den øvrige befolkningen.

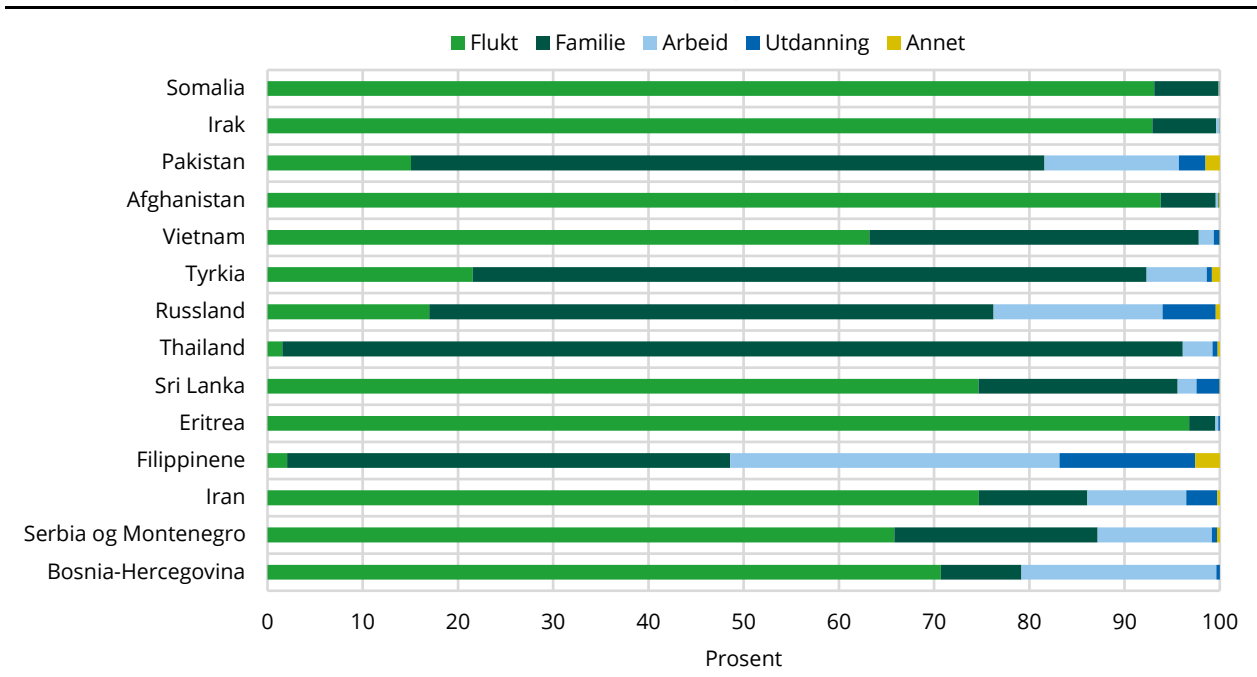
Blant de med tidligere statsborgerskap fra Pakistan finner vi den høyeste andelen som kommer til en norskfødt med innvandrereforeldre, hele 22 prosent. Også fra Tyrkia er det en del som har kommet til en norskfødt med innvandrereforeldre (figur 5.20).

Figur 5.20 Familieinnvandrere som har skiftet statsborgerskap, og hvem de kom til. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Figur 5.21 Innvandringsgrunnen til referansepersonen for familieinnvandrere som har skiftet statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

6. Naturalisering og utvandring i tre innvandrerkohorter

I det forrige kapitlet så vi på overgangene til norsk statsborgerskap som fant sted i perioden 1977 til 2021. Vi så at noen grupper av innvandrere, spesielt fra land utenfor EU/EFTA-området, utgjorde en stor del av overgangene. Vi så også klare forskjeller i botiden til innvandrerne som fikk norsk statsborgerskap: personer fra nordiske land, Vest-Europa og Nord-Amerika tenderte generelt til å ha lengre botid enn personer fra land i Asia og Afrika. Disse tendensene sier likevel lite om hvor vanlig det er i de enkelte innvandrergruppene å søke (og få innvilget) norsk statsborgerskap. Hvor mange av innvandrerne som kommer til Norge får norsk statsborgerskap i løpet av de ti første årene av oppholdet i Norge?

Et relatert spørsmål er i hvilken grad overgang til norsk statsborgerskap henger sammen med utvandring. Er tilegnelse av norsk statsborgerskap en indikasjon på at personen har et langsiktig perspektiv på oppholdet i Norge? Dette er spørsmålene vi skal forsøke å svare på i dette kapitlet.

6.1. Tre kohorter fra andre halvdel av 2000-tallet

For å svare på disse spørsmålene vil vi ta utgangspunkt i tre kohorter med ikke-nordiske innvandrere som ankom i årene 2006, 2007 og 2008. Den første delen av kapitlet vil se på graden av naturalisering (dvs. overgang til norsk statsborgerskap) i løpet av de ti første årene etter innvandring. Deretter vil vi konsentrere oss om personene som fortsatt var bosatt ti år etter innvandringen og se på tendensen til å utvandre i løpet av de fem neste årene. Er det mer sannsynlig at noen som ikke har norsk statsborgerskap ti år etter innvandring utvandrer enn det er blant de som innen den tid har skaffet seg norsk statsborgerskap?

Det er flere fordeler ved å følge noen utvalgte kohorter. Personene vi følger har like lang botid i perioden vi følger dem, og vi har dessuten mulighet til å se på statsborgerskapsstatus og bosetning i et relativt langt tidsperspektiv (15 år). Lov- og regelverket var dessuten noenlunde det samme for kohortene. En ulempe er selvsagt at innvandrergruppene vi følger ikke nødvendigvis er representative for innvandrerne som har kommet til Norge de siste tiårene. Hvilke grupper som kommer til landet har variert en hel del opp gjennom årene. Slutten av 2000-tallet representerer likevel et gunstig tidspunkt å velge kohorter fra, ettersom dette er en periode da innvandrerne som kom til landet var ganske mangfoldige, med mange arbeidsinnvandrere fra nye EU-land og ankomst av flyktninger, samt familieinnvandrere til begge disse to gruppene og til øvrig befolkning.

Hvorfor tar vi utgangspunkt i de som har ti års botid, og skiller mellom de som har og de som ikke har norsk statsborgerskap ved dette tidspunktet? Som vi har sett er det for mange grupper normalt å få norsk statsborgerskap lenge før dette. Samtidig har mange (32 prosent) av de som opprinnelig ankom allerede utvandret på dette tidspunktet.⁵ En kan dermed med rette argumentere for at man ved å sette måletidspunktet hele ti år etter innvandring sitter igjen med en populasjon som allerede er ganske bofast. Vi kan dermed «miste» en del av den utvandringen som vi forsøker å måle i andre halvdel av kapitlet.

Når vi likevel velger å ta utgangspunkt i dem som fortsatt er bosatt etter ti år, skyldes dette at vi ønsker å få med flest mulig av overgangene som skjer rundt sju/åtte års botid. Ettersom registerings- (hvorvidt personen er bosatt, utvandret, død etc.) og statsborgerskapsstatus er basert på data fra og med årsskiftet etter kalenderåret innvandrerer kom til landet, vil innvandrere som kom sent på året ikke ha oppfylt det generelle sjuårskravet sju år etter innvandringsåret. Det må også tas høyde for saksbehandlingstid. Ved å vente til år ti etter innvandring er vi sikre på at eventuelle «forsinkelser» ikke fører til at personer som framstår som å ikke ha norsk

⁵ I underkant av en prosent er ikke bosatte lenger av andre grunner, de aller fleste fordi de er døde i mellomtiden.

statsborgerskap i virkeligheten ville hatt det dersom saksbehandlingstiden var kortere og/eller vi tok hensyn til når på året de kom. Personene som inkluderes vil dessuten uansett falle innenfor en kategori av innvandrere som allerede har bodd i landet en god stund, også om vi velger åtte eller ni år etter innvandring som måletidspunkt. Andelen som fortsatt er bosatt i landet etter henholdsvis åtte og ni år er da heller ikke dramatisk større enn for ti år (70 og 69 prosent, mot 67 prosent).

Noen av personene som flytter ut av Norge melder ikke fra til folkeregisteret at de gjør dette. Noen slike «umeldte» utvandring korrigeres gjennom utvandringsvedtak i etterkant, gjort av Skatte- direktoratet. Ettersom dette skjer opptil flere år etter den faktiske utvandringen vil noen personer som er registrert som bosatte på et gitt tidspunkt i virkeligheten være utvandret (Vassenden, 2015). Graden av utvandring i analysen vil med andre ord sannsynligvis være kunstig lav. Til dels vil dette gjelde innvandrere fra land i EU/EFTA-området det kommer mange arbeidsinnvandrere fra, slik som polakker og litauere, men også blant eksempelvis somaliere og filippinere har det blitt påvist at flesteparten av utvandringene skjer gjennom administrative vedtak (Vassenden, 2015, s. 188-189).

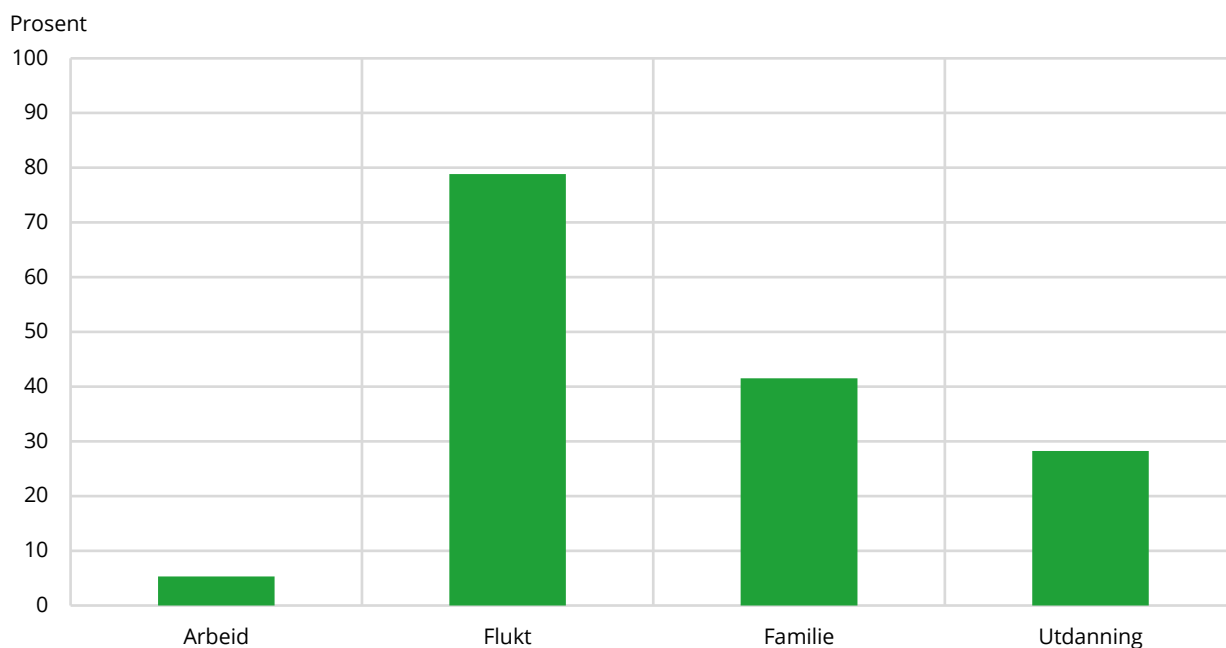
6.2. Naturalisering: store variasjoner etter innvandringsgrunn, første statsborgerskap og alder

De fleste er ikke norske statsborgere etter ti år

Ti år etter innvandring er et flertall, 78 prosent, av innvandrerne i utvalget vårt ikke norske statsborgere. Kun 22 prosent av innvandrerne som kom til Norge i årene 2006 til 2008 var norske statsborgere. Disse tallene inkluderer imidlertid personer som også hadde utvandret i perioden. Dette utgjorde om lag en tredjedel av alle innvandrere som kom i de aktuelle årene. Ser vi kun på innvandrerne som fortsatt var bosatt i landet ti år etter, er det likevel fortsatt et flertall som ikke hadde norsk statsborgerskap, 69 prosent.

Andelen naturaliserte varierer imidlertid en hel del mellom ulike grupper innvandrere. Absolutt færrest statsborgere var det blant arbeidsinnvandrerne som fortsatt var bosatt i landet, kun fem prosent (figur 6.1). Også blant innvandrere som kom på grunn av utdanning var det relativt få, om enn flere enn blant arbeidsinnvandrerne, som hadde norsk statsborgerskap, 28 prosent. Blant både arbeids- og utdanningsinnvandrere er det mange som har utvandret i løpet av de første ti årene, henholdsvis 39 og 70 prosent. At såpass mange av innvandrere som har kommet på grunn av utdanning har utvandret skyldes antagelig at utdanning ikke er en innvandringsgrunn som gir rett til varig opphold. Vi kan derfor anta at personene som fortsatt er bosatte i Norge ti år etter innvandring i mellomtiden har fått opphold på et annet grunnlag.

Ikke overraskende var det størst andel norske statsborgere blant personer som har kommet på grunn av flukt. Om lag åtte av ti av flyktingene som fortsatt bodde i landet ti år etter innvandring hadde norsk statsborgerskap. Det er samtidig få blant flyktingene som har utvandret i løpet av de første ti årene, kun seks prosent.

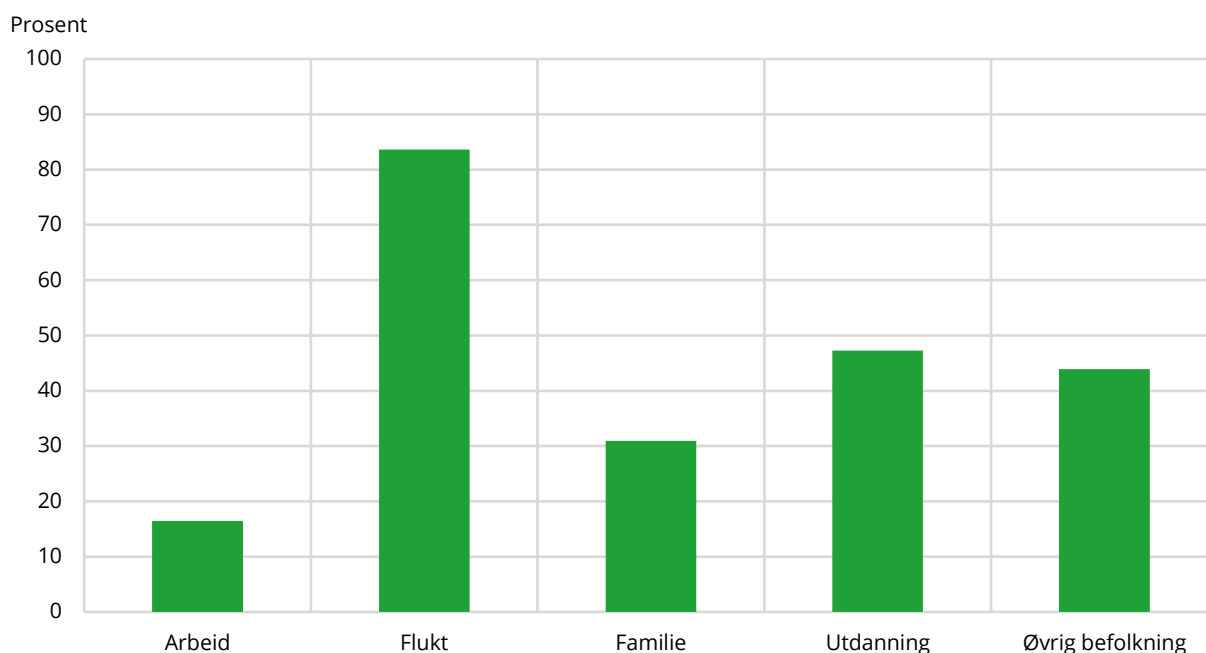
Figur 6.1 Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter innvandringsgrunn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Samlet sett tenderer familieinnvandrere i mindre grad enn flyktninger å være norske statsborgere, men mønsteret er ikke entydig (figur 6.2). 84 prosent av familieinnvandrere som har innvandret til flyktninger var norske statsborgere ti år etter innvandring. Til sammenligning var 16 prosent og 47 prosent av familieinnvandrerne til henholdsvis arbeids- og utdanningsinnvandrere det samme.

Det kom også familieinnvandrere til andre familieinnvandrere og til personer i den øvrige befolkning. Familieinnvandrerne til familieinnvandrere som fortsatt var bosatt i Norge etter ti år har bakgrunn fra en rekke forskjellige land. Polakker er den største enkeltgruppen og utgjør litt under en tredjedel av gruppen, men generelt sett er gruppen svært heterogen og består først og fremst av personer som var under 18 år da de kom til landet. Kun et mindretall, 31 prosent, av disse familieinnvandrerne var norske statsborgere ti år etter innvandring. Andelen var større blant familieinnvandrere til øvrig befolkning, 44 prosent, men også blant disse innvandrerne, som primært består av voksne kvinner, var et flertall ikke norske statsborgere.

Figur 6.2 Prosentandel norske statsborgere blant familieinnvandrere, ti år etter innvandring, etter referansepersonens innvandringsgrunn/-kategori

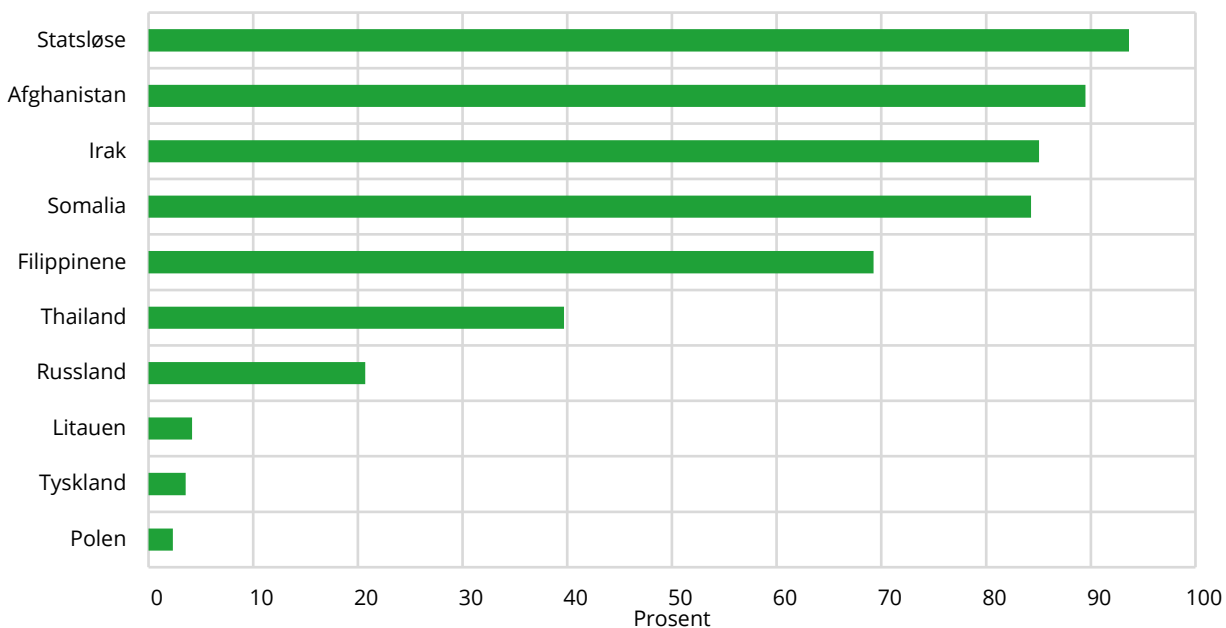

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Alt i alt synes familieinnvandrere som kommer til innvandrere å følge tendensen til de som har samme innvandringsgrunn som referansepersonen. Vi ser likevel at familieinnvandrere i noe større grad er naturaliserte. En større andel av familieinnvandrerne til flyktninger og arbeidsinnvandrere er norske statsborgere enn det som er tilfelle blant henholdsvis flyktninger og arbeidsinnvandrere. Dette kan ha flere årsaker. En mulig forklaring er at familieinnvandrerne kommer som et resultat av at familiene velger å etablere seg i Norge. At familiemedlemmer kommer til landet kan med andre ord være en indikasjon på at tidsperspektivet for oppholdet er langsiktig. En annen mulighet er at familieinnvandrere, som i stor grad vil bestå av ektefeller og barn, vil tendere til å kvalifisere til unntakene fra de ordinære botidskravene (se kapittel 2). Senere i dette kapitlet skal vi se at innvandrere som var under 18 år ved innvandring tenderer til å få norsk statsborgerskap tidligere enn innvandrere som var voksne. Dette henger sannsynligvis sammen med reglene for erverv av statsborgerskap for barn som bipersoner. Noe som imidlertid taler mot at dette er en viktig forklaring er lengden på perioden vi følger personene. Innvandrerne som fortsatt er bosatt i Norge etter ti år har i utgangspunktet hatt god tid til å oppfylle det ordinære botidskravet på sju år. I prinsippet vil eventuelle særregler avgjøre hvor *tidlig* man får norsk statsborgerskap (se mer om dette nedenfor), snarere enn hvorvidt man har norsk statsborgerskap ved slutten av tiårsperioden.

Mange naturaliserte blant personer fra Afrika og Asia, få blant europeere

Figur 6.3 viser andel norske statsborgere etter første statsborgerskap blant et utvalg av de største gruppene blant innvandrerne som kom i årene 2006 til 2008 og som fortsatt var bosatt i landet ti år etter innvandring. Vi ser at flere av innvandrerne fra land utenfor Europa tenderer til å ha norsk statsborgerskap enn det som er tilfelle blant innvandrere fra europeiske land. Særlig mange naturaliserte er det blant innvandrerne fra Afghanistan, Irak og Somalia, mellom åtte og ni av ti av personene som fortsatt er bosatt i Norge ti år etter innvandring er norske statsborgere ved dette tidspunktet. Personer som var statsløse ved innvandring står likevel i en særstilling. Blant disse er hele 94 prosent norske statsborgere. Statsløse er en gruppe som i stor grad består av personer med landbakgrunn fra Palestina. Disse personene kan antas å ha spesielt sterk motivasjon for å søke norsk statsborgerskap, ettersom de mangler statsborgerskap.

Figur 6.3 Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter statsborgerskap

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Blant polakker, tyskere og litauere er det derimot få som har norsk statsborgerskap ti år etter innvandring. Bare to prosent av polakkene og fire prosent av litauerne og tyskerne er naturaliserte. Også blant russere og thailendere er det et flertall som ikke har norsk statsborgerskap, om enn flere enn blant de førstnevnte gruppene. Filippinere ligner på sin side mer på innvandrerne fra landene ellers utenfor Europa: om lag sju av ti har norsk statsborgerskap.

Andelen norske statsborgere i de ulike gruppene følger i stor grad mønstrene vi så med hensyn til innvandringsgrunn. Innvandrere fra land det har kommet mange flyktninger og familieinnvandrere til flyktninger fra, er også personene hvorav flest er norske statsborgere. Samtidig er innvandrere fra Polen, Tyskland og Litauen, land hvor det kom mange arbeidsinnvandrere fra på slutten av 2000-tallet, i liten grad norske statsborgere. Thailendere består primært av familieinnvandrere til øvrig befolkning. Som vi har sett er det en del, men ikke et flertall, av denne typen innvandrere som er norske statsborgere ti år etter innvandring. Russere og filippinere utgjør sammensatte grupper, bestående av en ulik blanding arbeidsinnvandrere, flyktninger, utdanningsinnvandrere og familieinnvandrere til øvrig befolkning og innvandrere.

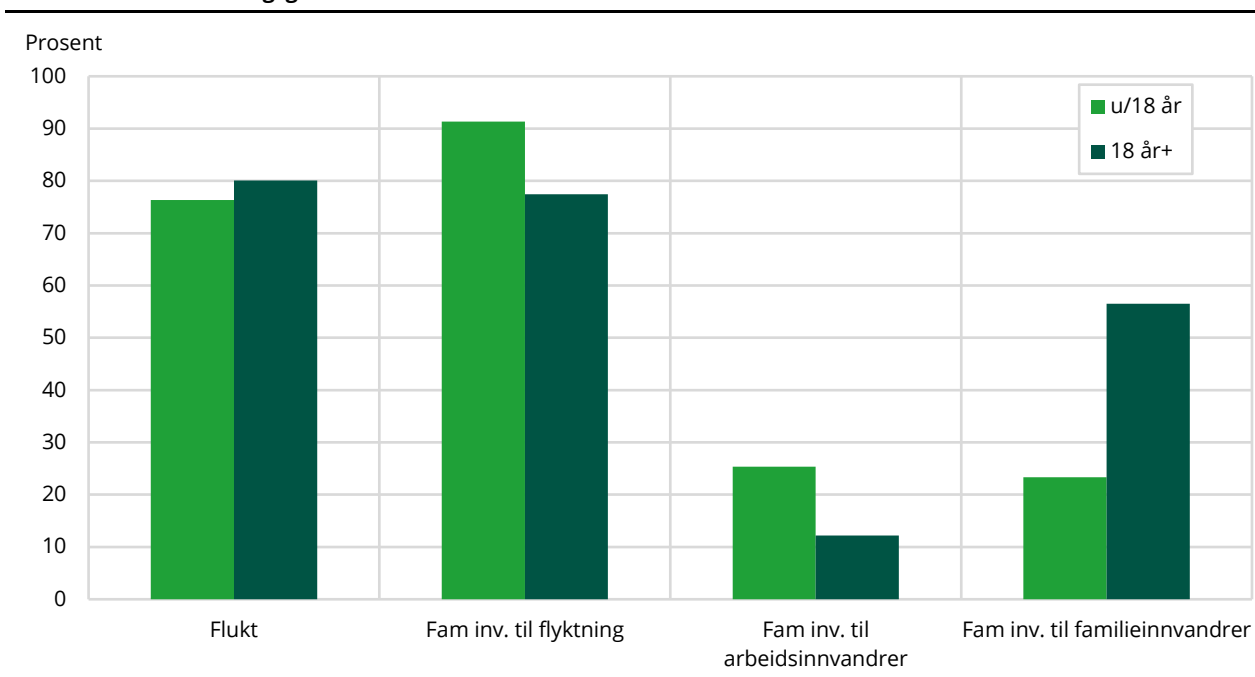
Det er vanskelig å avgjøre hva som ligger bak mønstrene vi ser med hensyn til innvandringsgrunn og første statsborgerskap. Er det først og fremst innvandringsgrunnen til personene, og ulikt utgangspunkt og tidsperspektiv for oppholdet i Norge, som er bakgrunnen for forskjellene vi ser? Eller er det snarere statsborgerskapet personen har, og mulighetene norsk statsborgerskap gir sammenlignet med dette, som er avgjørende? I kapittel 4 så vi at personer fra utenfor EU/EFTA-området kunne antas å ha flere praktiske insentiver for å søke om norsk statsborgerskap. Dette er imidlertid også landene de aller fleste flyktningene kommer fra. Det er med andre ord ikke lett å skille mellom betydningen av innvandringsgrunn og statsborgerskap uten en grundigere analyse, som dessverre ligger utenfor rammene for denne rapporten.

Ikke entydige forskjeller blant barn og voksne

Hvordan henger alder ved innvandring sammen med tendensen til å være naturalisert ti år etter innvandring? Totalt sett var det flere av de som var under 18 år ved innvandring, og som fortsatt var bosatt i landet ti år etter innvandring, som hadde norsk statsborgerskap enn blant de som kom som voksne, 49 mot 27 prosent.

Jamfører vi disse totaltallene for barn og voksne overser vi imidlertid at innvandrere som er under 18 år stort sett kommer som enten flyktninger eller familieinnvandrere. Det er praktisk talt ingen barn som kommer som arbeidsinnvandrere til Norge. Sammenligner vi barn og voksne som har samme innvandringsgrunn (figur 6.4) ser vi et mindre entydig mønster. Riktignok er det flere blant de som har kommet som barn til flyktninger og arbeidsinnvandrere som har norsk statsborgerskap sammenlignet med de som kom som voksne. Forholdet er likevel omvendt blant flyktninger og særlig blant familieinnvandrere til familieinnvandrere. I den siste gruppen er litt over halvparten av de som kom da de var 18 år eller eldre norske statsborgere. Bare litt under en fjerdedel av dem som kom da de var under 18 år var det samme.

Figur 6.4 Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter alder ved innvandring og innvandringsgrunn

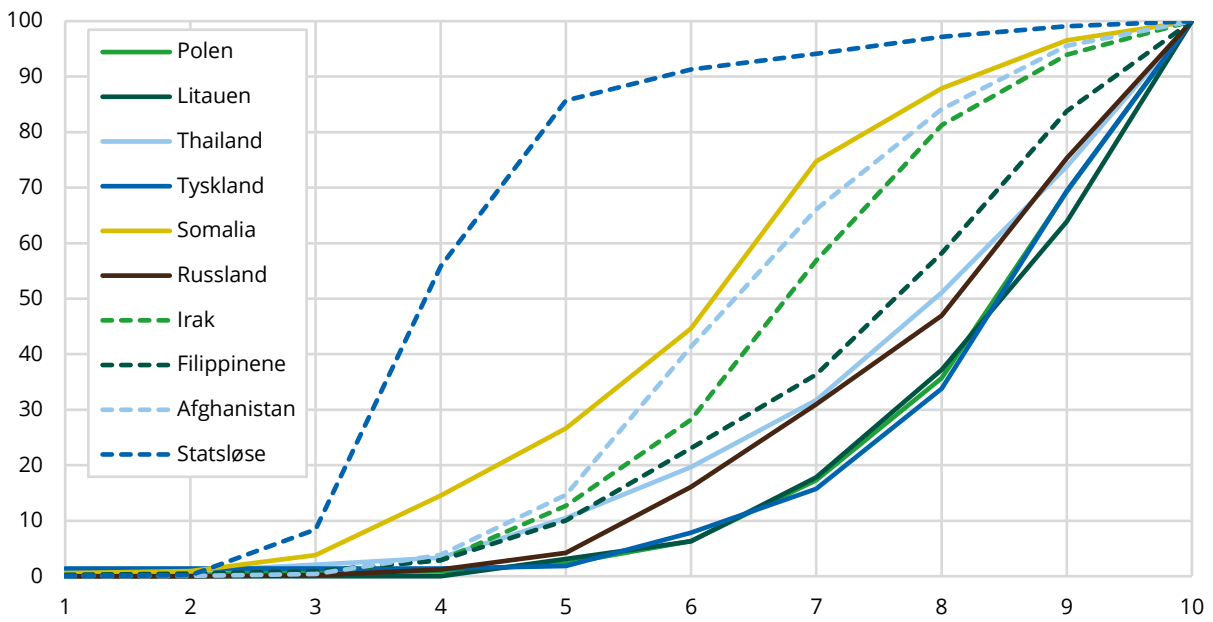
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Disse forskjellene mellom personer som har kommet som voksne og barn blant familieinnvandrere til familieinnvandrere henger sannsynligvis sammen med ulik sammensetning. Mens en stor del av dem som har kommet som barn er polakker, thailandere og tyskere, er de som har innvandret som voksne i større grad fra Pakistan, Tyrkia og andre land hvorav mange tenderer til å søke (og få) norsk statsborgerskap.

Statsløse og barn som kommer til flyktninger får norsk statsborgerskap tidlig

I kapittel 5.4 så vi at det var noen innvandrergupper som typisk hadde særlig kort botid da de fikk norsk statsborgerskap. Statsløse var blant gruppene med lavest median botid, kun fire år. Vi ser et lignende mønster i kohortene vi tar for oss i dette kapitlet dersom vi følger personene som fortsatt var bosatt i landet etter ti år og som hadde norsk statsborgerskap på dette tidspunktet (figur 6.5). Allerede etter fire år hadde litt over halvparten, 56 prosent, av de statsløse norsk statsborgerskap. Vi ser videre at det blant innvandrerne fra land det tenderer å komme mange flyktninger fra, slik som Somalia, Afghanistan og Irak, er det mange som har fått norsk statsborgerskap før sju år etter innvandring. Blant innvandrerne fra Tyskland, Litauen og Polen, som i hovedsak har kommet som arbeidsinnvandrere eller familieinnvandrere til arbeidsinnvandrere, har de fleste blitt statsborgere i løpet av det åttende året og senere.

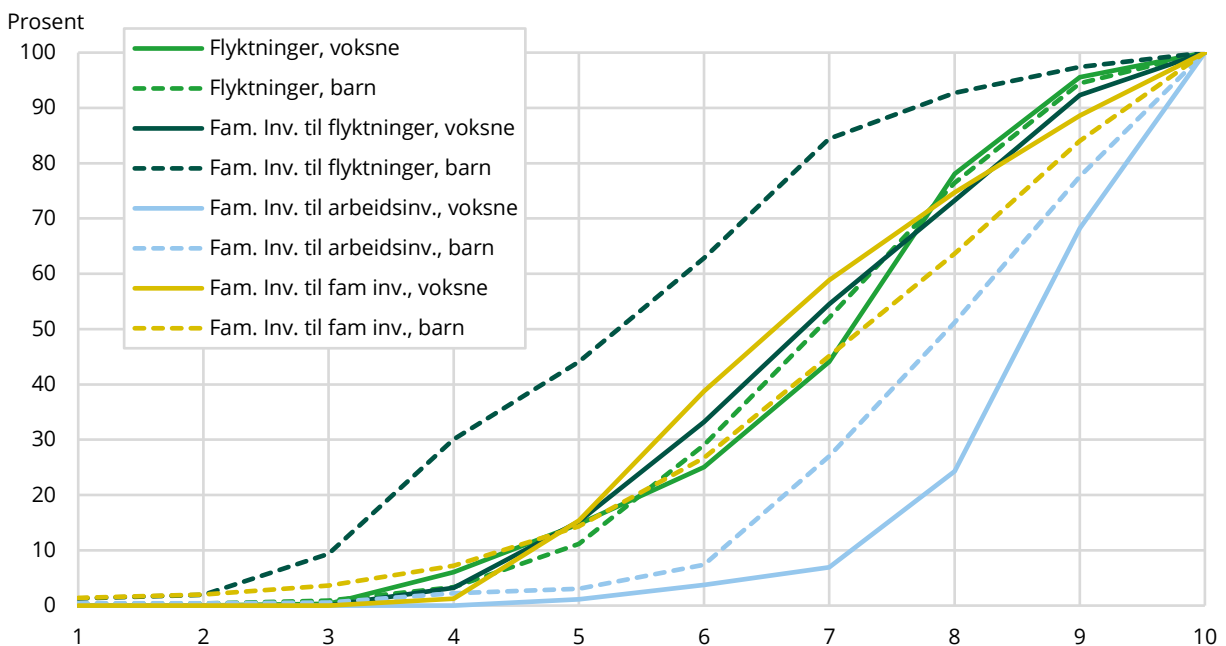
Figur 6.5 Norske statsborgere ti år etter innvandring, andel statsborgere etter år og første statsborgerskap

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Det er også klare forskjeller mellom personene som har innvandret som barn eller som voksne. Sammenligner vi personer som har kommet til Norge som henholdsvis barn og voksne og som hadde samme innvandringsgrunn (figur 6.6), ser vi at flere av de som har kommet som barn har fått statsborgerskap tidlig i oppholdet. Spesielt tydelig er forskjellen blant familieinnvandrere til flyktninger: mens 85 prosent av de som var under 18 år da de innvandret har fått statsborgerskapet innen sju år etter innvandring, har kun 55 prosent av de som kom da de var 18 år eller eldre fått statsborgerskapet på det samme tidspunktet. Også blant familieinnvandrere til arbeidsinnvandrere ser man et lignende skille, hvor de som innvandret som barn har fått statsborgerskapet tidligere enn de som kom som voksne.

Figur 6.6 Norske statsborgere ti år etter innvandring, andel statsborgere etter år, innvandringsgrunn og alder ved innvandring

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Blant flyktninger er forskjellen mellom barn og voksne ikke like tydelig, de fleste får innvilget statsborgerskapet når det er gått fem-seks år eller mer. Familieinnvandrere til familieinnvandrere utviser et annet mønster enn de øvrige gruppene: her er det en klar tendens til at de voksne har blitt statsborgere tidligere enn de som innvandret som barn. Dette bør antagelig forstås som et uttrykk for den ulike sammensetningen av familieinnvandrerne til familieinnvandrere som kom som barn og voksne. Som nevnt ovenfor består de som kom som barn i stor grad av personer fra land som Polen, Thailand og Tyskland. Som vi har sett tenderer innvandrere fra disse landene, i den grad de søker (og får) norsk statsborgerskap, å bli innvilget statsborgerskapet når det har gått sju år eller mer. Familieinnvandrerne til familieinnvandrere som har kommet som voksne er i stedet i stor grad sammensatt av innvandrere fra land, slik som Irak, hvorav ofte det er flere som har fått statsborgerskapet noe tidligere i oppholdet.

Hvorfor ser vi en så klar forskjell mellom voksne og barn blant familieinnvandrere til flyktninger og til arbeidsinnvandrere og få slike forskjeller blant de som har kommet som flyktninger? Det er nærliggende å tolke ulikhetene som å reflektere særreglene som gjelder personer under 18 år og for barn av norske statsborgere (se delkapittel 2.2). Botidskravene vil ha vært kortere for personer under 18 år (fem av sju år istedenfor hovedregelen om sju av ti år) og for barn av norske statsborgere (to år dersom barnet er to år eller eldre). For statsløse under 18 år og barn av norske statsborgere under to år bortfaller botidskravet helt. Samtidig har det også vært kortere botidskrav for personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger, noe som gjør at også en del voksne ikke vil måtte ha hatt sju års botid for å søke om norsk statsborgerskap. Likevel er sjansen for å omfattes av særregler for botidskrav muligens større for barn enn for voksne, og da spesielt for familieinnvandrere. En grunnleggende forutsetning for familieinnvandring er at man har et familiemedlem som allerede er bosatt i landet (en såkalt referanseperson). Er familiemedlemmet allerede norsk statsborger eller blir det i løpet av de første årene vil veien til norsk statsborgerskap i prinsippet bli kraftig forkortet for den som innvandrer, særlig dersom familieinnvandrerens er et barn.

6.3. Sammenhengen mellom norsk statsborgerskap og utvandring

Henger så det å ha norsk statsborgerskap sammen med det å forbli bosatt i Norge i de etterfølgende årene? Som vi var inne på i diskusjonen i kapittel 4, kan innvandrere ha flere motiver for både å søke og ikke søke norsk statsborgerskap. Flere av disse motivene kan potensielt henge sammen med intensjonen for oppholdet i Norge.

For mens norsk statsborgerskap ikke er et krav for hverken å oppholde seg eller delta i de fleste av arenaene i det norske samfunnet, er det likevel noen aspekter ved livet i Norge som ikke er tilgjengelig for personer uten norsk statsborgerskap. Det mest åpenbare eksemplet på dette er politisk deltakelse på nasjonalt nivå. Kun norske statsborgere kan, som nevnt i delkapittel 4.1, stille som kandidater og stemme i stortingsvalg. Også statlige embeter er forbeholdt kun norske statsborgere. Potensielt viktigere er likevel muligheten til å markere og konkretisere tilhørigheten til Norge. Som vi så fra svarene fra den siste levekårsundersøkelsen blant innvandrere (LKI 2016, se delkapittel 4.2) var den vanligste årsaken til at man søkte norsk statsborgerskap at man følte at man tilhørte Norge.

Å søke, og erverve, norsk statsborgerskap kan med andre ord vært et steg mot (videre) integrering, politisk og psykologisk-kulturelt (Barstad & Molstad, 2020), og et tegn på at man ser for seg en framtid som en del av det norske samfunnet. I den grad dette er en viktig motivasjon for å søke om norsk statsborgerskap vil vi forvente at innvandrere som har norsk statsborgerskap i mindre grad utvandrer sammenlignet med dem som ikke har det.

Sammenhengen mellom innehav av norsk statsborgerskap og tendensen til å utvandre er likevel ikke nødvendigvis så enkel som dette. Som drøftet i kapittel 4, kan forskjellige grupper innvandrere

ha ulik praktisk nytte av norsk statsborgerskap. Også i de tilfellene nytten av statsborgerskapet i prinsippet er lik, slik som å delta politisk, kan det imidlertid være at relevansen av disse fordelene i realiteten er forskjellig for ulike innvandringsgrupper. Valgdeltakelsen i stortingsvalg tenderer for eksempel til å være lavere blant innvandrere med landbakgrunn fra eksempelvis land øst i Europa, spesielt fra utenfor EU-området. Dette er forskjeller som består selv når man kontrollerer for eventuelle forskjeller i sammensetning når det gjelder alder, kjønn og utdanningsnivå (Kleven et al., 2022, s. 44-45). Som Kleven et al. (2022) påpeker er det ikke helt klart om dette er et tegn på manglende integrering eller snarere et utslag av eksempelvis diskriminering og/eller høyere forventninger (og skuffelse) til de politiske institusjonene. Lav valgdeltakelse kan også være et uttrykk for ulik erfaring med valg og demokrati fra hjemlandene.⁶ Vi må derfor holde muligheten åpen for at ikke alle innvandrere vil ønske å delta på denne arenaen i samfunnet, selv når de har et langt tidsperspektiv for oppholdet i Norge. I så fall vil ikke det å ha norsk statsborgerskap oppleves like nødvendig. Dersom slike hensyn er viktige for hvorvidt man søker om norsk statsborgerskap vil ikke innhav av norsk statsborgerskap være noen god indikasjon på intensjonen om å bli i Norge.

Noe som taler for at norsk statsborgerskap ikke nødvendigvis er en god indikasjon på intensjonen om å bli i Norge, er det faktum at det også er fordeler ved å ha norsk statsborgerskap som er relevante for en innvandrere med et mer midlertidig perspektiv på oppholdet. Fordelene norske reisedokumenter gir i utlandet er et eksempel på dette, selv om denne nytten selvsagt avhenger av «styrken» til reisedokumentene til det opprinnelige statsborgerskapet (se delkapittel 4.1). For noen innvandringsgrupper kan det med andre ord lønne seg å skaffe seg norsk statsborgerskap, og pass, selv om man planlegger å flytte utenlands senere.

Færre norske statsborgere utvandrer, men store ulikheter internt i innvandringsgrupper

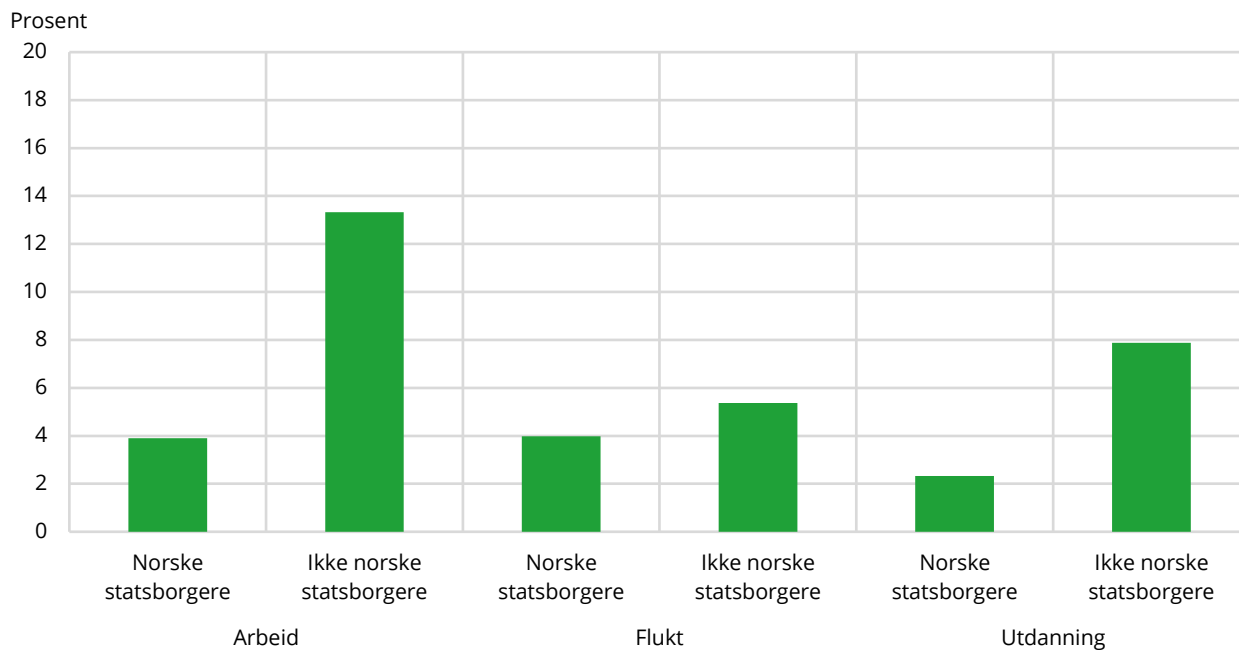
Ved første øyekast kan det synes som om norsk statsborgerskap senker sannsynligheten for å utvandre senere. Generelt sett er det færre blant de som har norsk statsborgerskap ti år etter innvandring som har utvandret fem år senere enn blant de som ikke har norsk statsborgerskap. Kun om lag tre prosent av de med norsk statsborgerskap hadde utvandret 15 år etter innvandring, mot ti prosent av innvandrerne som ikke har norsk statsborgerskap.

Dette generelle mønsteret skjuler imidlertid stor variasjon mellom innvandrere etter innvandringsgrunn, første statsborgerskap og alder. Forskjellen mellom de som hadde norsk statsborgerskap etter ti år og de som ikke hadde det er spesielt stor blant arbeidsinnvandrere (figur 6.7). Hele 13 prosent av arbeidsinnvandrerne som ikke har norsk statsborgerskap etter ti år hadde utvandret fem år etter, mens kun fire prosent av de som hadde norsk statsborgerskap gjorde det samme. Vi ser den samme hovedtendensen blant de som kom for utdanning: 8 prosent av de som ikke hadde norsk statsborgerskap etter ti år utvandret i løpet av de neste fem årene, mot 2 prosent av de som hadde norsk statsborgerskap. Som vi har sett er det få av innvandrerne som kommer på grunn av arbeid og utdanning som har statsborgerskap etter ti år. Det er grunn til å tro at de som har norsk statsborgerskap blant disse innvandrerne antagelig er en gruppe som skiller seg fra dem som ikke har statsborgerskap på flere måter enn kun innhavet av norsk statsborgerskap.

Det er derimot færre åpenbare ulikheter blant de som har kommet på grunn av flukt. Bare litt flere, fem mot fire prosent, av de som ikke hadde norsk statsborgerskap etter ti år utvandret i løpet av de etterfølgende årene sammenlignet med dem som var norske statsborgere.

⁶ Internasjonale studier av deltakelse i nasjonale valg mener blant annet å kunne påvise en sammenheng mellom høyere (opplevd) korrupsjonsnivå og lavere valgdeltakelse, se eksempelvis Sundström & Stockemer (2015).

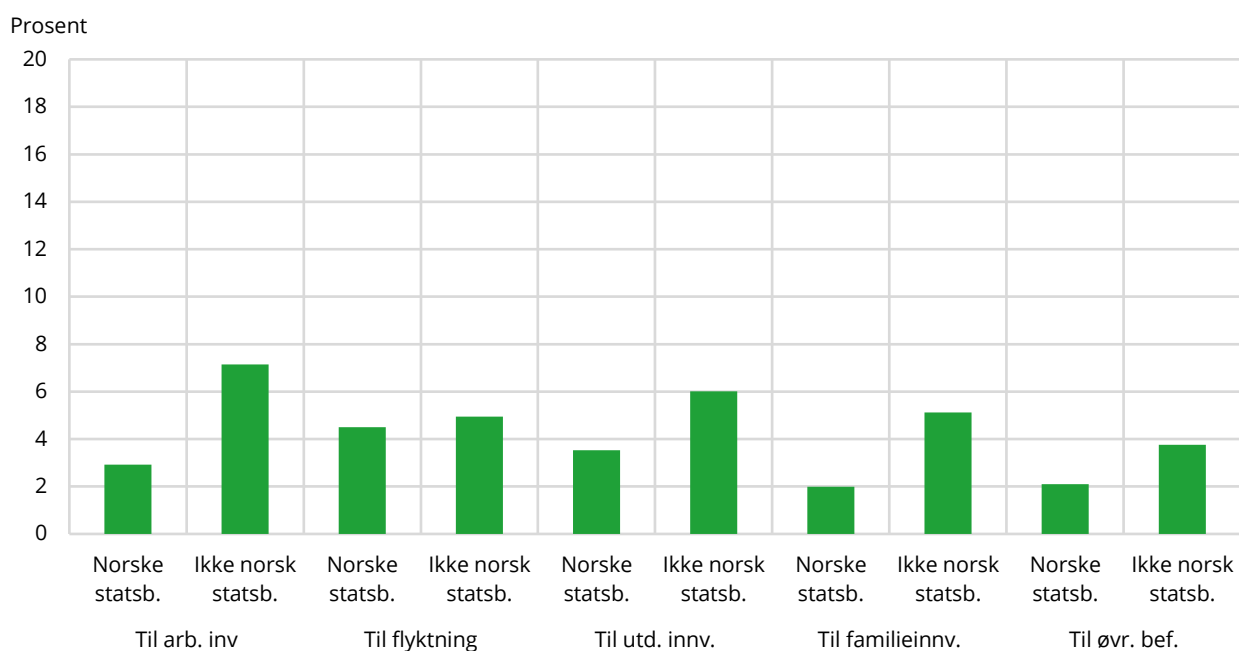
Figur 6.7 Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter statsborgerskap og innvandringsgrunn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Blant familieinnvandrere ser vi igjen forskjellige mønster etter hvem de har innvandret til (dvs. referansepersonen). Familieinnvandrerne til arbeidsinnvandrere, flyktninger og personer som har kommet på grunn av utdanning følger ikke overraskende nok tendensen blant arbeidsinnvandrere, flyktninger og utdanningsinnvandrere for øvrig (figur 6.8). Mens det er et klart skille mellom de som har norsk statsborgerskap og de som ikke har det blant familieinnvandrerne til arbeidsinnvandrere, innvandrere som har kommet på grunn av utdanning og til andre familieinnvandrere, er det ingen slike klare forskjeller blant de som kommer til flyktninger.

Figur 6.8 Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, familieinnvandrere etter referansepersons innvandringsgrunn/-kategori

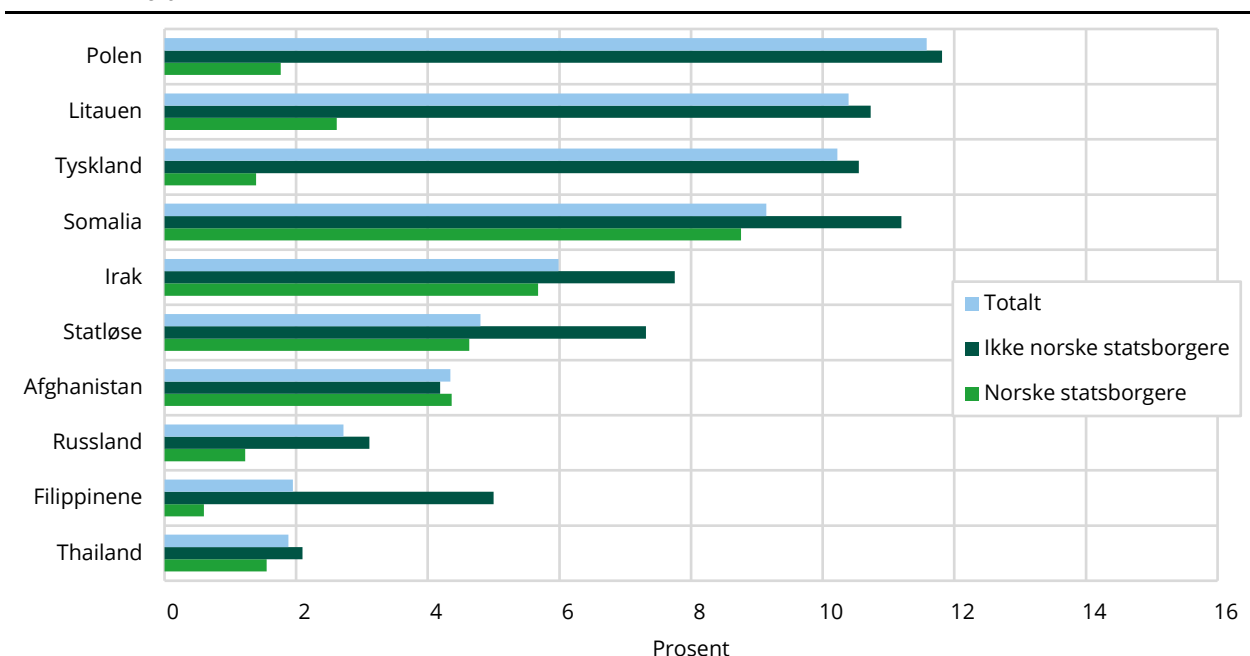

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Blant familieinnvandrere til personer i den øvrige befolkningen er det noen flere av de som ikke har norsk statsborgerskap som utvandrer i løpet av årene vi følger de, men de aller fleste, uansett statsborgerskap, er fortsatt bosatt i landet ved slutten av perioden.

Bryter vi andelen som har utvandret ned på første statsborgerskap, det vil si statsborgerskapet personen hadde da hen innvandret, ser vi at det er stor variasjon mellom gruppene i tendens til å ha utvandret. Figur 6.9 viser utvandringene blant ti utvalgte grupper av innvandrerne som fortsatt var bosatt i Norge ti år etter innvandring. Blant innvandrerne med statsborgerskap fra land hvor det typisk kommer mange arbeidsinnvandrere fra, slik som Tyskland, Polen og Litauen, er ulikhetene mellom de som har norsk statsborgerskap og de som ikke har det spesielt store. Det samme mønsteret ser vi blant filippinere, som består av personer som har kommet på grunn av en rekke ulike grunner (familieinnvandring til øvrig befolkning, utdanning, arbeid og flukt). Også hos noen flyktninggrupper, slik som somaliere, irakere og statsløse, er det noen flere blant de som ikke har norsk statsborgerskap som utvandrer.

Figur 6.9 Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter første statsborgerskap og statsborgerskap etter ti år

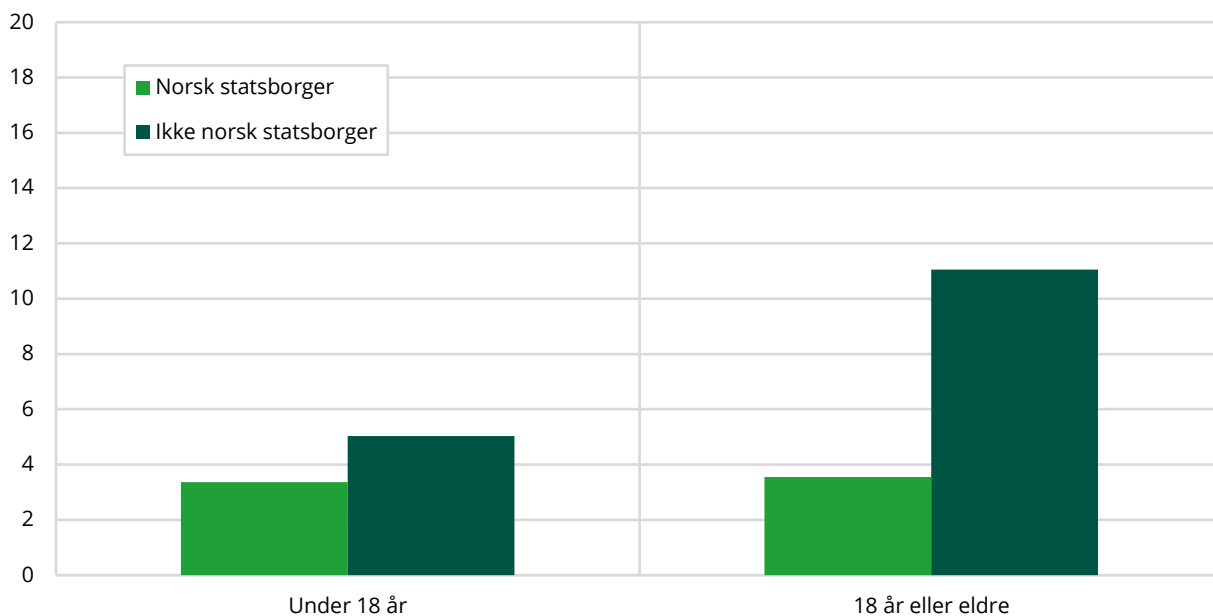
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Det er små forskjeller blant afghanere. Prosentandelen som har utvandret i slutten av perioden er relativt lik for de som har norsk statsborgerskap og de som ikke har det i denne gruppen. Forskjellene er relativt moderate også blant russere og thailendere: noen flere blant de uten norsk statsborgerskap har utvandret. Her er det riktignok generelt sett få som har utvandret og forskjellene i andelen utvandrede er små. Av personene med russisk som første statsborgerskap har henholdsvis 3,1 prosent av dem som er norske statsborgere utvandret femten år etter innvandring, mot 1,2 prosent av dem som ikke hadde norsk statsborgerskap. Blant thailenderne er forskjellen mellom de som er norske statsborgere og de som ikke er det enda mindre. Ettersom antallet utvandrede i disse gruppene er såpass lite bør man være forsiktig når man tolker disse forskjellene: tilfeldige variasjoner kan få stor betydning for mønstrene når de absolutte tallene er små.

Det er også en aldersdimensjon ved tendensen til å utvandre. En større andel av de som kom til landet som voksne hadde utvandret ti år etter innvandring, 35 prosent mot 20 prosent blant personer som var under 18 år da de innvandret. Blant de som fortsatt er bosatte etter ti år er det dessuten også klare forskjeller mellom voksne og barn når det gjelder om de senere utvandrer etter

hvorvidt de har norsk statsborgerskap. Ulikhetene mellom de som har norsk statsborgerskap og de som ikke har det er større blant de som var voksne da de kom til landet enn blant de som var under 18 år (figur 6.10).

Figur 6.10 Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter alder ved innvandring og statsborgerskap etter ti år

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

7. Norsk statsborgerskap blant bosatte personer per 1.1.2022

I de foregående kapitlene har vi sett på overgangene til norsk statsborgerskap i perioden fra 1977 til og med 2021 og på naturalisering og utvandring blant tre kohorter av innvandrere. I dette kapitlet skal vi konsentrere oss om personene som var bosatt i Norge per 1.1.2022 og på utbredelsen av norsk statsborgerskap blant disse. Vi kommer til å ha særlig fokus på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, og på hvor vanlig det er å ha norsk statsborgerskap etter kjennetegn som alder, kjønn, (for innvandrere) første statsborgerskap og botid, samt (for norskfødte med innvandrerforeldre) landbakgrunn.

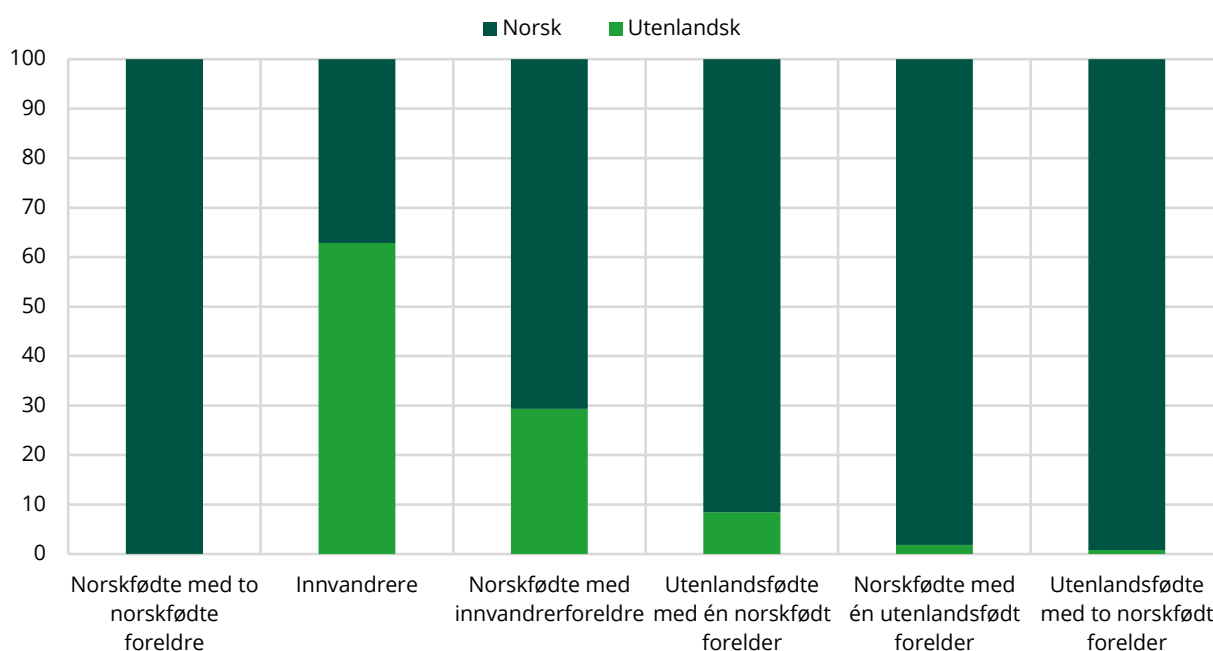
Hvor mange som har norsk statsborgerskap i befolkningen skyldes en rekke forhold. Som det framgår av kravene i statsborgerloven (kapittel 2) er det ikke nok å være født i Norge for å få norsk statsborgerskap. Som en følge av dette bor det som vi skal se mange personer i Norge som er født i landet, men som ikke er norske statsborgere. Samtidig bor det også en del personer født i utlandet som har vært norske statsborgere siden fødselen av. Det er heller ikke noe enkelt forhold mellom andelen innvandrere bosatt i Norge som har norsk statsborgerskap på et gitt tidspunkt og graden av naturalisering blant gruppene av innvandrere som har kommet i årene før. Som vi så i delkapittel 6.3 synes tendensen til å utvandre å henge sammen med innehav av norsk statsborgerskap: personer som har norsk statsborgerskap synes i større grad å bli i landet enn de uten norsk statsborgerskap. Dette innebærer at andelen med norsk statsborgerskap i de enkelte innvandrergruppene ikke bare vil reflektere tendensen til å søke (og få innvilget) norsk statsborgerskap blant personene i gruppene, men også ulike tendenser til å utvandre og, i mindre grad, dødsrater.

Mønstrene vi ser i dette kapitlet kan med andre ord ikke fullt ut sies å reflektere de trekkene ved overgangene til norsk statsborgerskap som vi har sett. Likevel ser vi at mange av tendensene i tidligere kapitler også kan gjenfinnes med hensyn til hvem i befolkningen som har norsk statsborgerskap og hvem som ikke har det.

7.1. Innvandringskategori

Ved inngangen av 2022 bodde det om lag 5 425 000 personer i Norge. Figur 7.1 viser andelene av henholdsvis norske og utenlandske statsborgere i denne befolkningen etter innvandringskategori. Vi ser at andelene varierer en hel del. Blant personene som tilhører det vi ofte omtaler som «øvrig befolkning», det vil si som hverken er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, er ikke overraskende de aller fleste norske statsborgere. Det er noen flere utenlandske statsborgere blant de utenlandsfødte med én norskfødt forelder, åtte prosent av disse har utenlandsk statsborgerskap. De fleste av disse hadde svensk (30 prosent), dansk (25 prosent), amerikansk (12 prosent) eller britisk statsborgerskap (12 prosent).

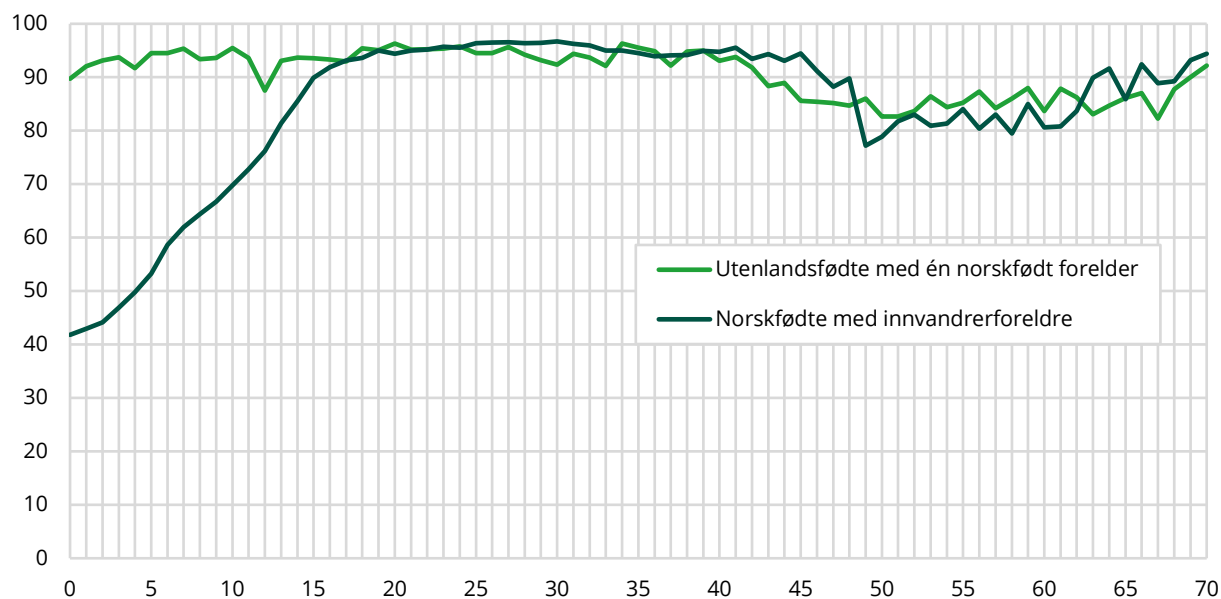
Andelen norske statsborgere var langt mindre blant innvandrere og, til en viss grad, blant norskfødte med innvandrerforeldre. 37 prosent av innvandrerne og 71 prosent av de norskfødte med innvandrerforeldre som bodde i Norge ved inngangen av 2022 var norske statsborgere.

Figur 7.1 Prosentandel med norsk/kun utenlandsk statsborgerskap, personer bosatt i Norge per 1.1.2022, etter innvandringskategori

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Det er med andre ord klare forskjeller mellom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre på den ene siden og personer i den øvrige befolkningen på den andre.

Mens utenlandsfødte med én norskfødt forelder skiller seg noe ut fra personer i den øvrige befolkningen ved oftere ikke å ha norsk statsborgerskap, er de likevel relativt ulike norskfødte med innvandrerforeldre. Begge grupper har en betydelig minoritet med kun utenlandsk statsborgerskap, men denne andelen er betraktelig mindre blant utenlandsfødte med én norskfødt forelder enn blant norskfødte med innvandrerforeldre. Også med hensyn til andelen norske statsborgere i ulike aldersgrupper er det klare ulikheter mellom gruppene. Som vi kan se fra figur 7.2 er andelen som ikke har norsk statsborgerskap høy blant de yngre norskfødte med innvandrerforeldre. For utenlandsfødte med én norskfødt forelder er den tilsvarende andelen derimot ganske lik på tvers av alder. Dette tyder på at dette er en gruppe hvor de som ikke har norsk statsborgerskap er et relativt stabilt innslag. At disse stort sett er personer som har statsborgerskap fra nordiske, vest-europeiske og nord-amerikanske land er ikke overraskende, gitt at dette nettopp er grupper der relativt få har anskaffet seg norsk statsborgerskap (se nedenfor om første statsborgerskap) og der mange dessuten har lang botid før de eventuelt får det (se delkapittel 5.4). En del utenlandsfødte med én norskfødt forelder kan dessuten antas å ha hatt norsk statsborgerskap fra fødselen av: vi ser at 90 prosent av de som var under ett år ved inngangen av 2022 hadde norsk statsborgerskap mot 43 prosent blant de norskfødte med innvandrerforeldre i samme alder.

Figur 7.2 Prosentandel med norsk statsborgerskap etter alder, norskfødte med innvandrerforeldre og utenlandsfødte med én norskfødt forelder bosatt i Norge per 1.1.2022

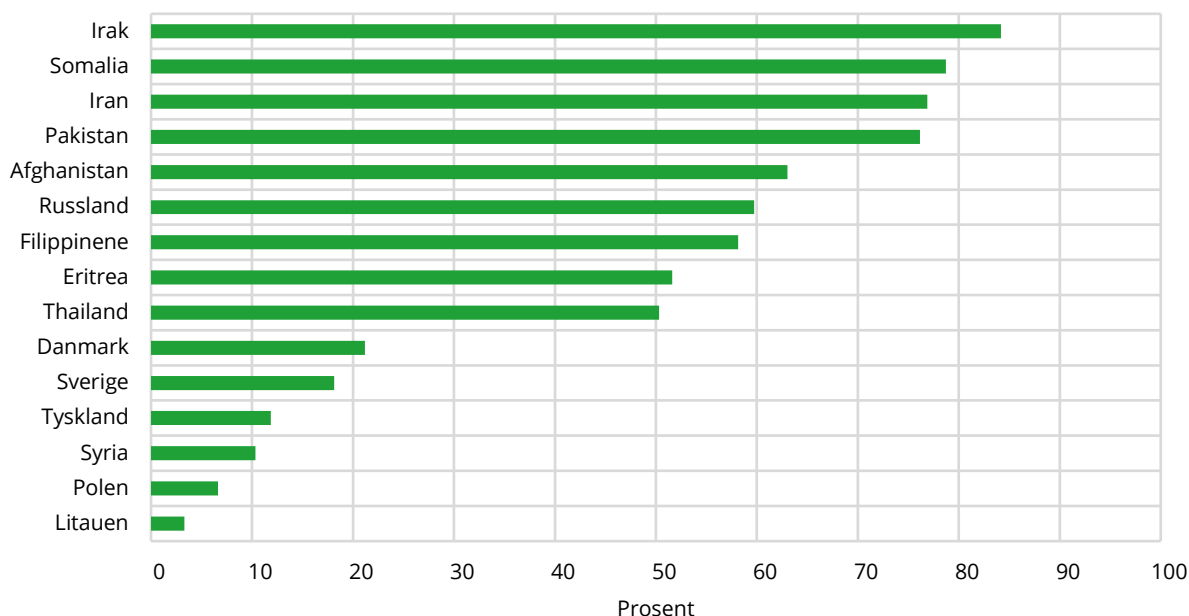
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

I de neste delkapitlene skal vi konsentrere oss om innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, både fordi dette er gruppene med klart flest som ikke har norsk statsborgerskap og der mange i utgangspunktet ikke er norske statsborgere ved starten av oppholdet/livet. Vi skal bryte andelene norske og utenlandske statsborgere i disse gruppene ned på blant annet alder og kjønn. For innvandrere vil vi dessuten se på botid og første statsborgerskap, mens vi for norskfødte med innvandrerforeldre skal konsentrere oss om landbakgrunn.

7.2. Innvandrere

Første statsborgerskap

Som vi har sett er et klart flertall, om lag seks av ti, av innvandrerne som bodde i Norge ved inngangen av 2022 ikke norske statsborgere. Figur 7.3 viser prosentandelen norske statsborgere blant de femten største innvandrergruppene i Norge per 1.1.2022.

Figur 7.3 Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter første statsborgerskap

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

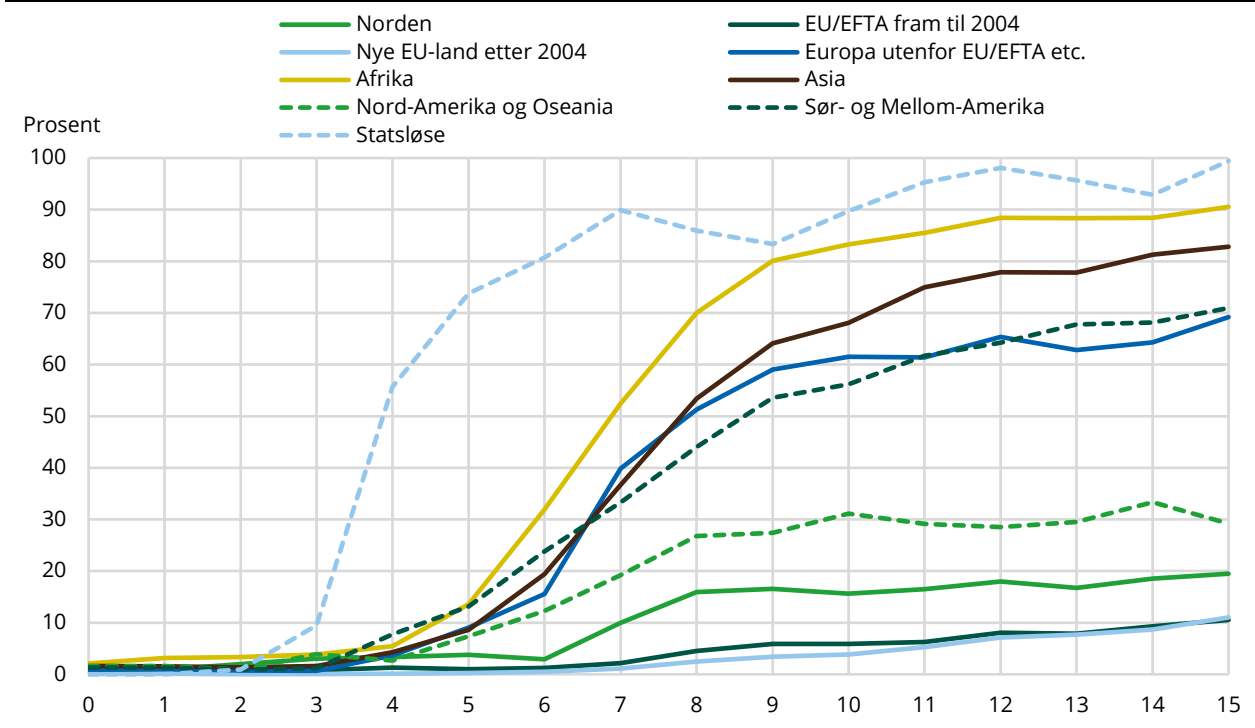
Som vi kan se er det stor forskjell mellom de ulike gruppene alt etter hvilket statsborgerskap de først har hatt. Størst andel norske statsborgere er det fra land det har kommet mange flyktninger fra, slik som Irak, Somalia, Iran og Afghanistan, og fra Pakistan, som er en innvandrerguppe som er godt etablert i Norge og hvor mange har lang botid. Blant innvandrere fra nordiske land og land det typisk har kommet mange arbeidsinnvandrere fra, slik som Litauen, Polen, Tyskland, Sverige og Danmark, er relativt få norske statsborgere.

Botid

Disse tallene tar imidlertid ikke hensyn til at innvandrerne som er bosatt i Norge har til dels svært ulik botid. Forskjellene mellom de enkelte gruppene kan derfor reflektere at de er sammensatt av grupper som har kommet til landet til forskjellige tidspunkt snarere enn ulikheter i tendensen til å skaffe seg norsk statsborgerskap. Vi ser dette spesielt godt med hensyn til syrere: kun 10 prosent av syrerne som var bosatt i landet per 1.1.2022 hadde norsk statsborgerskap, dette til tross for at de i stor grad kan sies å ligne gruppene hvor mange søker norsk statsborgerskap (se delkapittel 6.2). Det er naturlig å anta at grunnen til at det foreløpig er få syrere som har norsk statsborgerskap er at de generelt sett har kort botid og derfor ikke har hatt tid til å oppfylle kravene for å få norsk statsborgerskap.

At botid ikke forklarer alle forskjellene vi ser med hensyn til hvorvidt innvandrere har norsk statsborgerskap eller ikke ser vi dersom vi bryter tallene ned på antall år innvandrere har bodd i Norge (figur 7.4). Her har vi valgt å dele innvandrerne inn etter en kombinasjon av verdensregion og verdensdeler. Som nevnt i kapittel 4 er det naturlig å anta at det vil være et særskilt skille mellom personer fra land innenfor og utenfor EU/EFTA-området med hensyn til motivasjonen til å søke norsk statsborgerskap. Innenfor Europa skiller vi derfor mellom Norden, ikke-nordiske land som var med i EU/EFTA i perioden til og med 2004, land som kom med i EU fra og med 2004, og land utenfor EU/EFTA/Storbritannia (se inndelingen av Europa i mezoregioner i Moe og Molstad (2022), s. 27). Utenfor Europa har vi delt landene inn etter verdensdeler, med unntak av henholdsvis Sør- og Mellom-Amerika og Oseania og de nord-amerikanske landene, som er blitt slått sammen til to grupper. Statsløse er blitt skilt ut som en egen gruppe på grunn av de særskilte reglene som gjelder for personer som ikke har statsborgerskap (se delkapittel 2.2).

Figur 7.4 Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter botid

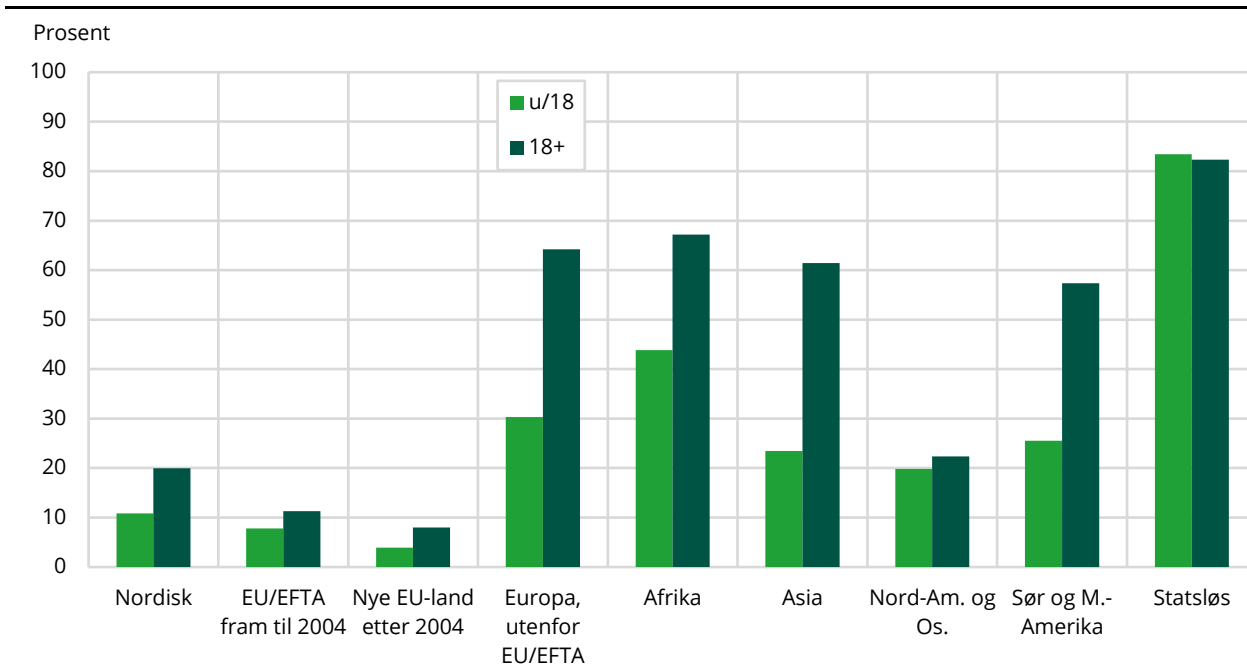
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Igjen ser vi klare forskjeller mellom gruppene med innvandrere. De statsløse skiller seg ut, med en stor andel som har fått norsk statsborgerskap tidlig i oppholdet. Her er allerede over halvparten (56 prosent) av de med kun fire års botid norske statsborgere og vi ser at nesten alle (99 prosent) som har vært i Norge i 15 år har norsk statsborgerskap. Vi ser videre at mange av innvandrerne fra Asia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og fra Europa utenfor EU/EFTA med lang botid har norsk statsborgerskap. Av personene med 15 års botid er de som har hatt et statsborgerskap fra et afrikansk land oftest norske statsborgere. 91 prosent av innvandrerne i denne gruppen har norsk statsborgerskap.

Blant innvandrere fra Nord-Amerika og Oseania, Norden og særskilt land fra EU/EFTA-området er det derimot langt færre som har norsk statsborgerskap, selv etter å ha bodd i Norge i over et tiår. Kun 11 prosent av dem hvis første statsborgerskap var fra et land som enten var medlem av EU/EFTA fram til 2004 eller som kom med i EU fra 2004 og framover var norske statsborgere 15 år etter de kom til landet.

Alder

I kapittel 6.2 så vi at personer under 18 år som ble norske statsborgere generelt sett tenderte til å bli statsborgere tidligere enn personer som var 18 år eller eldre. Man skulle kanskje derfor tro at flere av innvandrerne som er bosatt i Norge og som er under 18 år er norske statsborgere sammenlignet med voksne innvandrere. Som vi kan se fra figur 7.5 er ikke dette tilfellet, utenom for statsløse personer. Forskjellen er riktignok liten blant innvandrere med første statsborgerskap fra Nord-Amerika og Oseania, men ellers er det en klart større andel voksne innvandrere som har norsk statsborgerskap enn det er blant innvandrere som er under 18 år gamle.

Figur 7.5 Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter første statsborgerskap og alder

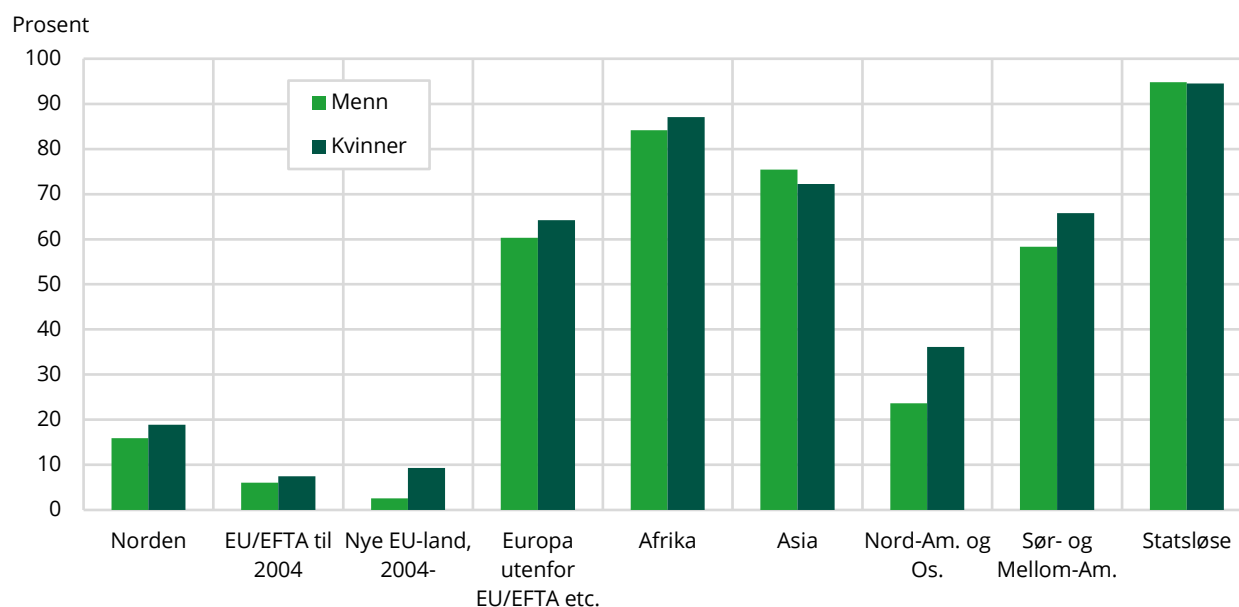
Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

At flere av de voksne innvandrerne har norsk statsborgerskap henger imidlertid sammen med at flere av disse har lang botid. En del av barna, særlig de aller yngste, vil ikke ha opparbeidet lang nok botid til å oppfylle selv de kortere botidskravene som er stipulert i statsborgerloven.

Kjønn

Blant innvandrerne som var bosatt i Norge ved inngangen av 2022 var det flere kvinner enn menn som var norske statsborgere, 41 prosent mot for 33 prosent. Det er nærliggende å tenke at dette skyldes andre kjennetegn enn kjønn, eksempelvis med hensyn til alderssammensetning, botid, første statsborgerskap og/eller innvandringsgrunn.

Et tegn på at noe av kjønnsforskjellene har bakgrunn i andre kjennetegn ser vi dersom vi sammenligner menn og kvinner med noenlunde samme botid (10 til 15 år), som er voksne (18 år eller eldre) og som er fra samme verdensregion/-del (figur 7.6). Mens det fortsatt er slik i flere grupper at flere av kvinnene har norsk statsborgerskap enn det som er tilfelle blant mennene, er ulikhetene mellom verdensregionene/-delene stort sett mer markerte enn mellom kjønnene. Kjønnsforskjellene er særlig liten blant innvandrere hvorav det generelt er mange som er norske statsborgere. Blant statsløse er det praktisk talt ingen forskjell blant kvinner og menn.

Figur 7.6 Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter kjønn og verdensregion/-del

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

7.3. Norskfødte med innvandrerforeldre

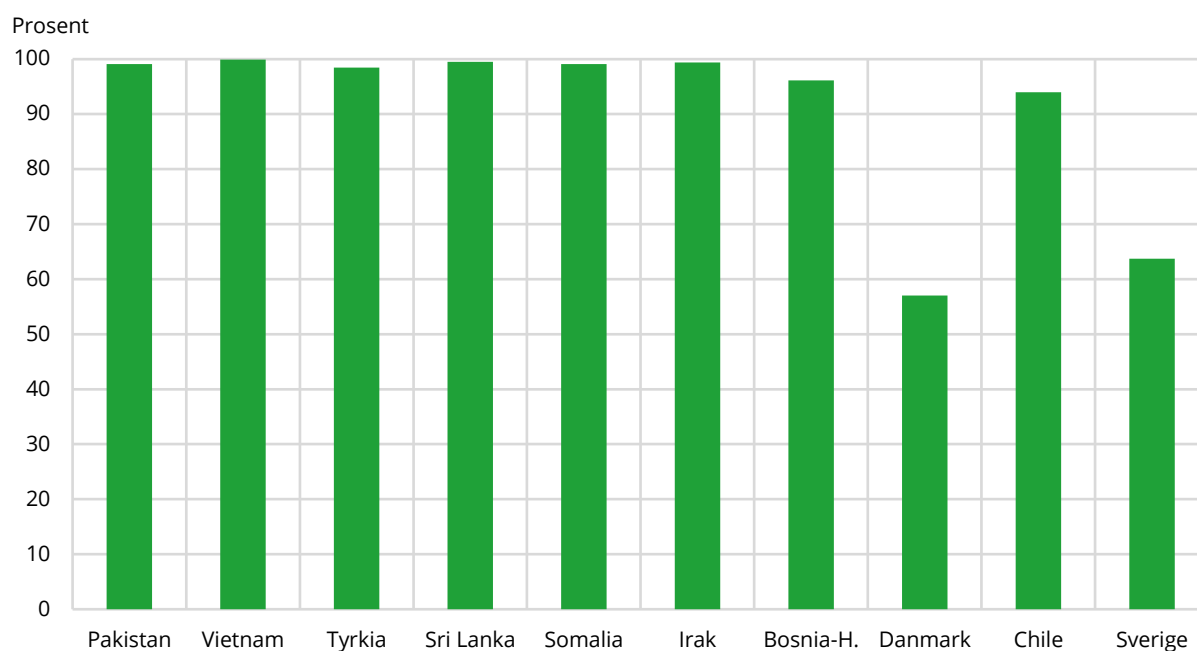
Landbakgrunn og alder

Vi har sett (se delkapittel 7.1) at i underkant av en tredjedel av norskfødte med innvandrerforeldre kun hadde utenlandsk statsborgerskap ved inngangen av 2022. Som vi skal se varierer denne andelen en hel del mellom ulike grupper av norskfødte med innvandrerforeldre.

Figur 7.7 viser prosentandelen norske statsborgere i et utvalg blant ti utvalgte grupper⁷ med norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 18 år eller eldre. Personene inkludert utgjør i stor grad etterkommere av de første store innvandrergruppene i Norge. Ettersom alle er voksne kan vi også anta at alle i prinsippet skal ha oppfylt botidskravene for å få norsk statsborgerskap og at mange dessuten vil ha foreldre som har bodd lenge i landet og ofte er norske statsborgere selv. Vi ser da også at det i de aller fleste gruppene er et overveldende flertall, godt over 90 prosent, som har norsk statsborgerskap. Dansker og svensker skiller seg likevel ut. Riktignok har et flertall også i disse gruppene norsk statsborgerskap, men klart færre (henholdsvis 57 og 64 prosent) enn i de øvrige gruppene.

⁷ Gruppene er valgt ut fra flere hensyn, deriblant størrelse, fokus i tidligere rapporter og variasjon med hensyn til bakgrunn. Pakistan, Vietnam, Tyrkia, Sri Lanka, Somalia og Irak utgjør henholdsvis de fem og den 7. største gruppene blant norskfødte med innvandrerforeldre som er 18 år eller eldre. Bosniere, dansker, chilenerne og svensker er valgt framfor marokkanere (6. størst), indere (8. størst), kosoverne (9. størst) og iranere (10. størst) fordi de utgjør grupper som det har vært mye oppmerksomhet rundt i tidligere publikasjoner som berører integreringsrelaterte indikatorer og fordi de er etterkommere av innvandrere fra andre verdensregioner enn de øvrige gruppene.

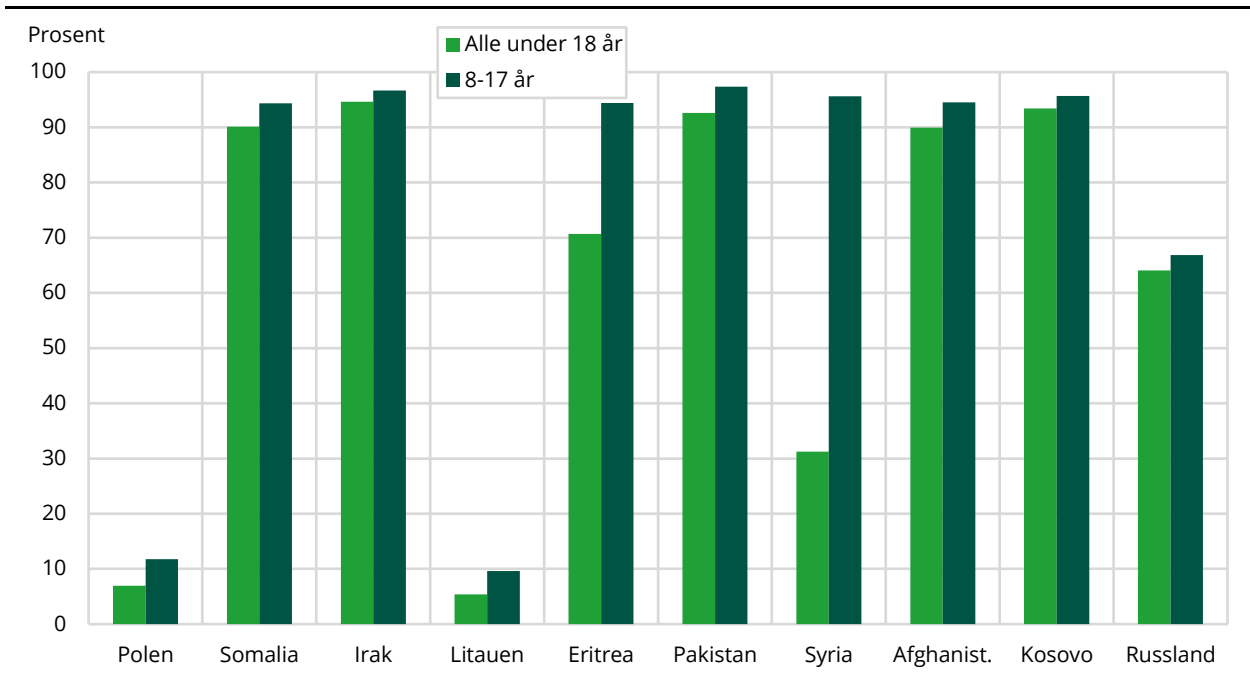
Figur 7.7 Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvanderforeldre 18 år eller eldre bosatt i Norge per 1.1.2022, ti utvalgte grupper

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Disse tallene sier imidlertid lite eller ingenting om hvor vanlig det er å ha norsk statsborgerskap blant det store flertallet av norskfødte med innvanderforeldre. Norskfødte med innvanderforeldre er nemlig i stor grad en ung gruppe, hvorav hele sju av ti var under 18 år per 1.1.2022. Sammensetningen med hensyn til landbakgrunn blant norskfødte med innvanderforeldre er dessuten også annerledes blant de yngre aldersgruppene. Mens de norskfødte med innvanderforeldre som i dag er voksne først og fremst er etterkommere av tidlige innvandringsstrømmer, er de unge norskfødte med innvanderforeldre primært barn av innvandergrupper som har kommet relativt nylig.

Som vi kan se fra figur 7.8, som viser prosentandelen norske statsborgere i de ti største gruppene med norskfødte med innvanderforeldre under 18 år, er det generelt sett færre blant disse aldersgruppene som har norsk statsborgerskap. Dette stemmer godt overens med at en god del blant de aller yngste norskfødte med innvanderforeldre ikke har norsk statsborgerskap, opp mot i underkant av fire av ti blant de under ett år (se figur 7.2). Det kan da også være fristende å forklare de åpenbare forskjellene vi ser mellom ulike grupper norskfødte med innvanderforeldre som et uttrykk for ulik alderssammensetning. Vi ser for eksempel ikke overraskende at kun et mindretall, 31 prosent, av syrerne som er født i Norge av innvanderforeldre og som er under 18 år er norske statsborgere. Syrere, og til en viss grad polakker og litauere, er historisk sett relativt nylig ankomne grupper der foreldrene vil ha hatt kortere tid til å skaffe seg norsk statsborgerskap og der barna er yngre enn blant de andre, mer «etablerte» innvandergruppene.

Figur 7.8 Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvanderforeldre under 18 år bosatt i Norge per 1.1.2022, ti største grupper

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Inkluderer vi kun norskfødte med innvanderforeldre i alderen mellom åtte og 17 år, ser vi imidlertid at forskjellene mellom Polen og Litauen og landene utenfor EU/EFTA består. Få litauere og polakker har norsk statsborgerskap selv når de er født i landet og har bodd i landet i flere år lengre enn botidskravet for personer under 18 år (fem av sju år).⁸

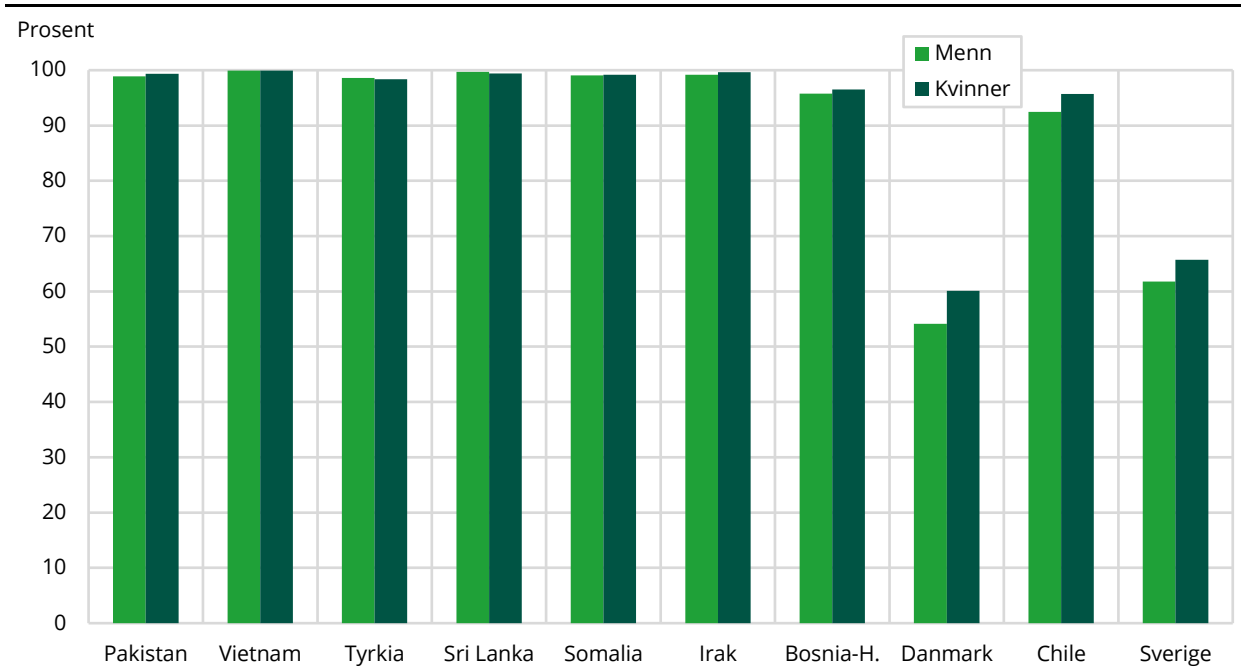
Kjønn

I motsetning til innvandrere er kjønns sammensetningen blant norskfødte med innvanderforeldre ikke formet av forskjeller i innvandringsrelaterte faktorer, slik som alder ved innvandring og botid. Andelen menn og kvinner som fødes i Norge er i prinsippet biologisk bestemt: det fødes om lag like mange, om enn litt flere menn enn kvinner. Kjønnsforskjeller i sammensetning blant norskfødte med innvanderforeldre som bosatte i landet som er født med utenlandsk statsborgerskap og som har bodd lenge nok i landet til å oppfylle botidskravene avgjøres derfor først og fremst av ulikheter i utvandring og dødelighet. Med mindre disse to forholdene spiller en stor rolle vil vi forvente at andelen norske statsborgere blant kvinnelige og mannlige norskfødte med innvanderforeldre reflekterer hvor mange som har valgt å søke (og blitt innvilget) norsk statsborgerskap.

Som vi kan se fra figur 7.9 er det blant voksne norskfødte med innvanderforeldre få forskjeller blant menn og kvinner med hensyn til andelen norske statsborgere, i det minste blant gruppene hvor det er svært vanlig å ha norsk statsborgerskap. Blant noen grupper, slik som dansker, svensker og chilenerne, er det likevel noen flere kvinner enn menn som har norsk statsborgerskap.

⁸ Det må her imidlertid tas høyde for muligheten for at botidskravet ikke nødvendigvis er oppfylt selv om barnet er født i Norge og har en alder lengre enn botidskravet. Dette kan for eksempel være tilfelle dersom personen, med eller uten familien hans/hennes, bor utenlands i hele eller deler av perioden.

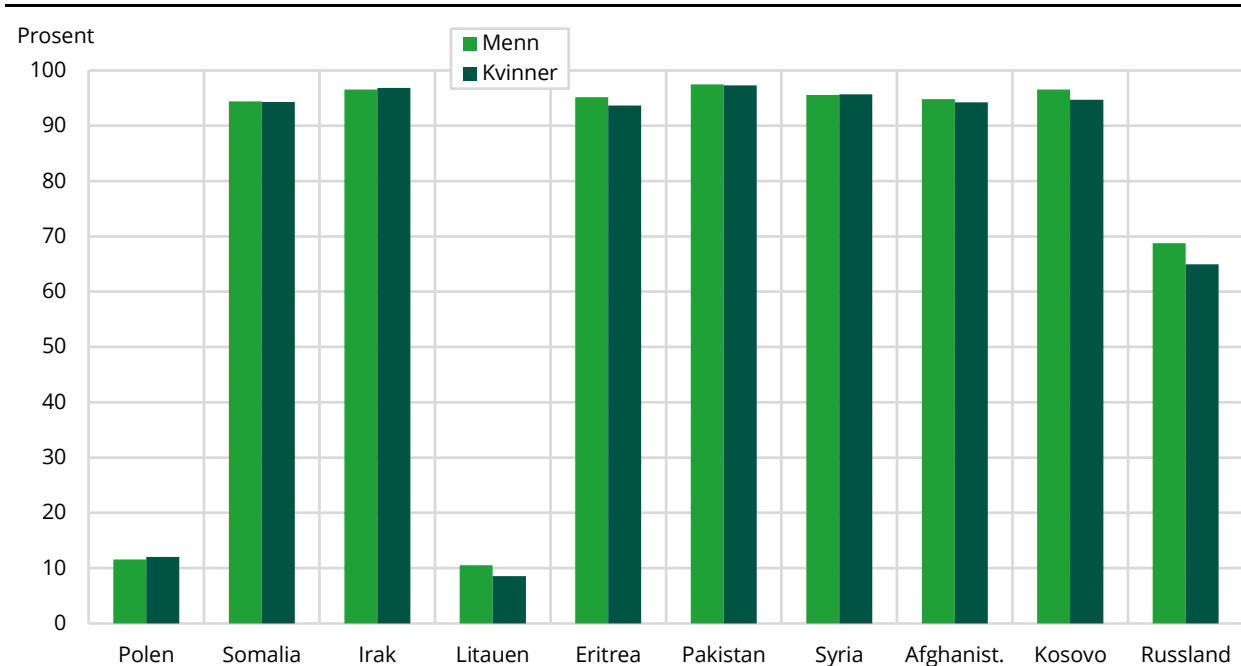
Figur 7.9 Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre 18 år eller eldre bosatt i Norge per 1.1.2022, ti utvalgte grupper, etter kjønn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Vi ser det motsatte mønsteret blant de største gruppene av norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 8 til 17 år (figur 7.10). Prosentandelen med norsk statsborgerskap blant kvinner og menn er riktignok ganske lik i de fleste av gruppene der de fleste har norsk statsborgerskap. Det er likevel en viss tendens til at noen flere menn har norsk statsborgerskap, særlig blant russere. 69 prosent av russiske gutter i alderen 8 til 17 år som er født i Norge av innvandrerforeldre er norske statsborgere, mot 65 prosent av russiske jenter i samme aldersgruppe.

Figur 7.10 Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 8 til 17 år bosatt i Norge per 1.1.2022, ti største grupper, etter kjønn

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk Sentralbyrå

Referanser

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2016). *G-14/2016 – ikrafttredelse av endringer i statsborgerloven § 8 og statsborgerforskriften kap. 4* (G-14/2016) [Rundskriv]. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/g-142016--ikrafttredelse-av-endringer-i-statsborgerloven--8-og-statsborgerforskriften-kap.-4/id2525556/>
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2019). *F-07-19 Ikrafttredelse av endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften - avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap* (F-07-19). Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/f-07-19-ikrafttredelse-av-endringer-i-statsborgerloven-og-statsborgerforskriften---avvikling-av-prinsippet-om-ett-statsborgerskap/id2683240/>
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (2022). *Ikrafttredelse av endringer i statsborgerforskriften – endringer i språkkravet* (A-3/2022) [Rundskriv]. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/ikrafttredelse-av-endringer-i-statsborgerforskriften-endringer-i-sprakkravet/id2925998/>
- Arton Capital. (2023). *Passport Index*. Hentet 06.01 fra <https://www.passportindex.org/about.php>
- Barstad, A. & Molstad, C. S. (2020). *Integrering av innvandrere i Norge: Begreper, indikatorer og variasjoner mellom grupper* (2020/44). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/438053?ts=175daec55f8>
- Blom, S. & Henriksen, K. (2008). *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006* (2008/5). Statistisk Sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200805/rapp_200805.pdf
- Brochmann, G. (2013). *Country Report: Norway. EUDO Citizenship Observatory*. Badia Fiesolana: European University Institute.
- Europarådskonvensjonen. (1997). *Europeisk konvensjon om statsborgerskap – ETS nr. 166* (06-11-1997). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1997-11-06-1>
- Finansdepartementet. (2015). *Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering* (R-112/15). https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/vedlegg/okstyring/rundskriv/faste/r_112_2015.pdf
- FN. (2023, 15.06.2023). *Mennesker på flukt*. FN. Hentet 07.12.2023 fra <https://www.fn.no/tema/flyktninger/mennesker-paa-flukt>
- Forsvarsloven. (2016). *Lov om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven)* (LOV-2016-08-12-77). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-08-12-77>
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Noregs grunnlov* (LOV-1814-05-17). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6
- Henley & Partners. (2023). *The Henley Passport Index*. Hentet 06.01 fra <https://www.henleyglobal.com/passport-index/about>
- Henriksen, K. (2007). *Fakta om 18 innvandrergupper i Norge. Oslo: SSB Report, 29*. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_200729/rapp_200729.pdf
- Innst. 173 L (2017-2018). *Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsborgerloven mv. (tap av statsborgerskap ved straffbare forhold eller av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser)*. Kommunal- og forvaltningskomiteen. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2017-2018/inns-201718-173l/?all=true>
- Island. *Digital application for Icelandic citizenship*. Island.is. Hentet 28.02.2023 fra <https://island.is/en/electronic-application-for-icelandic-citizenship>
- Joppke, C. (2007). Transformation of citizenship: status, rights, identity. *Citizenship studies*, 11(1), 37-48.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (1999). *G-75/99 Retningslinjer for behandling av statsborgerskapsaker i medhold av statsborgerrettsloven §§ 1a og 2a* (G-75/99) [Rundskriv]. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/g-7599/id108548/>

- Kleven, Ø., Bergseteren, T., Risberg, T. & Corneliussen, H. M. (2022). *Innvandrere og stortingsvalget 2021: Stemmeberettigede, valgdeltagelse, partivalg og representanter* (2022/51). Statistisk Sentralbyrå. https://www.ssb.no/valg/stortingsvalg/artikler/innvandrere-og-stortingsvalget-2021/_attachment/inline/32b723cd-6bc0-4d28-9566-19cc02b802fe:8a5ee451dc0f4a0a8b11f2b98eab06f6f7e6812c/RAPP2022-51.pdf
- Løding, T. H. (2017). Arvesølvets verdi – den historiske transformasjonen av vannkraftforvaltningens legitimering. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 58(4), 367-388.
- Meyer, D. S. & Minkoff, D. C. (2004). Conceptualizing political opportunity. *Social forces*, 82(4), 1457-1492.
- Midtbøen, A. H., Birkvad, S. R. & Erdal, M. B. (2018). *Citizenship in the Nordic countries: past, present, future* (2018:522). TemaNord.
- Migrationsverket. (2022-04-19). *Avgifter för ansökan och anmälan om svenskt medborgarskap*. Migrationsverket. Hentet 28.02.2023 fra <https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Bli-svensk-medborgare/Avgifter-for-svenskt-medborgarskap.html>
- Moe, D. & Molstad, C. S. (2022). *Standarder for verdensinndelinger og landkoder: Revisjon, dokumentasjon og kartlegging* (2022/20). Statistisk Sentralbyrå. https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/nye-og-reviderte-standarder-for-verdensinndelinger-og-landkoder/_attachment/inline/30a23a25-c859-4363-b9ac-86f6c0092bc0:3bcc7282c895573f86d0dbeb87d52ae54dbfdb59/NOT2022-20_rettet-des22.pdf
- Molstad, C. S. (2022). Rekordmange fikk norsk statsborgerskap i 2021 i kjølvannet av ny lov. 2023(02.12.2023). <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/overgang-til-norsk-statsborgerskap/artikler/rekordmange-fikk-norsk-statsborgerskap-i-2021-i-kjolvannet-av-ny-lov>
- Molstad, C. S., Gulbrandsen, F. B. & Steinkellner, A. (2022). *Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2020* (2022/3). S. Sentralbyrå. https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/familieinnvandring-og-ekteskapsmonster-1990-2020/_attachment/inline/d14d2547-8ec5-4952-86e6-d26ac2189abe:1c95d401c430a8b421f5ceb230a43a4a655b2320/RAPP2022-03.pdf
- Molstad, C. S. & Naz, G. (2021). Sterk økning i antall overganger til norsk statsborgerskap. *Statistisk Sentralbyrå*. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/overgang-til-norsk-statsborgerskap/artikler/sterk-okning-i-antall-overganger-til-norsk-statsborgerskap>
- Myhre, J. E. (2003). Kapittel 8: Det liberale innvandringsregimet, 1860-1901. I K. Kjeldstadli (Red.), *Norsk innvandringshistorie. Bd. 2. I nasjonalstatens tid 1814-1940*. Pax Forlag.
- Maahanmuuttovirasto. *Processing fees and payment methods*. Maahanmuuttovirasto Hentet 28.02.2023 fra <https://migri.fi/en/processing-fees-and-payment-methods>
- NOU 2000:32. (2000). *Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-32/id143396/?ch=1>.
- NOU 2015:4. (2015). *Tap av norsk statsborgerskap*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-4/id2402318/?ch=1>.
- Ot.prp. nr. 19 (2002-2003). *Om lov om endringer i utlendingsloven og i lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett (gebyr)*. Kommunal- og distriktsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-19-2002-2003-/id171208/?ch=1>
- Persson, I. (2021, 02.05.2021). *KD, L, SD och M framför gemensamt förslag om migrationen*. Hentet 22.06.2023 fra <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/kd-l-sd-och-m-framfor-gemensamt-forslag-om-migrationen>
- Pettersen, S. V. (2012). *Overgang til norsk statsborgerskap 1977-2011* (25/2012). (SSB-rapport, Issue. https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201225/rapp_201225.pdf
- Pettersen, S. V. (2017a). Statsborgerskap. I S. Vrålstad & K. S. Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 152-159). Statistisk Sentralbyrå. https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/309211?ts=177710adf90

- Pettersen, S. V. (2017b). Transnasjonale bånd og tilhørighet. I S. Vrålstad & K. S. Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 45-56). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/309211?ts=177710adf90>
- Prop. 111 L (2017-2018). *Endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-111-l-20172018/id2608945/?ch=1>
- Prop. 130 L (2020–2021). *Endringer i statsborgerloven og integreringsloven (endring i kravene til oppholdstid mv.)*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-130-l-20202021/id2841194/?ch=1>
- Ravndal, E. J. (2023). *naturalisering (statsborgerskap)*. snl.no. https://snl.no/naturalisering_-_statsborgerskap
- Statsborgerforskriften. (2006). *Forskrift om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften)* (FOR-2006-06-30-756). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-30-756#KAPITTEL_17
- Statsborgerloven. (2005). *Lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)* (LOV-2005-06-10-51). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-10-51?q=statsborgerloven>
- Statsborgerret. (1888). *Lov om norsk Statsborgerret m. m.* (LOV-1888-04-21). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1888-04-21>
- Steinkellner, A., Krokedal, L. & Andersen, E. (2023). Innvanderne og deres barn – en mangfoldig gruppe. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/innvanderne-og-deres-barn--en-mangfoldig-gruppe>
- Sundström, A. & Stockemer, D. (2015). Regional variation in voter turnout in Europe: The impact of corruption perceptions. *Electoral Studies*, 40, 158-169.
- UDI. (2023). *Er jeg norsk statsborger?* UDI. Hentet 20.07.2023 fra <https://www.udi.no/ord-og-begreper/dokumentasjonskrav-og-lover-for-norsk-statsborgerskap/#link-29990>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. *Indgivelse af ansøgningen*. Udlændinge- og Integrationsministeriet. Hentet 28.02.2023 fra <https://uim.dk/arbejdsomraader/statsborgerskab/udenlandske-statsborgere/indgivelse-af-ansoegningen/>
- Utenriktjenesteloven. (2015). *Lov om utenriktjenesten (utenriktjenesteloven)* (LOV-2015-02-13-9). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2015-02-13-9>
- Utrikesdepartementet. *Reseinformaton till dig med dubbelt medborgarskap eller uppehållstillstånd i Sverige*. Regjeringen. Hentet 22.06.2023 fra https://www.regeringen.se/contentassets/f0ec0c912a154fc9821a737d62bfc7e5/26108-dubbelt-medborgarskap_se.pdf
- Valgloven. (2002). *Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven)* (LOV-2002-06-28-57). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2002-06-28-57>
- Vassenden, K. (2015). *Om kvaliteten på den norske inn- og utvandringsstatistikken* (2015/17). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/225080?ts=14ce62dab98>
- Vassenden, K. (2020). *Fra utenlandsk til norsk statsborgerskap gjennom mer enn førti år. Med forløpsdata og-analyse* (2020/31). <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/attachment/430310?ts=17444c85dc0>
- Vrålstad, S. & Wiggen, K. S. (2017). *Levekår blant innvandrere i Norge 2016* (2017/13). Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/309211>
- Wiggen, K. S. (2017). Om presentasjonen av resultatene. I S. Vrålstad & K. S. Wiggen (Red.), *Levekår blant innvandrere i Norge 2016. Rapporter 2017/13* (s. 29-33). Statistisk Sentralbyrå. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/309211?ts=177710adf90>

Figurregister

Figur 5.1	Antall overganger til norsk statsborgerskap, etter innvandringskategori. 1977-2021.....	27
Figur 5.2	Overgang til norsk statsborgerskap, etter tidligere statsborgerskap. De 15 største gruppene. 1977-2021	29
Figur 5.3	Overgang til norsk statsborgerskap, etter kjønn. 1977-2021	30
Figur 5.4	Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter kjønn. Innvandrere. 1977-2021.....	31
Figur 5.5	Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter kjønn. Norskfødte med innvandrerforeldre. 1977-2021	31
Figur 5.6	Innvandrere som har fått norsk statsborgerskap 1977-2021, etter tidligere statsborgerskap og kjønn	32
Figur 5.7	Norskfødte med innvandrerforeldre som har fått norsk statsborgerskap 1977-2021, etter tidligere statsborgerskap og kjønn	33
Figur 5.8	Antall overganger til norsk statsborgerskap i perioden 1977-2021, etter alder ved overgang	33
Figur 5.9	Alder ved overgang til norsk statsborgerskap etter innvandringskategori. 1977-2021 ...	35
Figur 5.10	Medianalder ved overgang til norsk statsborgerskap, for innvandrere og for norskfødte med innvandrerforeldre etter tidligere statsborgerskap. 1977-2021	36
Figur 5.11	Botid ved overgang til norsk statsborgerskap. Innvandrere. 1977-2021	37
Figur 5.12	Botid i antall år for at 95 prosent av de som har fått norsk statsborgerskap skal bli dekket. De 30 største gruppene etter tidligere statsborgerskap. Innvandrere. 1977-2021	38
Figur 5.13	Innvandringsgrunn ved første innvandringsdato. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021.....	39
Figur 5.14	Innvandringsgrunn og første innvandringsår, av de som senere har fått norsk statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021	40
Figur 5.15	Innvandringsgrunn fordelt på botid. Absolutt antall. Ikke-nordisk innvandrere ankommet 1990-2021	41
Figur 5.16	Innvandringsgrunn fordelt på kjønn. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021 og som har skiftet statsborgerskap	42
Figur 5.17	Innvandringsgrunn fordelt på alder ved overgang. Absolutt antall. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021.....	43
Figur 5.18	Innvandringsgrunn for de største gruppene for tidligere statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere ankommet 1990-2021	44
Figur 5.19	Overgang til norsk statsborgerskap for familieinnvandrere, etter referansepersonens innvandringsgrunn. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021	45
Figur 5.20	Familieinnvandrere som har skiftet statsborgerskap, og hvem de kom til. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021	46
Figur 5.21	Innvandringsgrunnen til referansepersonen for familieinnvandrere som har skiftet statsborgerskap. Ikke-nordiske innvandrere som har kommet til Norge i perioden 1990-2021	46
Figur 6.1	Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter innvandringsgrunn	49
Figur 6.2	Prosentandel norske statsborgere blant familieinnvandrere, ti år etter innvandring, etter referansepersons innvandringsgrunn/-kategori.....	50
Figur 6.3	Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter statsborgerskap.....	51
Figur 6.4	Prosentandel norske statsborgere, ti år etter innvandring, etter alder ved innvandring og innvandringsgrunn.....	52
Figur 6.5	Norske statsborgere ti år etter innvandring, andel statsborgere etter år og første statsborgerskap	53

Figur 6.6	Norske statsborgere ti år etter innvandring, andel statsborgere etter år, innvandringsgrunn og alder ved innvandring	53
Figur 6.7	Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter statsborgerskap og innvandringsgrunn	56
Figur 6.8	Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, familieinnvandrere etter referansepersons innvandringsgrunn/-kategori	56
Figur 6.9	Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter første statsborgerskap og statsborgerskap etter ti år	57
Figur 6.10	Prosentandel utvandrede 15 år etter innvandring, etter alder ved innvandring og statsborgerskap etter ti år	58
Figur 7.1	Prosentandel med norsk/kun utenlandsk statsborgerskap, personer bosatt i Norge per 1.1.2022, etter innvandringskategori	60
Figur 7.2	Prosentandel med norsk statsborgerskap etter alder, norskfødte med innvandrerforeldre og utenlandsfødte med én norskfødt forelder bosatt i Norge per 1.1.2022	61
Figur 7.3	Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter første statsborgerskap	62
Figur 7.4	Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter botid	63
Figur 7.5	Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter første statsborgerskap og alder	64
Figur 7.6	Prosentandel med norsk statsborgerskap, innvandrere bosatt i Norge per 1.1.2022, etter kjønn og verdensregion/-del	65
Figur 7.7	Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre 18 år eller eldre bosatt i Norge per 1.1.2022, ti utvalgte grupper	66
Figur 7.8	Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre under 18 år bosatt i Norge per 1.1.2022, ti største grupper	67
Figur 7.9	Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre 18 år eller eldre bosatt i Norge per 1.1.2022, ti utvalgte grupper, etter kjønn	68
Figur 7.10	Prosentandel med norsk statsborgerskap, norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 8 til 17 år bosatt i Norge per 1.1.2022, ti største grupper, etter kjønn	68

Tabellregister

Tabell 3.1	Antall overganger til norsk statsborgerskap fra 1977-2021.....	18
Tabell 4.1	Praktiske «gevinster» og «kostnader» ved norsk statsborgerskap, relevans etter opprinnelig statsborgerskap	23
Tabell 5.1	Overgang til norsk statsborgerskap etter innvandringskategori, 1977-2021. Antall og andeler	28